ଓଡ଼ିଶା ହାର ।

(ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ।)

ଶ୍ରୀ ବିହାରୀ ଦାସ ମହନ୍ତ ମହାରାଜାଙ୍କ

କର୍ତ୍ତୃକ

ରଚିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ

PRINTED

BY

The Fraser Printing & Publishing Co. Ltd.

SAMBALPUR.

1924.

ମୂଲ୍ୟ—ଆଠଅଣା ମାତ୍ର ।

Rs 15/-

ଭୂମିକା ।

ବନ୍ଧୁବର୍ଗ !

ମୁଁ ଶ୍ରୀ ଗୋପାଲଜୀଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ରହି ସମୟ ଅବସରରେ ଯାହା କିଛି ମୋର ଅନ୍ତର୍ଗତରେ କାଳ୍ପନିକ ଚିନ୍ତା ହୁଏ ତାହାସବୁ ଆପଣଙ୍କର ସମ୍ମୁଖରେ ଭୂତକାଳେ 'ଚଉତିଶା ହାର' ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଦେଖାଇ ଥିଲି ବର୍ତ୍ତମାନ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ଯାହା କିଛି ମୋର ଅଳ୍ପ ଚିନ୍ତାରେ ଘଟିଲା ତାହା ଦେଖାଇ ଦେଲି । ଏଥିରେ ଆପଣମାନଙ୍କର କର୍ଣ୍ଣପ୍ରିୟ ହେବ ତାହା ହୋଇ ନ ପାରେ ହେଲେମଧ୍ୟ ମୋର ଅଳ୍ପଜ୍ଞାନଦ୍ୱାରା ଯାହା କିଛି ଦେଖାଇଛି ତାହା ଥରେ ପାଠ କରିବା ହେଉନ୍ତୁ । ଯଦି ଦୋଷ ଥାଏ ପାଠକଗଣ ଉଦାରତା ଗୁଣରେ ମାର୍ଜନା କରିବେ । ଇତି ।

ବଶମ୍ବଦ
ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନଦାସ ମହାନ୍ତ
ଗୋପାଳଜି ମନ୍ଦିର ।
ସମ୍ବଲପୁର ।

ଚଉତିଶା ହାର ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ।

ବନ୍ଦନା ।

ଭାବକୁ ଭାବ ହେଲି ମୁଁ ନାଶ   ଭ୍ରମଇଁ ଭବଙ୍କ ନାହିଁ ମୋ ବାସରେ [ଘୋଷା]
ଭଗବାନ ମୁଁ ତବ ଦାସ ନଫର   ଭାବ ବନ୍ଧୁ ହୁଅ ଦାସ ଉପର ॥ ୧ ॥
ଭାବ ବ୍ରହ୍ମରୂପୀ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷିଗଣ   ଭଜି ଭାରୁ ପାରି ଲଗାଇ ଧ୍ୟାନ ॥ ୨ ॥
ଭାଗ୍ୟବତୀ ବ୍ରହ୍ମବେଦ ସୁଜ୍ଞାନୀ   ଭାଗ୍ୟରେ ଦଅମା ଶବ୍ଦକୁ ଥଣି ॥ ୩ ॥
ଭକ୍ତି ଭରେ ଧ୍ୟାଏଁ ଅହେ ଗଣେଶ   ଭାବ ନୂରଙ୍କର ପଦ ପ୍ରକାଶ ॥ ୪ ॥
ଭୟାନକ ଭାବ ଭବେ ଭବଙ୍କ   ଭବାର୍ଣ୍ଣବ ତଟ ଦେଖିବ ମୁଁ କି ॥ ୫ ॥
ଭବାର୍ଣ୍ଣବେ ନାବ ଭସାଇ ଦେଲି   ଭାଗ୍ୟଫଳ ଦଶା କେଣେ ଥୋଇଲି ॥ ୬ ॥
ଭାଗ୍ୟବାନ ହେବାକୁ ଭାବ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର   ଭଲ୍ଲ ଭୂତାଶ୍ରୟ ଅନୁବରତ ॥ ୭ ॥
ଭାବୁକାଁ ଖୋଜଣ ଭବେ ହତାଶ   ଭାବବନ୍ଧୁ ହସ ହୋଇ ନରାଶ ॥ ୮ ॥
ଭଗବାନ ମୋହର ଫେଡ଼ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା   ଭୂତ ଭୋଗଧାଇ ବଢ଼ୁଛି ଅଶା ॥ ୯ ॥
ଭୁସଙ୍ଗୁ ଉଭବ ଫଳଦ ହେବ   ଭକ୍ତ ତୁମ୍ଭ ହେବା ଲଗାଅ ଭାବ ॥୧୦॥
ଭରସା କର ଭେଖ ଦେଖାଇଲି   ଭଡ଼ାହୋଇ ହେବ ବକ୍ଷୁରେ ଗଲି ॥୧୧॥
ଭାସୁଥିବା ଆଶା ପୋତକୁ ମୋର   ଭାସି ଅଧିଯାଇ କେଦେବ କର ॥ ୧୨ ॥
ଭାଷ ଅଭ୍ରାସରେ ବନ୍ଧୁକୁ ଦେଖି   ଭଜୁଛି ଭାଗ୍ୟରେ ହୋଗ ହେବଙ୍କ ॥୧୩॥
ଭୋଗହେବା ବାର୍ତ୍ତା ତେଣେ ସେପାଉ   ଭଗାଉ ଦେହଜ ନାଶ ସେ ହେଉ ॥୧୪॥
ଭୂତୂରବ ପ୍ରେମ ନାବ ଗୋଟିକ   ଭୁବନ ଇଶ୍ୱର ଟାଣିଣ ରଖ ॥ ୧୫ ॥
ଭାସୁଛି ସ୍ନେହ ପୋତକୁ ମୁଁ ଧର   ଭରସା ଦେଖାଇ ରଖ ଏ ତର ॥ ୧୬ ॥
ଭଜ ନାରାୟଣ ମୋହନ ଶେଷ   ଭାବେ ଜଣାଇଲା ହଡ଼ାଶୀ ଦାସ ॥ ୧୭ ॥

ପ୍ରାର୍ଥନା ।

—୦:୦:୦—

ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳ ବାଣୀ

କରଯୋଡ଼ି କହେଁ ଶୁଣ ହେ ବନ୍ଧୁ । ଲେଖିବା କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ଅନଭିଜ୍ଞ । ଗନ୍ଧନ ସଂସାର ବିଷୟ ଜାଣ । ଘଟାଇବା ଶୁଣ କର ଚରଣ । ଭୂଇଁ ଥିବା ଶୁଣ । ଶୃଙ୍ଖଳେ ନେଇ ହୃଦେ ଦିଅ ଠାବ । ୧ ।

ଛଡ଼ ଶୃଙ୍ଖଳରେ ଦେବା ମାନସ । ଜଣାଇ ଦେଇଅଛୁ ଶୁଣବସ । ଝିମିଟେ କାଳକୁ ଚଡ଼ ସେ ନାଶ । ନୟନ ବୃଷ୍ଟି ପାଠକର ବସ । ଝୁପିଥିବାବାର୍ତ୍ତା । ଠାବ ଦେଖାଇଲେ ମମ ଯୋଗ୍ୟତା ।

ଉଡ଼ାପଡ଼ାଇ କହୁଛୁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ । ହାଲେ ଶୁହଁ ଏହି ଚଢ଼ ଶୁଣକୁ । ଅଣ ଦେଖାପଡ଼ଲେ ମୁଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ । ତଦ୍ଭବ ଶୁବେ ଯାହା ସେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ । ଥଯୃଦୋଇଭଜ । ଦୟାଦ ହୃଦୟେ ମୋତେ ସେ ନ୍ୟାଜ । ୩ ।

ଧାରଣୀୟୁ ଧାମ ହୃଦୟେ ଶୁଳ । ନାନା ଅନୁବନ୍ଧେ ଜଣାଇ ଦେଲ । ପରମାତ୍ମାରେ ବୁଝିବସ ଅଳ । ଫଳ ପାଇବା ଆଶା ଦୂର କଲ । ବିଷର ନୋହୁବ । ଭଲଥରେ ଶୁହଁ ଫୋପାଡ଼ ଦେବ । ୪ ।

ମର୍ମରୁ ଯାହା ହେଲା ମୋ ପ୍ରକାଶ । ଯତନ ମମ ନାଥ ହୃଦକୋଷ । ରସାର୍ଣ୍ଣବରେ ଭଜିବ ଉଲ୍ଲାସ । ଲଗାଅ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ସନ୍ତୋଷ । ବୋଲାଅ ମୂଖ୍ୟାତ । ସର୍ବ ଜନମନ ଖଣ୍ଡାଅ ଭ୍ରାନ୍ତ । ୫ ।

ଷଡ଼ଗୁଣ ସମସ୍ୟା ବୁଝିବାକୁ । ସନାତନ ଧର୍ମ ଧାଇ ଶୁଣକୁ । ହର୍ଷିତ ହର୍ଷଣ ହରନ୍ତ ଦୟା । ଯାତକର୍ତ୍ତାହୁଏ ଶୁଣ ମୋ ବାହା । ଶୁଣ ଦିବ୍ୟରସ । ଗୀତେ ଜଣାଉଛୁ ବନ୍ଧାଣୀ ଦାସ । ୬ ।

ଗ୍ରାମ୍ୟଦେବୀ ଶ୍ରୀ ସୋମଲେଶ୍ୱରୀ ଜଣାଣ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା

—-:୦:——

ରାଗ ସାବେରୀ

ଅଧିଷ୍ଠାନ ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଶୁଣ ଏ କାଳେ ଗୋ । ମାଗୋ ସୋମଲେ । ଘୋଷା ।
ଦମକ ଗୁଣରେ ସୁବିଖ୍ୟାତ । ଦମନ ଦୁଷ୍ଟ କଲ ବହୁତ
ଦମ୍ଭ ବାଦସା ପାନ୍ଥଁ ନାରନ୍ତ । ଦର୍ଶନାପ୍ତ ହୋଇଥିଲ ଜନଙ୍କ ସୋମଲେ ଗୋ । ୧ ।

ହିମଗୁଣେ ରାଜ୍ୟ ରଖା ଶୁହିଁ । ଦମନ କାରଣୀ ହିମଳୟ ।
ଦେବୀ ଜଗତ୍ ଧାତ୍ରୀ ରୂପ ବହୁ । ଦୟାର୍ଦ୍ର ହୃଦୟ ନୋହୁଛ ତ ଏବେଳେ କେ ତେ ।୨।
ସ୍ତୁତି ମଣ୍ଡପ ତୋ ହାରଖଣ୍ଡ । ରତ୍ନଗର୍ଭ ଚନ୍ଦ୍ରୋପଳା ପିଣ୍ଡ ।
ନମୁହିଁ ତବ ପାଦଦଣ୍ଡ । ବାହୁଡ଼ ଅଶାନ୍ତ କାନ୍ତ ରୂପ ଶୁହିଁଲେ ଗୋ ।୩।
ଜଗଦମ୍ବା ଯଶସ୍ୱୀ ବୋଲାଇ । ଜାଗ୍ରତ ନୋହି ଶୁଦ୍ଧ କଥାଇଁ ।
ଦଳନ ଦାନବ ଗଣ ବହି । ବର ଅଭୟ କେବେନ ଶୁଦ୍ଧ ନାଶିଲେ ଗୋ । ୪ ।
ତବାଞ୍ଛିତ ହୋଇ ଜନ ବୁଣ୍ଡ । ରଖମା ବରଦେ ଶୀଘ୍ର ଭୁଣ୍ଡ ।
ଶୁଣି ଦାରୁଣ ହେଲ୍ବକ ପିଣ୍ଡ । ତବାଞ୍ଛିତ ଚନ୍ଦ୍ରାଙ୍କିରେ ଲୁଷି ରହିଲେ ଗୋ । ୫ ।
ଦେଶ କାଳ ଗତ ହାତେ ବହି । ଯୋଗ୍ୟ ବୁଦ୍ଧ ଜ୍ୟୋତ ତବ ନାଶି ।
କାନ୍ତତବ କେ ଶୁହିଁବ ବସି । ବନ୍ଦାସ୍ୱଦାସ କହନ୍ତି ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ୱଦ୍ରୋଳେ ଗୋ ।୬।

—:o:—

ମାନଭଞ୍ଜନ ଚୌତିଶା ।

—:o:—

ରାଗ ଚୋଖି ।

କଉଣ ଲୁଞ୍ଜେ ବହାର ବ୍ରଜାଙ୍ଗନା ନାସିକର କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ କୃଷ୍ଣଗୁଣ ରସ ବସୟ । କହସଖି କୃଷ୍ଣପ୍ରିୟା କେ ଅଛନ୍ତି ସାବ ତାହା ଜଣାଇ ନ ଗଲା ଏହା ଲାଗେ ସଂଶୟ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଯେ ପଶୁରୁଁ ଯାଇ । କାହାର ଅନ୍ତଃକ୍ରି ଯେ ଯେ ପ୍ରେମାଙ୍ଗ ସାଇଁ ॥ ୧ ॥

ଖଗପତି ସୁଦର୍ଶନ ଜଣାନ୍ତି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଅମ୍ଭମଧ୍ୟେ ବଳବାନ କେ ଅଛୁଁ ରହ । ଜପାହୋଇ ଗୋପବାଳୀ ଏସମୟେ ଅସି ନିଜ ରୂପଗୁଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣିତ କେପ୍ରିୟ ସାଇଁ । ଏଲ ବୃତ୍ତି କଉଣ ଲକ୍ଷ । ଯାନ୍ତ ହୁଅ ଗୋପଗୋଇ ଭାବନା ଭଣ ॥ ୨ ॥

ଗରୁଡ଼ ନାମନୃପାଇ ଖିଖିନାବନରେ ଚହିଁ ହନୁମାନ ମହାବୀର ରାମଙ୍କ ଦାସ । ଗମ ବନଚାନନ୍ଦନ ରାମନାମେ ଅମନ୍ତଣ ବଉଅଣ ହନୁମାନ ଚୋଷିମାନସ । ଆଜ୍ଞା ପେନଯାଇ ଗରୁଡ଼ ଗମି ନପାର କହନ୍ତ ବୃତ୍ତ ମାକଡ଼ ॥ ୩ ।

ଘଷାଇ ନ ପାରେ ଭାଇ ହନୁମାନ ଛନ୍ଦକାହିଁ ଦେଖାଇ ଏଥ ମୋ ବନ୍ଧୁ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ଟେକ । ଘମଣ୍ଡ ଦେଖାଉଛନା ବୟବୃଦ୍ଧ ବଳହୀନା ଲଙ୍ଗୁଡ଼ ଅନ୍ତର କର କର ବିବେକ । ଧାଉବା ଭାବରେ ଧଇଲେ । ଘୋଷାଡ଼ିବା ଦୂରେ ଥାଉ ନଟଳେ ଟଳେ ॥ ୪ ॥

ଙୃଦୟ ହୋଇଲ୍ଲଞ୍ଜନ ନିଶ୍ଚୟ ଏ ହନୁମାନ କହିଲେ ମୋ ଶଙ୍କା ଗଞ୍ଜନ ଏ ମହାବୀର । ଉଦ୍ଭାବିତ ଖଗପତି ହନୁମାନ ସେ ବୋଲନ୍ତି ଏବେ ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଅ ବୀରବର । ଉଦ୍ଭାବନରେ ଯେ ଉଦ୍ଭୂତ । ପ୍ରକାଶ କର ଯେ ଅଛ ତୁମ୍ଭ ହୃଦ୍‌ଗତ ॥ ୫ ॥

ଚକ୍ରଧର ଯେ ଦଶରଥ ତାଙ୍କ ଦାସ ହୋଇକରି ଅପମାନ ପାଇଲି ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ସ୍ଥଳେ । ତଶ୍ଚରରେ ପୁଷ୍ପେଶ୍ୱର ନାନା ଦୁର୍ଗମରେ ଧଇ ମୃଗମୂର ଯୁଦ୍ଧକଲ ଏବାନ୍ଧୁ-ବଳେ । ଶ୍ରୀନେଁ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ଅପଣ । ଚମତ୍କାର ଦେଖାଇଲ ବୀରତ୍ୱ ଗୁଣ ॥ ୬ ।

ଛଦ୍ମାନ୍ୱେଷଣରେ ଭାବିତ ଅସିଛ କହ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବାଳହନ୍ତା ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ଛଳନା ନ ବୁଝି ଗମ ହନୁମାନ ବୁଝିମର୍ମ ଅଗ ଯାଅ ମହାବୀର ଯାଏଁ ଝଟିତି । ଛଦ୍ମଦେଖି ଛନ୍ଦକୁ ବହୁ । ଛଟା ଦେଖି ଗମିଲେ ସେ ଅକାଶେ ଯାଇ ॥ ୭ ॥

ଜଗତ୍‌କର୍ତ୍ତା ଜାଣିକରି ସୁଦର୍ଶନକୁ ହକାରି ଅଜ୍ଞା ଦେଲେ ମୋର ପୁରେ ରକ୍ଷକ ହୁଅ । ଜଣାନ୍ତେ ତୁମ୍ଭବଳ ସୁରକ୍ଷକ ହେବାଭାଳ କାହାକୁ ତୁମ୍ଭେ ନ ଛାଡ ଦ୍ୱାରରେ ଥାଅ । ଜୟଶୀଳ ହେବାକୁ ଧ୍ୟାନ । ଯାଇ ଜାଗ୍ରତରେ ଚକ୍ର ପୁରେ ଭ୍ରମଇ ॥ ୮ ॥

ଝଲକାଙ୍ଗୀ ଗୋପବାଳୀ ତାଙ୍କୁ ଭାବ ବନମାଳୀ ଝଟକରୂପ ହୁଅ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ । ଝଟକବା ।ସବେଶ ବଯାହାର ଯେଉଁ ମାନସ ଶୋଭାକୁ ଦେଖାଇ ଅବ ଅଣି ରୂପରେ । ଝଟ ହନୁମାନ ଅସନ୍ତି । ଝଲବା ଜାନକୀରୂପ ଦେଖିବ ସେହୁ ॥ ୯ ॥

ଞ୍ୟାମ୍ବିକ ଜଗଦ୍‌ଜନ୍ତା ଜାଳାମ୍ବର ଜ୍ୟୋସ୍ନାବ୍ରତା ହୁଅ ସ୍ୱର୍ଗବାଳନନ୍ଦନ ଭାବ ସ୍ୱଚିତ୍ । ନଗମ ନିଶ୍ଚୟ ବୁଝି ହନୁମାନ ଅସେ ଗର୍ଜ୍ଜି ଧନୁର୍ବାଣେ ସଜହୋଇ ଅସ ତୁରନ୍ତ । ନତ କାନ୍ତ ଅପେ ବଢ଼ାଇ ନଗରରେ ରାମମୂର୍ତ୍ତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହୋଇ ॥ ୧୦ ॥

ଟକଟକା ହୋଇସବେ ବେଶ ହୁଅନ୍ତି ସେ ଗର୍ବେ ଟାଣରଖା ହେବ ଭାଳ ସେ ଗୋପ ବାଳୀ । ଟଙ୍କାର ଧ୍ୱନି କରିଣ ବଳରାମ ଧନୁର୍ବାଣ ଧଟିଉଚ୍ଚା ହେଲେ ଯାଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସ୍ଥଳୀ । ଟମକଯେ ବାଜନ୍ତି ତହିଁ । ଟାକ ଭାଙ୍ଗୁଛନ୍ତି ତହିଁ ସେ ଗୋପ ଗେହି ॥ ୧୧ ॥

ଠାରି ସତ୍ୟଭାମା ଡାକ ଜାନକୀ ରୂପହେବକ ଅଞ୍ଜନା ସୁତ ଅସ୍ତୁତି କରିବ ଲକ୍ଷ । ଠଉର ହେବାକୁ ଭାବ ସତ୍ୟଭାମା ନିଜଛବି ମନଚିନ୍ତ ନବେଶିଲେ ପାଇବା ମୋକ୍ଷ । ଠୁଲ ଅଷ୍ଟ ସେ ପାଟବଣୀ । ଠିକଣା ହେବାକୁ ବେଶଭୂଷାରେ ବସି ॥ ୧୨॥

ଡର ହୃଦୟେ ବହୁଣ କ ବୋଲିବେ ନାରାୟଣ ଗମେ ବନତା ନନ୍ଦନ । ଅକାଶ ମାର୍ଗ । ଡାକରା ଅସିଛି ତାଳ ଉଯାଁ ମାରି ହନୁବଳୀ ଅର୍ବ୍ବାଟେ ଗରୁଡ଼

ପଳାନ୍ତି ସେ ଖଗ । ଭାକନ୍ତି ସେ ଅସ ବୋଲଣ । ଉଡ଼ିଲେ ଚଲ୍ୟା ସାଗରେ ଗରୁଡ଼ ଜାଣ ॥ ୧୩ ॥

ଡାଉ୨ ଶବ୍ଦକାଶେ ଶୁଭିଲ ସେ ବ୍ରଜଦେଶେ ବୀର ହନୁମାନ ଅସିବାର ଜାଣିଲେ । ଚଳଚଳ ଗୋପବାଳୀ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମିଳ ରାମମୂର୍ତ୍ତି ସତ୍ୟାସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଖିଲେ । ହଲଧର ଲକ୍ଷ୍ମଣବେଶ । ଉପକ୍ରରେ ବ୍ରଜାଙ୍ଗନା ହେଲେ ପ୍ରବେଶ ॥୧୪

ଅଣି ତୁହେ ହନୁମାନ ପ୍ରବେଶିଲେ ବୃନ୍ଦାବନ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ସୁଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରରେ ମିଳ । ଅଣାଇବା ହନୁମାନ ବୀର ଏହା ତୁହେମଣ ବାନ୍ଧି ଘଡ଼ି ଯିବ ଅମ୍ଭେ ରାମଙ୍କ ଭୁଲେ । ଅନାର୍ଯ୍ୟ ତାର ଗୁଣ ଦେଖି । ଅଣି ଖଣ୍ଡି ବାମକରେ ଧଇଲେ ଚ୍ଛେଦ ॥୧୫॥

ବିଲ୍ଲେକେଶ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅଭିଷେକ ଉପଇନ୍ଦ୍ର ସ୍ତ୍ରୀକେଯାଇ ଠିଆହୋଇ ଲକ୍ଷ କରନ୍ତି । ଚ୍ୟୁତି କଲ ମା ଜାନକୀ ଅନ୍ୟନାରୀ ଅଣେଯୋଖି ନମସ୍କାର କହି ଦେବ ହନୁ ବଦନ୍ତି । ଭାପିତ ଯେ ସେ ସତ୍ୟ୍ୟାମା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରବେ ଜମ୍ବବତୀଙ୍କର ଗାରିମା ॥ ୧୬ ॥

ଥକାହୋଇ ଅଷ୍ଟସଖି ଜଣେ୨ ଅସି ଯୋଖିହୋଇ ଅପମାନ ପାଇ ହନୁ ନେତ୍ରରେ । ଥାନ୍ତି ନଇନାଖଙ୍କର ଉଚ୍ଛୁଲେ ସେ ବ୍ରଜପୁର ଥୋକେଯାଇ ଜଣାଇଲେ ରୁକ୍ମଣୀଠାରେ । ଥିଲେ ଯାକ କର୍ମରେ ପାତ । ଥନ୍ତ୍ରସ୍ୱରୂପରେ କଲେ ସେ ନେତ୍ର ପାତ ॥ ୧୭ ॥

ଦରବକା ହନୁମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରସକଳ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅପ୨ ବାପଧନ ବାୟୁ ନନ୍ଦନ । ଦେହଳରୁ ଉକ୍ତିଶୁଣି ହନୁ ଜଟହମାତ ଚନ୍ଦ୍ରୀ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗରେ କଲେ ତହିଁ ସେ ଦରଶନ । ଦରିଦ୍ରତାରୂପ ଦେଖିଲେ । ଦୁଃଖିତ ହେଉଛି ମାତ ରୂପଗ୍ରହିଲେ ॥୧୮॥

ଧାରଣୀସ୍ତୃ ନାଥଙ୍କର ସୃପକ୍ଷାଦ ସୁଅଧାର ଅବର ଗୁଡ଼ହବେଭାର କର ବିବେକ । ଧନାଗମ ଧନାଧକ୍ଷ ଧନାରେ ହବାର ଲକ୍ଷ କାଳରୁ ରୁକ୍ମିଣୀ ଭେଷ ଭାବନା ରଖ । ଧ୍ୟାନେ ନଇଙ୍କୁଣ ମୁଁ ନୁହେ । ଧର୍ତ୍ତିବ୍ୟ ଧର୍ମବଳରେ ସଦା ମୁଁ ଥାଏ ॥ ୧୯ ॥

ନବ୍ୟ ସଖୀଗଣକଏ ଲକ୍ଷକରିଥିଲୁ ମାଏ ଲକ୍ଷିଛନ୍ତି କେଉଁ ଚଳ୍ୟା ନର୍ମ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ନବଙ୍କନ ନରାକାର ବପୁଃରୂପ ଛାଇର ତାଙ୍କଅଂଶୁ ଅବତାର ଶ୍ରୀରାମ ଚନ୍ଦ୍ର । ନଷ୍ଟାମରେ ତପସ୍ୟାକାରୀ । ନୈମିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ ସେ ଗୋପବାଳୀ ॥ ୨୦ ॥

ପରଂବ୍ରହ୍ମ ତତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ଶୁଣିତାହା ହନୁମାନ ପରମାର୍ଥୀଗଣ ମହାଗ୍ରସେ କହାସି । ପ୍ରଣାମ କରୁଛୁମାତଃ ତେତଯୁଗ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଜଣାତ ଅଛି ମୋତର ଦାସରୂପରି । ପ୍ରବେଶିଲି ଦ୍ୱାପରେ ଅସି ପାଇଲି ଦର୍ଶନ ମାତଃ ନୋପାଦ ଯୋଷି ॥ ୨୧ ॥

ଯେ ପାଉ ଦେଇଲ ମୋତେ ଏହା ଭାବୁଥିଲି ଚତ୍ରେ ଶୁଭକାଳ ପାଇ ଯର୍ଚ୍ଚା ଦର୍ଶନ କଲି । ଫିଟିଗଲା ମୋ ସନ୍ଦେହ କାଳକୁ ଦେଖାଇ କହ ନପଶପୃ ବାର୍ତ୍ତା ଲଭ ଅନ୍ନ ପାଇଲି । ଫେଡ଼ୁଥିଲି ମୁଁ ତବ କଷ୍ଟ ଫଳଖାଇ ନାଶକଲି ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷ ॥ ୧୨ ॥

ବର ଦେଇଥିଲ ମୋତେ ଏ ଜୀବ ସୁଖ ଜଗତେ ଦ୍ୱାପରେ ବୃନ୍ଦାବନରେ ସାକ୍ଷାତ ହେବୁ । ବର ମାର୍କଣ୍ଡେୟଋଷି ଅନୁସ୍ପୃହ ଅଭିଳାଷି ରଘୁବର ଯଜ୍ଞଘୋଷି ଭାବରୁଝିବୁ । ବୃନ୍ଦାବନ ବେହାରସ୍ଥଳୀ । ବୃନ୍ଦାରଣ୍ୟେ ଗୋପୀଗଣ ପ୍ରେମରଥିକ ॥୧୩

ଭକ୍ତମଧ୍ୟେ ହନୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ରୁକ୍ମଣୀଙ୍କ ବାକ୍ୟେଭୃଷ୍ଟ କରଯୋଡ଼ି ଗଲେ ଯାଇ ଶ୍ରୀରାମ ପାଶ । ତଣ୍ଡାଇବା ଏହାଗୃହ କଲି ଜଗତ ଈଶ୍ୱର କଟୀଭାଗେ ହ ରହିଛି କର ପ୍ରକାଶ । କୃଷ୍ଣ ହସି କହନ୍ତି ଏହାର ଭାବ ମୋହନ ମୁରଲୀ ମୋହେ ତ୍ରିପୁର ॥ ୧୪ ॥

ମର୍ମ ନ ପାଇଁ ମତଲ ନବୁଝି ମାତା କରିଲ ସୁଦର୍ଶନ କରେ ଅଛି ଜର୍ବି ପଣ । ମନେ ଲଗାଇଣ ଧ୍ୟାନ ପାଣି ଯୋଡ଼ି ହନୁମାନ କହ ଅଟେ ରଘୁବୀଣ ଏତେକ ଗୁଣ । ମମମନେ ଥିସୃ ନ ପାଇ ମାତାଙ୍କୁ ନ ପଶୁଟଣ ଅସି ଯାଇ ॥୧୫॥

ଯାର ଅଙ୍ଗ ଉଯୁକ୍ତ ଭୂଷାସେ ମେହନଭାବ ଷଣ୍ମୁକର ଏ ଜେନ୍ଦ୍ର ଯା ଜ୍ୱଳନ୍ତା ଦେଶ । ଜଗତ୍ ପ୍ରତ୍ୟଳତ ମୂର୍ତ୍ତି କୋଟିସୂର୍ଯ୍ୟ ଯାରକାନ୍ତି ନାରାୟଣ ଅଙ୍ଗୋପୃଷ୍ଠ ତାବଲୁ ବଶ । ନାରାୟଣ ତକ୍ରନାମରେ । ଯାରଘୋଷଣା ବାଜୁଛି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶରେ ॥୧୬

ରଣେ ନନ୍ଦଘୋଷ ଜ୍ଞାନ ଅସ୍ତ୍ରମଧ୍ୟେ ସୁଦର୍ଶନ ଏହା ବୁଝିନାହିଁ ଥାନ ଏ ବୈଦ୍ୟବୃତ୍ତି । ରତ୍ନାକର ଉକ୍ତି ଶୁଣି ହନୁମାନ ଯୋଡ଼ପାଣି ରଖାଇଲ୍ଲ କହେ ଅଣି ଭୂଟୀଅଭ୍ରାନ୍ତ । ବଶିଅଣି ହୃଦୟେ ଜ୍ଞାନ । ରଚନା ସମ୍ମୁଖେ ଅହଂ ପ୍ରକାଶମାନ ॥୧୭

ଲଯୁକ୍ତ ହନୁମାନ କାର୍ଯ୍ୟ ମୋ ଗର୍ବ ଗଞ୍ଜନ ଦେଖୁ ଭାଙ୍ଗିଲି ମୁଁ ଟାଣ ଛଷସ୍ତ ଭାବ । ଲଖାଇଲେ ଅହଂକାର ଭାବଲିଏମାନଙ୍କର ଗର୍ବକୁ ଖର୍ବ ନକଲେ ହଷ ଉଭବ । ଲାବଣ୍ୟ ଯେ ଏ ଗୋପବାଳୀ । ଲକ୍ଷକଲି ସୁଦର୍ଶନ ଗରୁଡ଼ ବଳ ॥୧୮॥

ବରଗେର ସେ ମୂକାର ଦେଖାଇ ହେବାରୁ ସାର ତବ ଅମଲଣେ ଶାନ୍ତି ତିକିଲେ ରହି । ବଳଷ୍ଟ ପେ ନଶାତର ହୋଇଥିବାର ହବାର ମନରେ କର ବଶ୍ୱର ଗର୍ବକୁ ଦହି । ବସୁଦାର ହୃଶ୍ୱାସ କାଶୀ । ବାସୁଦେବ ନାମ ଶ୍ରୁତ ଯୁଗରେ ପୁଷ ॥ ୧୯ ॥

ଶରଣାଗତ ମୁଁ ଦାସ କ ଜଣାଏଁ ତୁମ୍ଭପାସ ଯମ୍ପାନଧ ଗୁଣ ହେବ କାହାର ଠାରେ । ଫଣସ୍ପୃ ମନାରେ ରହ ସର୍ବେଶ୍ୱର ରୂପଗୃହ ବନ୍ଦୁ ହେଉଛି ମୁହିଁ ଭାବନା କରେଁ । ସଦାଦାସ ଦାସାନୁପ୍ରତି । ନମସ୍ୟା ଯା ଦେଖାଇଲହେଲ ହ ଯୁକ୍ତି ॥୨୦॥

ଷଟ୍‌ଦର୍ଶନ ସୁଦବନ୍ଧୁ ଷଟ୍‌ପ୍ରକାରେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ଷଟ୍‌କର୍ମକୁ ସେ ନ ଧାଇ ଏକାନ୍ତ କଲ । ଷଡ଼ଭଙ୍ଗ ଘୁଣଦେଇ ଷଡ଼୍‌ବର୍ଗ ଦୂଷା, କରାଇଁ ଷଣ୍ଢାଳ ସେ ଗୋପ ଗୋଇ କର ଗ୍ରହିଁଲ । ଷୋଡ଼ଶୀଏ ତବାଶ୍ରାପାଇ ଷୋଡଶୋପଚାର ବଶ ପୂଜାକୁ ଧାନ୍ତି ॥ ୩୧ ॥

ସଲଗ୍ନ ସଲ୍ଲପଜନନ ମାନହନ୍ତା ନାରାୟଣ କଲଏକା ନବାୟଣ ତବ ଅଗରେ ସଶୋଧକ ଅହେଦକି ସଣ୍ଟପୂନ୍ତ ରଷାକାଶ୍ରି ସଶ୍ରବ ରହନ୍ତ ତବ ଏମନ୍ତିୟପୁରେ । ସୁଦର୍ଶନ କର୍ଣ୍ଣପିଟାଇ ସଷ୍ଟାଙ୍ଗରେ ପ୍ରଣିପାତ ହନୁ ସେ ତହୁଁ ॥ ୩୨ ॥

ହୟଗ୍ରୀବ ହେମ ଶଙ୍ଖ ଗଦାପଦ୍ମ କରେ ଧରି ଚତୁର୍ଭୁଜମୂର୍ତ୍ତି ଗ୍ରହିଁଣ ହଦାପ୍ତ ହେବ । ହରିପ୍ରିୟ ସୁଦର୍ଶନ ସଙ୍ଗେ ଗରୁଡ଼ ବାହନ ଦୋଷ ନ ଧରିବମମ ଗ୍ରହିଁଛଡ଼ । ହରିଙ୍କର ଅଣ୍ଡପ୍ରା ମୁହିଁ । ହର୍ଷାନନ୍ଦେ ହରିପାଦ ଥିବ ଯେ ଧାନ୍ତି ॥ ୩୩ ॥

ଘମନ୍ଥ ରଘୁବୀର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ିକର ଯାଉଛି ମୁଁ କର୍ମିଧାର ସ୍ୱବାପ ଘୁଣି । ଷୋଡଶରେ ଭକ୍ତମାତ ତାଙ୍କପାଦେ ପ୍ରଣିପାତ ଯାଉଛି ଅଞ୍ଜନା ସୁତ ମାଗୋ ଭୁଲ୍‌ଣୀ । ଷ୍ୟାକଳକ ହରି ବଳାପ ବାୟୁହୋଇ ଭ୍ରମୁଥିଲି ବହାସଦାସ ॥ ୩୪ ॥

——:୦:——

ଦ୍ରୌପଦୀ ଦଳନ ଚଉତିଶା ।

ରାଗ ରସକୁଲ୍ୟା ।

କହୁରବ ଥାଟେ ସେ ଭୀମସେନ । କରୁଳ ନେତ୍ରେ କମ୍ପାଇ ବଦନ ।
କରେ ଧରିଣ ସେ ଗଦାର ଭାର । କରଇ ଲକ୍ଷ ଦୁଶାସନ ବୀର ଯେ ।
କାହିଁ ଅଛୁ ସେ ପାମର ଯେ ।
କରିବି କେଶ ବନ୍ଧନ ଦ୍ରୌପଦୀର କଥା ଅଛୁ ଆଜ ମୋର ॥ ୧ ॥
ଖଣ୍ଡିତ କରିଣ ରଥ ପଦାତ । ଖଟେ ଦୁଶାସନ ଉଡ଼ାଇ କୀର୍ତ୍ତି ।
ଖେପି ଅଇଲ୍ଲ ଭୀମଥିବାଯାଏ । ଖଣ୍ଡେ ଦୂରେ ରହୁ ସଭୟୁ ଦେହେ ସେ ।
ଖୋଜି ପଳାଇବା ଭାବେ ସେ ।
ଖୋଜିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଭୀମ ମତୁଥିଲୁ । ନବହୁଁ ଏଠାରେ ଲଭେ ଯେ ॥ ୨ ॥
ଗର୍ଜିଣ କହଇ ବୀର ପାବନୀ । ଗମିଲୁ ଦୁଶାସନ ମନ ଜାଣି ।
ଗୋସ୍ୱା ଦ୍ରୌପଦୀର କେଶବନ୍ଧନ । ଗରିଷ୍ଠ ହୋଇଛି ତାହା ଭୁ ଜାଣବେ ।
ଗଦାଧରି କୁଥ ଠିଥରେ ।
ଗଦାଯୁଦ୍ଧପରେ ଗାନ ଯୁଦ୍ଧଦେବ । ଦେଖିବେ ଯେ ବଳୀ ଏହା ଯେ ॥ ୩ ॥

ଘୋର ରଡ଼ ଭୀମର କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣି । ଘଟିଲା ବିବାଦ ଏଣ୍ଟାସେ ଜାଣି ।
ଘେନ ଗଦାବର ହେଲା ସେଠିଅ । ଘାତୁକ ବଳ ଦେଖିବୁ ମୁଁ ଏବା ଯେ ।
ଘଞ୍ଚାଇଣ କର ଲକ୍ଷ ଯେ ।
ଘନଷ୍ଟ ଯୁଦ୍ଧରେ ଭାଙ୍ଗିବ ତୋ ସଥ । ଦେଖିବେ ତ୍ରିପୁର ଲୋକ ଯେ ॥ ୪ ॥
ଙଥିଁସ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରାୟେ ହେବୁ ଭୁଇ । ଙଦ୍‌ବେଗେ ଦୁଃଶା କହନ୍ତି କ ଏହି ।
ଙପାଡ଼ିବ ତୋର ଯେ ଏହି ଭୁଜ । ଙଡ଼ାଇବ କୀର୍ତ୍ତି ଦେଖିବେ ରାଜା ଯେ ।
ଙପଦ୍ରବ କରି ଦୁଷ୍ଟ ରେ ।
ଙଲଗ୍ନ କଲୁ ଯାଜ୍ଞସେନୀ କ ଭୁଯେ । ଦେଖିବୁ ଆଜ ପାପିଷ୍ଠ ରେ ॥ ୫ ॥
ଚଉରଙ୍ଗଦମଧ୍ୟେ ସେ ଦୁଃଶାସନ । ଶୁଣି କହଇରେ ବାୟୁ ନନ୍ଦନ ।
ଚନ୍ଦନ କର ମୁଁ କପରି ବଳୀ । ଚହୁଁଲ ଦେହ ତୋ ନ ବଧ ଜାଳ ଯେ ।
ଚମକ ଦେଖାଉ କେତେ ଯେ ।
ଶୁଣି ଅଛୁ ମୋର ଭୁ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସୋଦର୍‌ । ଚେଣ୍ଟ ନ କହଇ ତୋତେରେ ॥୬॥
ଛଡ଼ ଅକ୍ରୋଧ ଗଦାକୁ ଉଠାଇ । ଛେଚିଲା ଭୀମ ଦୁଃଶାପରେ ନେଇ ।
ଛଡ଼ଉ ପାପର ଜୀବନ ଅଗ । ଛଦା ଛକରେ ଏତେ ଦନ ନାଶରେ ।
ଛଟକ ରୂପ ତୋହର ରେ ।
ଛଣ୍ଡାଇବ ଆଜ ଜାଣ ତୁରେ ମୁଡ । ଦେଖନ୍ତୁ ଯେ ସୁର ନର ଯେ ॥ ୭ ॥
ଜ୍ୱଳନ୍ତାନଳେ ଘୃତ ଦେଲା ପ୍ରାୟେ । ଜଳାଇ କ୍ରୋଧ ଦୁଃଶାସନ କହେ ।
ଜନ୍ମ ଯଦି ପୁରେ ତୋ ବାସ ଦେବ । ଜଗି ବସିବ ତୋ ଆଜ ପୃଥିବୀ ଯେ ।
ଜ୍ୱଳନ୍ତ କ୍ରୋଧେ ଯୁ କହ ଯେ ।
ଯାଇ ପିଟିଲା ସେ ଭୀମପରେ ଗଦା । ଥାଟେ ଥାନ୍ତି ତାହାଗ୍ରହିଁ ଯେ ॥ ୮ ॥
ଝଗଡ଼ା ଦୁହିଙ୍କ ହେଲା ପ୍ରଖର । ଝଡ଼ହେଲା ପ୍ରାୟେ ଗଦାପ୍ରହାର ।
ଧାଡକାରେ ଗଦା ହେଲା ସେନାଶ । ଝଙ୍କା ଝୋର ରବ ସେନାଦ ଘୋଷଯେ ।
ଝିଙ୍କାଡିବା ଦୁହେଁ ଭାଳ ।
ଝାମନ୍ତି ଝଣତ୍କାର ନାଦେ କମ୍ପାଇ । ଦୁହେଁ ଭଯୁଙ୍କର ବଳୀ ଯେ ॥ ୯ ॥
ଞସମ ଦୁହେଁ କରନ୍ତି ଅପାର । ଞଷ୍ଟୁରେ ପ୍ରହାରନ୍ତି ଗଦାବର ।
ଞମୀଶୀ ଯୁଦ୍ଧ ତର୍ଜ୍ଜୋଷ ସେ ସ୍ୱର । ଞଗମ ଯୁଦ୍ଧ ହେଉଛି ଅପାର ଯେ ।
ଞଗୁଢ଼ ଏ ଗଦାଯୁଦ୍ଧ ।
ଞସ୍ଥିତ ହୋଇଣ ସ୍ୱଭନରେ ଚହିଁ । ହୋଇଛନ୍ତି ସେ ଅବଶ ଯେ ॥ ୧୦ ॥
ଟଳଟଳ ମହୀ କମ୍ପଥଇ ଜାଣ । ଟଙ୍କିଲ ପ୍ରାୟେ ଦୁହିଙ୍କ ବଦନ ।
ଟଙ୍କାର ହୁଙ୍କାରେ ପ୍ରଭଞ୍ଜ କରି । ଟଳୁର ଦେଖାଇ ଗଦା ପ୍ରହାରି ଯେ ।

ଝଡ଼ ଯୋଡ଼ା ଅଙ୍ଗ ଯେ ।

ଝାସା ଶବଦରେ ବାହା ଯେ ଯୁଦ୍ଧ ଦେଲା । ଝଡ଼ ଗଦା ଉଙ୍ଗ ଯେ ॥ ୧୧ ॥
ଟିଅକ୍ତୁଥ ଦୁଃଶାରେ ଦୁଷ୍ଟଗ୍ର | ଟେସା ଟେସି ହେବା ଏକାଳେ ଉର ।
ଠାଣି ମଲ୍ଲପୁଙ୍ଗ ଦୃଢ଼ ପାମର | ଠୋକ ବାହୁରେ ଠିଅ ଭୀମବୀର ଯେ ।

ଡେଲା ଡେଲି ହେଲେ ଚହୁଁ ଯେ ।

ଡେସା ଡେସି ହୁଅନ୍ତି ଏକ ଅରେକେ । ଶିଳାଦ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଅଇ ଯେ ॥ ୧୨ ॥
ଡକା ପକାନ୍ତି ପ୍ରଭଞ୍ଜ କରଣ | ଡ଼ରୁ ନାହିଁକିରେ ଭୁ ଦୁଃଶାସନ ।
ଡଅଁ ମାରୁଥାଉ ମୋ ଠାରେ କେତେ । ଡ଼କା ପକା ହେବ ଲୁଚୁକ ଚତ୍ରେ ଯେ

ଡ଼ହକ ବଳଲ ହୋଇ ଯେ ।

ଡ଼ାକନ୍ତି ପକାଇ କାନ୍ଦୁଣ ସେ ଧ୍ଵନେ । ଗାନ୍ଧାରୀ ଜନନୀ ଚହୁଁ ଯେ ॥ ୧୩ ॥
ଢ଼ମ ବାଣୀ ଶୁଣି ସେ ଦୁଶାସନ | ଢ଼ାଲେ ଅସି କର ବାହୁ ବନ୍ଧନ ।
ଢ଼ାଙ୍କିଥାଅ ତୋର ଗର୍ବ ଯେତେକ | ଢ଼ଷ ଦେଖା ହେଉଅଛୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଯେ ।

ଢ଼ଲ ପଡ଼ବ ତୋ ପିଣ୍ଡ ଯେ ।

ଢ଼ଙ୍ଗ ତୋହର ସ୍ମରଣ ଯୁଧିଷ୍ଠିର | କନ୍ଦନ କରୁ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଯେ ॥ ୧୪ ॥
ଅଣେରେ ଦୁହେଁ ଲୁହାଲୁହି ହୋଇ | ଅଙ୍ଗ ଭଙ୍ଗା ଭଡ ହୁଅନ୍ତି ଚହୁଁ ।
ଅଙ୍ଗେ ଜାନୁରେ ଜାନୁକୁ ଭଙ୍ଗାଇ | ଅଣିମା ତେଜ ଭୀମ ପଡ଼େ ଶୋଇ ଯେ

ଅନାଇଲେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ।

ଅଣାଇ ଅର୍ଜୁନାଦଙ୍କ ସଙ୍ଗତରେ | ଶୋକ କରନ୍ତି ଅପାର ଯେ ॥ ୧୫ ॥
ତକାଇ ସହଦେବ ହାସ୍ୟମୁଖ | ଚହୁଁ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଲଭ ବମୁଖ ।
ତୁଷ୍ଟ ମାଦ୍ରିଙ୍କର ସୁତକୁ ଦେଖ | ଧୀଲୋକ ଈଶ କୃଷ୍ଣ କହେ ଲଖ ଯେ ।

ତଳେ ପଡ଼ଛନ୍ତି ଭୀମ ।

ତତ୍କ୍ଷଣି ଉଠି ବଣମୂର୍ତ୍ତି ସେ ହେବେ । ଶତସିଂହ ଭାରୁ ମର୍ମ ଯେ ॥ ୧୬ ॥
ଥକା ହୋଇ କୃଷ୍ଣ ଶଙ୍ଖ ଚମ୍ପିଲେ | ଥପ୍ପେ ଶତସିଂହ ଭୀମ ଚନ୍ତଲେ ।
ଥାଟକୁ ଅଗୋଚର ଏହା ହେଲା | ଥିଲା ଭୀମ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ଯେ ।

ଥପ୍ପି କର ଶୁଦ୍ଧି ଗାରେ ।

ଥକ୍କା ହୋଇଣ ଦୁଶା ପଡ଼ ଅଛି । ଭୀମ ବଣମୂର୍ତ୍ତି ଉରେ ଯେ ॥ ୧୭ ॥
ଦେଖାଇ ପ୍ରଭଞ୍ଜ ସେ ଭୀମସେନ । ଦୃଷ୍ଟିକର ଅରେ ଭୁ ଦୁଶାସନ ।
ଦ୍ରୋଣାଦ ଗୁରୁ ବଶିଷ୍ଟ ଯେତେକ । ଦେଖି କହ ହୁଅଲୁ ସେ ରକ୍ଷକ ଯେ ।

ଦେଖି ପାଣ୍ଡବେ ଅନାଥ ଯେ ।

ଦୂର୍ଜିଭ ତୋହର କ୍ଷମା କରବେ ସେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ଭୁ କହରେ । ୧୮ ।

ଧର ବୃକୋଦର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମୂର୍ତ୍ତି । ଧର୍ମାଧ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ଦେଖାଅ କୀର୍ତ୍ତି ।
ଧରାରେ ପଡ଼ୁ ଦୁଶାଯାଏ ନାଶ । ଧ୍ୟାନ କରଣ କୁରୁକୁଳେ ଅସ ଯେ ।
ଧର୍ମ ମୂର୍ତ୍ତି ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଯେ ।
ଧ୍ୱଗୁଣ ପ୍ରକାଶ ଦୁଶାସନ ରଖି । ପାଉଲେ ଦୁଃଖ ଅଗାର ଯେ ॥ ୧୯ ॥
ନରାନ୍ତକ କୃଷ୍ଣ ହେ ଅରଜୁନ । ନରେଖେ ନାଶ ହୁଏ ଦୁଶାସନ ।
ନିଗମ ବୁଝି ରଖି ପାର ହେଲେ । ନରକ୍ଲେଶେ ଅସ ରଖ ଏ ସ୍ଥଳେ ଯେ ।
ନବୁଭର ସବେ ହେବେ ।
ନିଗମ ବଚନ ଅର୍ଜୁନ ଶୁଣନ୍ତେ । ଗାଣ୍ଡିବ ସାଜ୍ଜ ବସିଲେ ଯେ ॥ ୨୦ ॥
ପ୍ରକାଶ କରବ ବୋଲେ ଅର୍ଜୁନ । ପ୍ରବୋଧ କହନ୍ତି ସେ ନାରାୟଣ ।
ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱରୂପ ଏକାଳେ କହିଁ । ପ୍ରଜ୍ୱଳନ୍ତ ନୃସିଂହ ମୂର୍ତ୍ତି ଏହା ଯେ ।
ପ୍ରଣିତ ହୁଅ ପଦ୍ମରେ ଯେ ।
ପ୍ରବୋଧନା ବାକ୍ୟ ଶୁଣିଣ ଅର୍ଜୁନ । କ୍ରୋଧ ଶାନ୍ତ ତହୁଁ କରେ ଯେ ॥୨୧॥
ଫଡ ଫଡ ଶବ୍ଦ କରଣ ଭୀମ । ପିଣ୍ଟାଅ ମର୍ମ ଦୁଶାସନ ଧମ ।
ଫେଡ଼ୁ କହ ଅଡ଼ୁ ଯାହା ତୋ ବଳ । ଫେଡ଼ବ ଦ୍ରୌପଦୀ କେଶ ମୁକଳ ଯେ ।
ଫେରାଇଣ ରଙ୍ଗ ନେବ ଯେ ।
ଫୁରୁଣା ହୋଇ ଦ୍ରୌପଦୀ ଝୁଲନ୍ତିକୁ । କହିଥିଲୁ ତୁହି ପାପ ଯେ ॥ ୨୨ ॥
ବୋଲନ୍ତି ଭୀମ ଯାଅ ସହଦେବ । ବୁଝାଇଣ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ଆଣିବ ।
ବେନୟ ହୋଇ ସହଦେବ ଗଲେ । ବୁଝାଇ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କି ଜଣାଇଲେ ଯେ ।
ବଜ୍ରେକର ଯାଜ୍ଞସେନୀ ଗୋ ।
ବିକାଶ ବିଶ୍ୱମୂର୍ତ୍ତି ଆଜ ଗୃହଁବ । ଯୋଡବ ଯେ ବେନି ପାଣି ଯେ ॥୨୩॥
ଭୀମ ଆଜ୍ଞା ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ । ଭାବତ ଦଢ଼ି ସଧରେ ଚଳଲେ ।
ଭିଡ଼ି ଥାଟ ସେ ଯେ କୁରୁ ସାଗର । ଭୟଙ୍କର ଦୃଶ୍ୟ ଭୀମ ଆକାର ଯେ ।
ଭାବତ ବିଷମ ଚିନ୍ତା ।
ଭଲା ଏହୁ କେଉଁ ଦେବ ବା ଅସୁର । ଧରିଅଛୁ ବିଶ୍ୱମୂର୍ତ୍ତି ଯେ ॥ ୨୪ ॥
ମନ ଶାନ୍ତ କର ଅସ ଦ୍ରୌପଦୀ । ମନେ ଶଙ୍କାକୁ ନ ରଖ ଅଷ୍ଟଦ ।
ମର୍ମ ଭେଦ ଦୁଶାସନକୁ ଦେଖ । ମର୍ମାନ୍ତକ ଦୁର ହେବ କୁ ଲକ୍ଷ ଯେ ।
ମର୍ମ ବିଦାରକ ହୋଇ ଯେ ।
ମହା୨ କଷ୍ଟ ଦେଲା ଏ ପାମର । ଦେଖି କ୍ଲେଶ ଦଅଂପେଇ ଯେ ॥ ୨୫ ॥
ଯାଜ୍ଞସେନୀ ଯହୁଁ ଭୀମଙ୍କ ବାଣୀ । ଜାଣି ବଜ୍ରେକଲେ ପ୍ରେମକୁ ଘେନ ।
ଯହୁଁ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ପାଞ୍ଚାଳୀ । ଯମାଳୟ ଯାଅ ଦୁଶାକୁ ବୋଲି ଯେ ।

ଯୁକ୍ତି ସ୍ଥାନ ହୁଡେ ଲକ୍ଷି ।
ଯୁବି ଭୀମ ଚହୁଁ ମୁଷ୍ଟିବ ପ୍ରହାର । ଭୁଜ ଉପାଡ଼ ତା ଟେକ ଯେ ॥ ୨୬ ॥
ରକ୍ତ ନେଇ ଦ୍ରୌପଦୀର ମୁଣ୍ଡରେ । ରଙ୍ଗନେଇ କେଶେ ଲଗାଅ ଶିରେ ।
ରଙ୍ଗ ନେକି ଦ୍ରୌପଦୀ ତା' ଶୁଣିଣ । ରଖିଲ ମାନ ପଣ ମୋ କହୁଣ ଯେ ।
ରଙ୍ଗ ମୂର୍ତ୍ତି କୃଷ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଯେ ।
ରସାରେ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣାମ କରିଣ । ବାନ୍ଧୁଡ଼ାକୁ କଲେ ଗଢ ଯେ ॥ ୨୭ ॥
ଲକ୍ଷଣା ଦୁଃଖ ପ୍ରାଣ ଗଲ ନ ଶ । ଲକ୍ଷ କର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦଶାଶ ।
ଲକ୍ଷଣୀପୃ ଭାବ ଶୋକକୁ କରେଁ । ଲଗ୍ନ ହେଲୁ ଦୁଃଖ ଅମର ପୁରେ ଯେ ।
ଲାଘବ କୀର୍ତ୍ତି ମୋହର ଯେ ।
ଲବ୍ଧ ପାଇଲ ଏତେକ ଏହି କାଳେ । ପ୍ରେତ କର୍ମ କଲ ଚୋର ରେ ॥ ୨୮ ॥
ବୋବାଳ ପଡ଼ିଲା ରାଣୀ ଅଲପ୍ୟେ । ବାନ୍ଧବ ଗୁଣ ଦୁଃଖର ସହିତେ ।
ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ଏତେ ଗଲ ଯେ କାହିଁ । ବାନ୍ଧବ ତୋ ଶର୍ଯ୍ୟା ରହିବ ନାହିଁ ଯେ
ବୈଷ୍ଣବ କପର ସେହି ଯେ ।
ବଗ୍ରଜମାନ ଦେବଗଣେ ସେ ହେଲ । ଅମୃ ହୃଦୟକୁ ଦହି ଯେ ॥ ୨୯ ॥
ସମସ୍ତ ଯୁଦ୍ଧାମାନେ ଅଚମ୍ଭିତ । ସମସ୍ୟା ନ ପାଇ ଚହୁଁ ଭାବତ ।
ସବ କଉରବ ଥାଟ ମଧେଣ । ବାନ୍ଧୁ କାହିଁ ଗଲା ଅଛୁ ବଦନ ଯେ ।
ସାଙ୍ଗଂସ ବାନ୍ଧୁଲେ ଚହୁଁ ।
ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବନ୍ଧ୍ୟ ଭିତରେ ପଡ଼ିଲା । ଯାଇଣ ସେଠାରେ ବାନ୍ଧୁ ଯେ ॥୩୦ ॥
ସମସ୍ୟା ବୁଝିଲେ ସେ ଯେ ସ୍ୱଜନ । ଷାଡ଼ଗୁଣ ଗୃହିଁ ସେ ଭୀମସେନ ।
ଷ୍ଠୀବନ କଲେ ଦୁଃଖ ଭୂଜାମାନ । ଷଟ୍‌କର୍ମ ଏହା ବୁଝି କର ଧ୍ୟାନ ଯେ ।
ଷଡ଼୍ ବର୍ଗକୁ ଧରି କର ଯେ ।
ଷଡ଼ଗୁଣ ଅଙ୍ଗ ଦେହରେ ପୁରିଛି । ଯୃ ଭାବ ରହ ବଶ୍ୟର ॥ ୩୧ ॥
ସମସ୍ତେ ଯାଇ ଯେଝା ସ୍ଥାନେ ଗଲେ । ସନ୍ତୋଷେ ଦ୍ରୌପଦୀ କେଶ ବାନ୍ଧିଲେ ।
ସବ ଜନ ମନ ଆନନ୍ଦକାରୀ । ସଧୀରେ ଗଲେ ସେ ଦ୍ୱାରକାପୁରୀ ଯେ ।
ପୁରପୁରେ ଆନନ୍ଦିତ ଯେ ।
ସର୍ବେ ଆନନ୍ଦରେ ରହିଲେ ସ୍ୱକର୍ମେ । ହୋଇଣ ସେ ପ୍ରେମ ମତ୍ତ ଯେ ॥ ୩୨ ॥
ଦର୍ଶନାନନ୍ଦ ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ସେ କାଳେ । ହ୍ରାସ କୁରୁ କୁଳେ ବିଷାଦ ମୂଳେ ।
ହୃଦୟେ କୋଧାଦ ଧଇଲେ ଜାଣ । ହରାନ୍ତି ସ୍ୱଜନ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ମାନ ଯେ ।
ହୃଥଇ ବିଷାଦ ଥାଇ ।
ହରି ଏହି ଜ୍ଞାନ ଦେବା କର୍ତ୍ତା ଜାଣ । ହରନ୍ତି ପୃଥିବୀ ଭାର ଯେ ॥ ୩୩ ॥

କ୍ଷମାଶୀଳ ନାଥ ସେ ଯେ ମୁରାରି । କ୍ଷମା ମାଗୁଛି ତାଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରି ।
କ୍ଷାତକଲି ଏହୁ ଦୁଃଖ ଦଳନ । କ୍ଷମାକର କ୍ଷେତ୍ରପାଳ ସ୍ୱଜନ ଯେ ।
କ୍ଷାନ୍ତ ପାଇଲି ମୁଁ ନାହିଁ ।
ହୋଇଛୁ ରେ ବିଦ୍ୱାଂସ ଦାସ ମୁ । କ୍ଷମିଛ ଯେ ତେବେ ମୁ ବାଞ୍ଛ ହେଲି ॥୩୪॥

—— ː୦ː ——

(ଅଙ୍ଗଦ ଚଟାଉ)

ରାଗ — ବସନ୍ତ ।

ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସେତୁବନ୍ଧ ଶ୍ରୀମ କରଣ ବଜନ୍ମ ବଣ୍ଟରକୁ କହ । ଶିଳାବନ୍ଧ ସେତୁ ପାର ହୋଇ କହ ଗଲ ସବେ ଯେ ଲଙ୍କା ପୁର । ସୀତାସ୍ମୃ । ସନ୍ଦେମିତ କଥା ଜାଣିବ । ଶିବଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି ସର୍ବେ ଗଲ ଅବଶ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ହେବ ॥ ୧ ॥

ଧୃଅର ସମସ୍ତେ ପ୍ରଣାମ କରଣ ଗମିଲେ ସେ ଯେ ଲଙ୍କାପୁର । ଧରଭ୍ର ଶ୍ରୀମ-ଚନ୍ଦ୍ର, ଆଗେ ଗମନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ସେ ସଙ୍ଗେ ଧରି । ଧାତବ୍ୟ । ଧୀର ପ୍ରଶାନ୍ତ ଯେ ଜ୍ଞବଣ । ଧୀଗୁଣ ଅମ୍ଭର ପ୍ରକାଶ ହୋଇବ ପଡ଼ିବା ଆଗେ ଦେବା ଜାଣ ॥ ୨ ॥

ରକ୍ଷା କରିବ ଯେବେ ସେ ଅମ୍ଭ ଜୀବ କାହ୍ନିଁକି ସମ୍ଭବ କରିବା । ରସକ କରି ଯିବା ଯେ ନିଜପୁର ଆନନ୍ଦେ ଭରଥ ଗ୍ରହିବା । ଭ୍ରାବଣ । ରଯାତଲ ଯାଏ କର୍ଷାଇ । ରଣ କର୍କଶ ରୂପରେ ବଜେ କଲେ ଲଙ୍କାପୁରେ ଯେ ସୀତାମାଈ ॥ ୩ ॥

ଯୁଦ୍ଧ କରଣ ବଭୀଷଣ ଜଣାଏ ହେ ନାଥ ସ୍ୱବଲସ୍ମୃ ଏହୁ । ଯୁଦ୍ଧ ପାଇ କରି ଥିବା ଏହି ଗିରି ଆନନ୍ଦ କଲ୍ଲୋଳକୁ ଧାଇ । ଯୁମିତ । ଯୁଦ୍ଧ ପାଠକ ମାନେ ଆସି । ଯୁଦ୍ଧ ବାଦକରି ଯିବେ ନିଜ ପୁରି ଆନନ୍ଦେ ଅମ୍ଭେ ଥିବା ବସି ॥ ୪ ॥

ଅଙ୍ଗୀକାର କରି ସୁବଲସ୍ମୃ ଗିରି ପରେ ରହିଲେ ରଘୁନାଥ । ଅଙ୍ଗୀକାର କର ଅହେ ଲଙ୍କେଶ୍ୱର ଚଟାଉ ପାଉ ଦଶମଥ । ଅବାଧ । ଅବାଚ୍ୟ କର୍ମକୁ ସେ କଲ । ଅବଦ୍ୟ ପରାଏ ଅମ୍ଭେ ଯୁଦ୍ଧକଲେ ଯଶ କ ଅମ୍ଭର ରହିଲ ॥ ୫ ॥

ଅମ୍ଭର ଆଜ୍ଞା ପଡ଼ିକା ନ ମାନଲେ ଅଯୁକ୍ତ କ ଅଛୁ ବଗୁର । ଅବଶ୍ୟ ହୋଇଣ ଯୁଦ୍ଧ ଭଆଇବା ଦେଖିବା ବଳବୀର୍ଯ୍ୟ ତାର । ଆସିଣ । ଆସ୍ୱାଦନ ନ କରି ମନ । ଅସ୍ତ୍ରିକ ପଦ ସେ କେମନ୍ତେ ବୋହିବା ଏହା ବୁଝ ହେ ବଭୀଷଣ ॥୬॥

ଇହା ଅଙ୍ଗୀକାର କରି ବଭୀଷଣ ଅଙ୍ଗଦଙ୍କୁ ଗୃହି ବୋଲନ୍ତି । ଇଜ୍ୟ ପରିବୃକ୍ତି କରି କାର୍ଯ୍ୟ ଚିନ୍ତି କରିବା ଆଜ୍ଞା ଦେଉଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀରାମ । ଇହ ପର ଭ୍ରାବଣ କଥା ।

ଇଚ୍ଛା ଜାଣିବାକୁ ରାବଣ ପାଖକୁ ଅଙ୍ଗଦ ପଠାଇବା ଦେବା ବାର୍ତ୍ତି ॥ ୭ ॥

ଈଶ୍ୱର କଷ୍ଟ ଭୁମ୍ଭେଟ ହେ ଅଙ୍ଗଦ ଯାଅ ଦଶାନନ ପାଖକୁ । ଈଶିତ୍ୱ-ଦେଖାଇ କହିବ ବୁଝାଇ ଅଙ୍ଗଦ ପତ୍ରୀକା ଦେବ ତାକୁ । ଅଙ୍ଗଦ । ଈଦୃଶ କଥାକ ବୋଲନ୍ତି । ଇହା ଯାହା କହ ମୁଁ ତ ଅଜ୍ଞାବହ କାହିଁପାଇଁ ଏତେ ଭାଳନ୍ତି ॥୮॥

ଉପାୟ ବଳେ ବୁଝାଇ କହିବାକୁ ସମର୍ଥ ମୁଁ ନୁହେଁ ହୋଇବ । ଉପଦ୍ରବ ଯେବେ ଦେଖିବ ତାହାର ମାରି ଶବ କରା ଅଣିବ । ବୋଲିବ । ଉଚ୍ଛେଦ ହେବ ତୁହି ଯାଅ । ଉତ୍କଟେଇବା କଥା ଶୁଣିପାଇବ ଅଥା ଆସିବ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଶୁଦ୍ଧ ॥୯॥

ଊପାୟ ଯାହା ତୋର ହେବ ଅଙ୍ଗଦ ତାହା କରିବୁ କରା ତୁହି । ଊପଦ୍ରବ କଲେ ଖଣ୍ଡିତ କରିବୁ ପ୍ରାଣରେ ମାରିବୁ ଭୁ ନାହିଁ । ବଚ୍ଚର । ଊର୍ଣ୍ଣାରେ ଯେବେ ମାଇବା । ଊପଦ୍ରବ ଅଉ କ ଦେଖିବା କହ ପ୍ରଭୁ ପ୍ରତାପ କ ଶୁହିଁବା ॥ ୧୦ ।

ଋଦ୍ଧିର ବାଣୀ କହିବୁ ଭୁ ଜାଣି ଶୁହିଁ ତାହାର ଯେ ବିବେକ । ଋଭୁସ୍ତୋମ ମୁହିଁ ଯେବେ ମେ ବୋଲିବ ତା ଜାଣି ଦେଖାଇବୁ ଠେକ । ଋଭୁଯା । ଋତଗୁଣ ମାନ ସେ କହୁ । ଋଷ୍ଟ ହୋଇକର କହିବୁ ହୁଁକାର ଋଧସ୍ୱ ରଖିବୁ ଭୁ ନାହିଁ ॥୧୧॥

ୠତକର ହେ ଇନ ନେବ ପତ୍ରୀକା ଅଙ୍ଗଦ ଏହା ନୁହେଁ ଜାଣ । ୠପିତ ସମର ଏହା ଭୁ ବଚ୍ଚର ଭାଙ୍ଗିବା ନୁହେଁ ତାର ତ୍ରାଣ । ଶଙ୍କରେ । ୠଷ ମାନବ ଦେବ ଖାଇ । ୠପିନ୍ତୁ ବଧାତା ବର ଦେବା ତଥା ଆଉ ତାରମନେ ସେ ନାହିଁ ॥ ୧୨

ଌକାଧିପତି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଠାକୁର ସାକ୍ଷାତ ଈଶ୍ୱର ନ ଜାଣି । ଌପ୍ତ ହୋଇ ପାପ କରୁଛି ଅମାପ ଭାବ ସମ୍ଭବ କ ମେଦନୀ । ଌକେଶ । ଌପ୍ତ ମାନବ ଲୀଳା କହି । ଌଟଲେ ପୁଣ୍ୟା ଆଉ ତା ବଞ୍ଚିବାକୁ ଉପାୟ ମତେ ଦଶୁ ନାହିଁ ॥ ୧୩ ॥

ଌକାଇଛି ସୀତା ସେ ଯେ ଅଦମାତା ପାପିଷ୍ଠ ରାବଣ ଭୁ ଜାଣ । ଌଚିବାକ ଆଉ ତ କୁ ଡ଼ାକିକରି ପ୍ରଭୁ ଅଜ୍ଞାରକ୍ତ ଯାଇ ପେନ । ଶୁହିଁବୁ । ଌଚାଇଚ କୋହୁ କହିବୁ । ଲୋକାଧିପତିଙ୍କ ପ୍ରତାପ ଦେଖାଇ ଦଣ୍ଡମୂର୍ତ୍ତିରେ ରହିଥିବୁ ॥ ୧୪ ॥

ଏହା ଶୁଣି ଅଙ୍ଗଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଚଳିଲା ଶ୍ରୀରାମ ଠାକୁରଙ୍କ ପାସ । ଏକ ପକ୍ଷ ହେବ, ସମ୍ବାଦ ଦେବାକୁ ବଳାଇଛ କରା ମାନସ । ଏକତ୍ର । ଏକବାକ୍ୟ ହେବା ସେ କଥା । ଏକପଦୀ ପାଇ ମୋତେ ଦଶୁନାହିଁ ଅଭିମାନୀ ସେ ଦଶମଥା ॥ ୧୫ ॥

ଐଲ ସେତୁବାନ୍ଧ ହେବା ଯୋଗ ସନ୍ଧି ବଚ୍ଚରିବା କାହିଁକି କର । ଏକପତ୍ୟ ମୁହିଁ ବୋଲି ବଚ୍ଚରଇ ହୋଇଛି ସେ ଯେ ଗନ୍ଧର୍ବରେ । ହେ ପ୍ରଭୁ । ଐକ୍ୟ ଘଟିବାର ପତ୍ରୀକା । ଐଲ ନେବା ପାଇଁ ଅଜ୍ଞା ଦେଲ ମୁହିଁ ଯିବ ଘଡ଼ି ହୃଦୟ ଦକା ॥୧୬॥

ଓତଃ ପ୍ରୋତଃ ହୋଇ ବୀର ଥିବା ରହି ଅଙ୍ଗଦ ବଚ୍ଚର ଭୁ ଏହା । ଓର ଯେ ଘଟିବ ସେ କଥାନ୍ତି ହେବ ଭାବ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସେ ତାହା । ଏଥିକ । ଓଲୁ ସେ

କଷ୍ଟେ ଜଣା ଅଛୁ । ଓ ମଃକାର ଯେରୂପ ତାହା ଭାବିଲେ ସେ ଘଷାରେ ଯୋଗ୍ୟ ବକାଣୁଛୁ ॥ ୧୭ ॥

ଔପାଧିକ କଷ୍ଟେ ଘଟିବ ଅଙ୍ଗଦ ତାହା ସବୁ ଅଛଇ ଜଣା । ଔଚିତ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଔପାଧିକେ ଶୋଭା ବହିବ ମହାମନା । ଔନ୍ନତ୍ୟ । ଔପମ୍ୟ ହୋଇ ଭୂମେ ଗମ । ଔଦାସୀନ୍ୟ ନୋହୁ ସବୁ ଜଣାଇବୁ ଚିଠାକୁ ଦେଇ ବେଗେ ଅଥ ॥ ୧୮ ॥

ଅଂଶାପହାରକ କରିବୁ କବେକ ଅଂଶୁମାନ ଅମ୍ଭ ତୁ ଦେଖି । ଅଂସଳ ଲୁହାକୁ ଅମ୍ଭ ଯୋଗ୍ୟ ନୋହୁଁ ଅହି ଅର୍ଜୁଥିବୁ କରେଖି । ଭାବତୋ । ଅବତୋର ଆସି ହେଲଣି । ଅକଥାକୁ କଲେ ନାଶ ଯିବୁଭଲେ ଭାବ ଚିଠାଉ ପାଇ ପୁଣି ॥୧୯॥

ଅଃକାରଣେ କଣ ନ କର ତୁ ନାଶ ସୀତା ସମର୍ପିଣ ସେ ଯାଅ । ଅଃକସ ଯେ ଅଛୁ ତହା ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି ଅକଣ୍ଟକେ ତୁ ରହୁଥାଅ । ଏକଥା । ଅଃଙ୍କିତ କରି ପଠାଇଲ । ଅଙ୍ଗୀକାର କର ନୋହିଲେ ସମର ହେବାକୁ ସାଜ ମହାବଳ ॥୨୦॥

କରୁଣା ସାଗର ହୋଇ ସ୍ନେହ ଭଲ ଅଙ୍ଗଦ ଲେଖ ନଅ କର । କର୍ଣ୍ଣିକିତ ପତ୍ର ନେଇ ଦଶମାଥ ପାଖେ ଯାଅ ହୋଇ ସତ୍ୱର । ଯ୍ୟୁଦେବ । କଳ ନ କରୁ ବୁଝାଇବ । କରେ ଯେବେ ଦ୍ୱେଷ ବାହୁଡଣ ଅସ ଅବଶ୍ୟ ହେବ ପରାଭବ ॥୨୧॥

ଖ୍ୟାତ ଯେ ଅଙ୍ଗଦ କରି ହୃଦ ବୋଧ ରାବଣ ପାଖକୁ ଗମିଲେ । ଖରତରେ ଗମଇ ବିଶ୍ୱମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରାବଣ ସଭାରେ ମିଳିଲେ । ଖରଡ଼େ । ଖ୍ୟାତା ପଦ୍ମରେ ହେଲେ ଠିଆ । ଖ୍ୟାପକ ସେ ହୋଇ ବସିଲେ ଯେ ତହୁଁ ଅସୁରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ତାହା ॥୨୨॥

ଗଜଗିପ୍ରପରି ତେଜ ରୂପଧର କାହୁଁ ଆସିଛୁ ଯାକୁ ଦେଖ । ଗଞ୍ଜନ ଦେଇଣ ସଭାଠାକୁ ପୁଣ ବସ୍ନପୂ ରୂପ ଯା ନରେଶ । ରଙ୍ଘ ଯେ । ଗଣ୍ଡଗୋଳେ ଗୃହାନ୍ତ ଭ୍ରମି । ଗହଲ ଗୃହିଁଣ ରାବଣ କହଇ କାହୁଁ ହୋଇଛ ବେଗଗାମୀ ॥ ୨୩ ॥

ଘଠାଇବା ଶୁଭ ବୁଝିଣ ରାଘବ ଦଶରଥଙ୍କର ତନୟ । ଘନଶ୍ୟାମ ଗାତ୍ର କୋଶଲାଧିପତ୍ୟ ସାକ୍ଷାତ ସେ ଯେ ବ୍ରହ୍ମମୟ । ଯ୍ୟୁଜାଣି । ଘର୍ମ ଭାନୁଙ୍କର ପୁଂ ନାତ । ଦନଷ୍ଟୁ ବଶ ତାଙ୍କ ଚମୂଚର ଅଜ୍ଞାପନ୍ନ ମେଳ ଭୂପତ ॥ ୨୪ ॥

ନାସ୍ଥିକ ବୁଝଇ ରାବଣ କହଇ ଜଣାଣ ପତ୍ର ଦେଇଥିବ । ନ ଜାଣେ କାହାକୁ ମୋର ପରେ ଥିବା ଆଜ୍ଞାପନ୍ନ ଆଉ କେଦେବ । ଜାଣିଲି । ନିଷ୍କାମ ବରରନ୍ୟ ସେହି । ନରଠାଏ ଜଠା ବାନ୍ଧି ବୁଲୁଥିଲେ ଯା ପତ୍ନୀକି ଅଣିଛୁ ମୁହିଁ ॥ ୨୫ ॥

ଚକାଙ୍ଗରେ ଶୁହିଁ ଅଙ୍ଗଦ କହଇ ଅରେ ମୂଢ଼ ତୁ ଯେ ପାମର । ଶୁହିଁନ ପାରୁଛୁ ସାକ୍ଷାତେ ଈଶ୍ୱର ଅଭିମାନୀ ଏହା ବର୍ବର । ସେହୁ ଯେ । ଶୁହିଁ ଯେ ଶ୍ରୀଲୋକାଧିପତି । ତଭୁର ଗୁଣେ ତୋର ଗର୍ବ ଦଳିବେ ସ ତାର କର ତୁ ହଂଶାଖି ॥ ୨୬ ॥

ଛଳ ଦେଖାଇଣ କେତେ କହୁ ପୁଣ ମୂଢ଼ ତୁ ଯେ କାହା ନନ୍ଦନ । ଛଟକ ତୋହର ହେବ କାରଖାର ନାଶ ହେବାକୁ ଚାହୁ ମନ । ମୋହର । ଛଟା ଦେଖି ଶ୍ରୀପୁର କମ୍ପେ । ଛମନ୍ତ ହୋଇଣ ଛନଯୁ ନୋହୁଣ କହୁଛୁ ତୁ ଯେ କେଉଁ ଚେତେକ ॥ ୧୭ ॥

ଯା ଦର୍ପଣକାଳେ ଥିଲୁ କଖସ୍ତଳେ ତାହାର ନନ୍ଦନ ତୁ ଜାଣ । ଜାଣ କେତେ ବଳୀ ଏକାବାଟେଣ ତଳ ଗନ୍ଧ ଭାବ ତୋ ହୃଦେ ଯେନ । ତା ଜାଣି । ଜାଣିଲ ଈଶ୍ୱର ଯେ ଏଣ୍ଡୁ । ଜାଣ ମୁଁ ଅଙ୍ଗଦ ବୀର ବନ୍ଧା ହୃଦ ବହୁଣ ଶରଣେ ଅଛଇଁ ॥ ୧୮ ॥

ଝଙ୍କମାର କଲୁ ପିଅଇ ନାଗିଲୁ ଶରଣ ପଶିଲୁ ନର୍ଷଙ୍କ । ଝଲମଲ ତୋର ଜାଣିଲ ଏଥର ଝଟକ ଏବେ ତୋର ବୃଜ । ନାଶୁଣି । ଝାମ୍ପିବା ପ୍ରାୟେ ସେ ଅଙ୍ଗଦ । ଝଙ୍କାର ଦେଇଣ କହଇ ଯେ ପୁଣ ଶୁହଁ ହୃଦୟରେ ବିଷାଦ ॥ ୧୯ ।

ଞମ୍ଭରେ ଇହୁ ନଟିତ ତୁ ନୋହୁ ଯାହା କହୁଲୁ ତୁ ପାମର । ଞମ୍ଭା କରଣ ଦଶମୁଣ୍ଡ ଜାଣ ନଅନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଛମୂର । ନମସ୍ୟ । ନହନ୍ତା ତୋର ଯେ ଶ୍ରୀରାମ । ନଷେଧ କରଣ ଥିବାରୁ ପାଦିଷ୍ଟ ଭାବତ ହୁଅଇ ମରମ ॥ ୨୦ ॥

ଟାଁ ଟାଁ କଥା ଶୁଣି ରାବଣ ଯେ ପୁଣି ମହା କ୍ରୋଧେ ରଙ୍ଗ ନୟନ । ଟାପରା ଯେ ପ୍ରାୟେ ସେପର ନର୍ଭୟେ କହୁ କଥାବଳ ତୁ ପୁଣ । ପାମର । ଟାଣ ଭାଙ୍ଗିଛୁ ପଚପଢ । ଟଙ୍କାର ଯେ ମୋର ଶୁହଁଣ ତ୍ରୀପୁର କମ୍ପେ ତୁ କ କହୁ ଦୁର୍ମତି ॥ ୨୧ ॥

ଠଉରାଇଲ ତୋତେ ହୃଷ୍ଟ ବୋଲିଣ ନିଷ୍ଟୟେ ତାହା ଘଟିଥିବ । ଠବ ଜାଣା ଭୋଳ ତମ୍ଭରଙ୍କ ଜାଲ କାହାକୁ ଯେ ଭୟ ନୋହିବ । ତୋ ଠାଣି । ଠକା ଠକ ଜଣା ଗଲଣି । ଠୁଳ ବ୍ରହ୍ମସାର ଠାକୁର ସେ ତୋର ଗର୍ବ ଭାଙ୍ଗିବେ ଆସିଲେଣି ॥ ୨୨

ଡଅଁମାର କେତେ କହୁ ମୂଢ଼ମୋତେ ଡମ୍ଫରୂପ ଦେଖାଉ କାରେ । ଡାକରା ପଡ଼ୁଛ ଶ୍ରୀପୁର କମ୍ପୁଛ ଜଣା ବୃଝୁ ଧମ ତୁ ମୋରେ । ପାମର । ଡୁଇଁ ହୁଅ ନାହିଁ ନୟନ । ଡୁବନ ହୋଇଛୁ ଭାହାବଳେ ଜାଣ ଡଙ୍ଗର ଭାବ ଛନ୍ତ ଘେନ ॥ ୨୩ ॥

ଢାଲେ ତୁରେ ଦେଖ ଢମପଣ ଟେକ ନାଶ ହେବୁ ମୂର୍ଖ ଭାବୁଛ । ଢଙ୍ଗ ଅଛୁ ଜଣା ପାଇଣ ଯାତନା ଢୁଳ ବଧ ନାଶ ହେବୁଛ । ଢେମଣ । ଢକା ବଜାଇଣ ଶ୍ରୀରାମ । ଢମାଳ ଗୀରକୁ ଯେ ଯେ ନ ଶୁହଁବେ ଭାଙ୍ଗିବେ ତୋହର ମରମ ॥ ୨୪ ॥

ଣଣି ତାର କେତେ ଦେଖାଉଛ ମୋତେ ନବଟାଏ ନଟା ବାହ୍ମଣ । ଅରଣ୍ୟ ବୁଲିଣ ହୋଇଛି ସେ ଧାନ ଫଳମୂଳ କରେ ଭକ୍ଷଣ । ବର୍ବର । ଅଖଣ୍ଡ କାନ୍ତ ଯେ ମୋହର । ଅହାର ସେ ମୋର ନବୁଝି ତୋ ଉର କହୁଛ ହୋଇଣ କୋପୁର ॥ ୨୫ ॥

ତୈଲୋକ୍ୟ ଠାକୁର ତାକୁ ବୋଲୁ ନର କମଳାଙ୍କୁ ନାଶରେ ଲେଖୁ । ତପ୍ତାଙ୍ଗାର ମୂର୍ତ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଯା କୀର୍ତ୍ତି ବାରେ ତାଙ୍କୁ ହୃଦେ ନ ଯୋଖୁ । ତମରେ । ତପ୍ତ ହୃଦ ହିନା ବହ୍ନଣ । ତକ୍ଷକ ଗୁଣ୍ଡ ତୋର ହେବ ନଧନ ନ ଭାବୁକରେ ମୂଢ଼ପଣ ॥ ୩୬ ॥

ଥେଣ୍ଡାଇବା ଗୀର କନ୍ଥ କା'ଅଗର ଅସୃକର ମନ ନାର୍ଚ୍ଛନ୍ତ । ଥର୍‌ଥର ଦେବ ସୁବାଦ ବାସବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସ୍ତଣି ମୋର ତେଜ । ଥୋବଣ୍ଡା । ଥଟା କରୁ କନା ତୁ ମତେ । ଥକକର ସେହ ତା ପରି ମାଗଇ ଭସ୍ମ ଦେଖାଉ ଯେ ତୁ କେତେ ॥ ୩୭ ॥

ଦଶରୁ ଯା ନାମ ତାଙ୍କୁ ହୃଦେ ଗମ ତୁ କାହିଁ ପ୍ରାପ୍ତେ ତାଙ୍କ ଠାରେ । ଦନୁଜ ନାଶନେ ଉମନ୍ତ ଅବଶ୍ୟେ କାଳବଶେ ଭାବୁ କ ଉରେ । ଦେଶରୁ । ଦଣ୍ଡଧର ସେହ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି । ଦେଖିବୁ ରେ ତୁହ ସବଶ ହବଇ ତୋ ପିଣ୍ଡ ଲଭିବ ଦୁର୍ଗତି ॥ ୩୮ ॥

ଧିଟ ତୁ ନ ବୁଝି କ କନ୍ଥ ନ ହେଳ ଅରେ ପାମର ଏହା ଜ'ଣ । ଧିଅଇଣ ଧ୍ୱଜ ମାଳାକାର ଚନ୍ଦ୍ର ଛତ୍ରଧରି ହୃଷ୍ଟ ସେ ପୁଣ । ଧ'ନରେ । ରବ ଦ୍ୱାରପାଳ ହୋଇଛ । ଧାରଣୀକ ହୋଇ ପବନ ସେ କ'ଣ ଗୃହ ପରିଷ୍କାରେ ରହୁଛ ॥ ୩୯ ॥

ନସୃନ ବୁଲାଇ ମହାକ୍ରୋଧ ବହ କ କନ୍ଥରେ ମୂଢ଼ ପାପିଷ୍ଠ । ନଗ୍ନାକ ରୂପ ଦେଖିବୁ ସମୀପ ନରାଧମ ମୂଢ଼ ତୁ ଦୁଷ୍ଟ । ନଗମେ । ନ ବୁଝି ନରତେ ଗରିଷ୍ଠ । ନାହିଁ ତୋରମୁଣ୍ଡ ହେଲ ଜାଣ ଖଣ୍ଡ ଶୃଗାଳାଦଙ୍କୁ ହେବ ମିଷ୍ଟ ॥ ୪୦ ॥

ପଣ୍ଡିତ ତୁ ଏହା ନ ରଖିଣ ଶଙ୍କା କନ୍ଥ କରେ ଦେଖାଇଣ ପଣ । ପନ୍ଥା ତୋହର ଜାଣିଛୁ ପାମର ଢ଼ାଙ୍କିରଖ ଏବେ ତୋ ଗୁଣ । ପଣ ତୋ । ପ୍ରକାଶ କରୁଛୁ କା ଅଗେ । ପରିପାଟି ତୋର ଲୋଡ଼ାନାହିଁ ମୋର ବୃଥାଅ ଯାଅ ତୁ ଦା ଅଗେ ॥୪୧

ଫଣୀଶ୍ୱର ପ୍ରାପ୍ତେ ଅଙ୍ଗଦ ଯେ ହୃଏ ବୋଲଇ ଜାଣ ତୁରେ ଦୁଷ୍ଟ । ଫଳଦ ହୃଥନ୍ତ ଦେଖନ୍ତ ତୋ'କାନ୍ତ ଅଜ୍ଞା ନ ଦେଲେ ରଘୁଶ୍ରେଷ୍ଠ । ପାମର । ଫୁଲାଉ ଥିବାର ତୋଷଭ । ଫଟାଇ ମରମ ଦେଖାନ୍ତରେ ଯମପୁରରେ ବାସ ତୋତେ ଦଅନ୍ତ ॥ ୪୨ ॥

ବଂଶନେତ୍ର ଶୁଣି ମହାକ୍ରୋଧ ବହି ବୋଲଇ ପଳାଯାରେ ଶଠ । ବହୁତ ବଡସା କରୁ ଛାଡ଼ ଅଶା କନ୍ଥ କ ଭାବଣ ରେ ଦୁଷ୍ଟ । ବୈନେତ୍ର । ବ୍ରହ୍ମାଦ ଭସ୍ମେ ବସ୍ତ ହୋଇ । ବଳକରି ମୋର ଅଗେ କହିବାକୁ କାହାକୁ ଯେ ମୁଁ ନ ଦେଖଇ ॥୪୩

ଭୀମରବ କରି ଅଙ୍ଗଦ ହୁଙ୍କାରି କ କହଲୁ ତୁ କେଡ଼େ ବଳୀ । ଭଲେ ଟିଅ ହୁଏଁ ଥପ ରକ୍ଷପୁଏ ପ'ଦ ଘୃଣ୍ଣାଅ ବଳେ ପେଲ । ସ୍ରବଣ । ଭରସା ରହିବ ମୋହର । ଭଡ଼ାଅ ତୁ ଯାବ ପାଦ ମୁଣ୍ଡା ମୋର ତୁହ ସହତେ ଭଡ଼ା ହୁର ॥ ୪୪॥

ମର୍ମବାଣୀ ଶୁଣି ମହାକ୍ରୋଧେ ପୁଣି ମହାବୀର ଅଣାଇ ମର୍ଦ୍ଦିତ କର କଦୃଶ ବାନର ତନୁ ଦେଖାଏ ଗର୍ବ ବୋହି । ଏଣ୍ଣର । ମହାବଳୀରୂପ ଦେଖାଏ । ମଉବାକୁ ତାର ନ ଭାବେ ପାମର ଗାରିମା ଦେଖାଇଣ କହେ ॥ ୪୫ ॥

ଯୋଗାଡ଼ ଗୃହଣ ଅଙ୍ଗଦ ଯେ ପୁଣ ଉଚ୍ଚ ହେଲେ ରଣ ସଭରେ । ଯାହାର ଯେ ବଳ ଦେଖାଅ ସକଳ ପାଦଙ୍ଗୁଳ ବାହୁ ବଳରେ । ଜାଣିବ । ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କର ରଣ ଥିବାର । ଜାଣି ଯଶ କୀର୍ତ୍ତି ବଳବୀର ମୂର୍ତ୍ତି କେମନ୍ତ ବୀର ଦଶଶିର ॥ ୪୬ ॥

ଭକ୍ତ ନେହ କର ଅପୁରେ ହୁଙ୍କାଇ ଅଙ୍ଗଦ ଅଙ୍ଗରେ ଉଡ଼ିଲେ । ରାବ-ଣ୍ନ ତାଙ୍କ ବଳ ବପୁ ଟେକ ବଅର୍ତ୍ତେ ନହୁଁ ନାଶ କଲେ । ଅଙ୍ଗଦ । ରଖିଥିବା ପାଦ ନ ଟଳ । ରାବଣ କ୍ରୋଧରେ କହଇରେ ବଳୀ ଚାଉଳ ପ୍ରାକର୍ମ ତୋକଲ ॥ ୪୭

ଲୋହିତ ନୟନ ବାଳର ନନ୍ଦନ ବୋଲଇ ଶୁଣ ଦଶାନନ । ଲୋକପାଳଙ୍କୁ ଜୟକର୍ତ୍ତା ତୁ ଅଟୁ ଦେଖା ବଳ ତୋର ଯେ ଠାଣ । ଲୋଳତ । ଲଜ୍ଜିନ ଦେହ କ ଦେଖାଉ । ଲାଜ ପାଇକର ଅପୁରେ କହିଲେ ଆସ କସ ତୁ ଯେ କଣ୍ଠରୁ ॥ ୪୮ ॥

ବଂଶଧର ବୀର ପ୍ରାକର୍ମି ଅପୁର ଦେଖି ହତ ବଳ ରାବଣ । ବଳକୁ ଦେଖାଇ ଆପେ ଠିଆ ହୋଇ ଭିଡ଼ିଲା ଅଙ୍ଗଦ ଚରଣ । ବପୁତା । ବିନାଶ କଇଣ ବହିଲା । ବିଷାଦ ପାଇଣ ବିମନା ହୋଇଣ କମ୍ପୁ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ବହିଲା ॥ ୪୯ ॥

ଶ୍ରୀରାମ ଧାଇଣ ସନ୍ତୋଷ ବହୁଣ ଅଙ୍ଗଦ କହଇ ରାବଣ । ଶର୍ବ ଶକ୍ତି ତୋର କଲ କନା ଚୂର କି କହୁକୁ କହ ତୁ ପୁଣ । ସକଳ । ଶୁଦ୍ଧ ତୋହର ଯାହେବ । ସର୍ବ ଶେଷକର କହଇ ବଶ୍ଚିଉ ଯେପର ଶୋଭା ପ୍ରକାଶିବ ॥ ୫୦ ॥

ଷଡ଼୍ବର୍ଗକୁ ଧରି ରାବଣ ହୁଙ୍କାରି ବୋଲଇ ଯାଅ ତୁ ରେ ବଳୀ । ସମସ୍ତା ମୋହର ଜାଣ ତୁ ପ୍ରଚୁର ଯୁଦ୍ଧକଳା ନ ଦର୍ପେଁ ବାଳୀ । ବୁଝିବୁ । ଶରଣ ପଶିବ କାହିଁକି ? ପୂର୍ବ ପୁରୁକାନ୍ତ ମୋର ଯେ ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରତାପ ବଳ ମୋ ନାହିଁକି ?॥ ୫୧ ॥

ସଂଗ୍ରାମ ତୁ ସାଜ ନୋହୁ ହତବୀର୍ଯ୍ୟ ଜାଣିବା ତୋ ବଳ ପ୍ରାକର୍ମ । ସଂଗ୍ରାମକ ସେହୁ ସେ ଯେ ସୀତାପାଇଁ ଦେଖାଇବେ ତୋର କରମ । ସମସ୍ତା । ଶଠତା ବୁଝିଲୁ ଏଥିର । ସଧୀରେ ଯାଉଛୁ ବୁଝାଇ କହୁଛୁ ସୀତା ସମର୍ପି ଭାଜୁଧର ॥ ୫୨ ॥

ହରଷେ ଅଙ୍ଗଦ ଯେନଣ ସମ୍ବାଦ ଶ୍ରୀରାମ ସମ୍ମୁଖେ ଜଣାଇ । ହୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଛନ୍ତି ସେ ଯେ ସୀତାପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ ସାଜ ଲଙ୍କାପାଇଁ । ହରଷେ । ହୁଁକାର ରବ ହର କର । ହନୁମନ୍ତ ସୁଗ୍ରୀବ ଯେ ବୀରମାନେ ସଂଗ୍ରାମ ଭାବକୁ ସୁମରି ॥ ୫୩ ॥

କ୍ଷିତି ଦୁର୍ଗତି ନାଶନ ପାଇଁ କି ପୂର୍ବ ସମ୍ପତ ଏ ଉଅଣ । କ୍ଷୀଣ ନରମେଳେ କରିବା ପାଇଁଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣବ୍ରହ୍ମ ସେ ରଘୁରାଣ । କ୍ଷୋଭତ । କ୍ଷିତିନାଥଙ୍କୁ ନାହିଁ ଲେଶ । କ୍ଷୀଣ ଏହାକଲ୍ ରାମ ପାଦ ଭଜ ଧାନ ହୀନ କହାସ୍ତ ଦାସ ॥ ୫୪ ॥

ଦ୍ୟୁତଖେଳ ଚୌତିଶା ।

—— :o: ——

(ରାଗ—ଘଣ୍ଟାରବ)

ଖିଡ଼ କର୍ମ ଗୁଣ ଧରି । ଯାଚା ପନ୍ଥଙ୍କୁ ସ୍ମରି ।
କ୍ଷେପି ସମାଚାର ଭ୍ରମିଲ ସଂସାର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଅପହରି ॥ ୧ ॥
ହୁଙ୍କାର ନାଦ ପ୍ରବଳ । ହଉଛି ଜନ ବାଚାଳ ।
ହସ୍ତିନାଗଳ୍ପ ଜ୍ଞାନ ଦେଖିବା ଇଚ୍ଛାନ୍ତି ବନ୍ଧୁଗଣ ସଙ୍ଗେ ଚାଲ ॥ ୨ ॥
ସଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ମେଳ ହୋଇ । ସମସ୍ୟା ଦେଖିଲୁଁ ଯାଇ ।
ସାଙ୍କଣ ସମାଜ କପର୍ଦ୍ଦି ରସରେ ମୂଢ଼େ ହୋଇଛନ୍ତି ବାଇ ॥ ୩ ॥
ଷୋଡ଼ସାଙ୍ଗି ନର ମେଳ । ସମସ୍ୟା ଦୁଃଖଜ ସ୍ଥଳ ।
ଷଡ଼ରସ ଏତ କୁଳଳଜ୍ୟାଘାତ ନାଶକ ଧର୍ମର ମୂଳ ॥ ୪ ॥
ସର୍ବ ସମ୍ପତ୍ତି ହରାଇ । ଶାନ୍ତ୍ର ତଡ଼ ଦେଇ ବାଇ ।
ସର୍ବାଙ୍ଗ ଯାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁବତ୍ ଶରୀର ଅଶନ ଶୟନ ନାହିଁ ॥ ୫ ॥
ବାକ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭୂତ । ବିନାଶକ ଜାଣ ଯୁକ୍ତି ।
ବସି ରାତ୍ରଦିନ ହୁଅନ୍ତି ଉଚ୍ଛନ୍ନ ସଦାକାଳେ ଅଧଃପତ ॥ ୬ ॥
ଲଗାଇଣ ମନ ଧନ । ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ ଲୋକ ଚକ୍ଷୁ ।
ଲୋକ ରଞ୍ଜନର ତେଜ୍ୟା ଗୃହଦାର ଲୋଭଗ୍ରସ୍ତେ ଏ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ॥ ୭ ॥
ରଖିଥିବା ପୂର୍ବ ବିତ୍ତ । ରଙ୍ଗ ଭାବ ସବୁ ହତ ।
ଇଙ୍କ ଗୁଣ ଭାବ ଦେଖ ଯାଙ୍କ ଛବି ଭାବତ ହୁଅ ସ୍ୱଚିତ୍ତ ॥ ୮ ॥
ଜାନକୀ କୈତକ ମତ । ଜ୍ୱଳନ୍ତାନଳରେ ମାତ ।
ଜାତ କୁଳନଷ୍ଟା ଏ ଯେ ମତଭ୍ରଷ୍ଟା ପାପିଷ୍ଠ ଏ ଯେ ଦୁର୍ମତ ॥ ୯ ॥
ମମ ମର୍ମ ବିଦାରକ । ମନ୍ଦିର ଜୁଆରେ ଦେଖ ।
ମମ ସମାଚାର ଭାର ଗୃହଦ୍ୱାର ଅଚଳା ଦେଖ ଯା ଲେଖ ॥ ୧୦ ॥
ଭସ୍ମ ଭ୍ରାନ୍ତ ସବୁ ଏଡ଼ । ଭଜ ହବା ନଶି ଜଡ଼ ।
ଭୋଜନ ଶୟନ କଷ୍ଟ ନ ଜାଣିଲ ଗୃହ ଧନକୁ ଫୋପାଡ଼ ॥ ୧୧ ॥
ବଡ଼ ବିଷମ ମୋ ହେଲା । ବିବେକ ମୋର ବୁଡ଼ିଲା ।
ବାସନ ବର୍ତ୍ତନ ଅଳଙ୍କାର ମାନ ଜୁଆମୂଳେ ସବୁ ହେଲା ॥ ୧୨ ॥

ଫଟା କପାଳକୁ ମୋର । ଫଳିଥିଲା ଜୁଆ ଘେର ।
ଫିଟିବ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଅନ୍ୟଠାରେ ଏଥା ଭାବଇ ମନେ ମୋହର ॥ ୧୩ ॥
ପ୍ରଶଂସିତ ଥିଲେ ଗ୍ରାମ । ପ୍ରବାସ ହେଲା ମୋ କର୍ମ ।
ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ଗାତ୍ର ଜାନକୀ ଚରିତ୍ର ଭାବନ୍ତରେ ହୁଅ ମର୍ମ ॥ ୧୪ ॥
ନୟନେ ଦେଖ ଚରିଷ୍ଟ । ନୀଳବସ୍ତ୍ର ପିନ୍ଧା ଗୋଷ୍ଠ ।
ନୃଶଂସ ଗୁଣରେ ଧରି ଜୁଆଘେରେ ବାନ୍ଧି ନେବେ ଗୋଷ୍ଠୀ ॥ ୧୫ ॥
ଧ୍ୱଂସ ହେବ ଗଙ୍ଗ ଯୂର । ଧମକେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭର ।
ଧପା ବାଜି ଗୁଟିଏ ନିରସ୍ତ ନ ଭଳି ଦଣ୍ଡ ପାଇ ଖେଳେ ଘେର ॥ ୧୬ ॥
ଦୃଷ୍ଟି କର ବନ୍ଧୁଗଣ । ଦୟାହୀନ ଜନ ସ୍ଥାନ ।
ଦୃଷ୍ଟି କରିବାର ଭାବ ଯା ଅସାର ବ ବୋଲିବେ ସର୍ବ୍ବଜନ ॥ ୧୭ ॥
ଥଳ କୂଳ ବୁଡ଼ା ନୀଚ । ଥିଲା ମୋ କର୍ମେ ପ୍ରପଞ୍ଚ ।
ଥୟ କର ମନ ଭଗୀୟ ଭୁ ଶୁଣ ସଦାକାଳେ କଳ ସଞ୍ଚ ॥ ୧୮ ॥
ତ୍ରିକାଥ ଭାଗବତ ଅଥ । ତତ୍ତ୍ୱ ଦର୍ଶୀ ହୁଅ ତାହା ।
ତ୍ରୀଲୋଚନ ଘର କଲା ନାରଖାର ତଣ୍ଟିଲାଙ୍କୁ ବୁଝ ତାହା ॥ ୧୯ ॥
ଅଣିମାଦ ସବୁଗଲା । ଅଣୁ ପ୍ରମାଣେ ଯା ଥିଲା ।
ଅଣ ଅଯୃଦ୍ଧରେ ବଳଦେବ ଘରେ ସବୁ ଯାଇ ବୁଡ଼ାଇଲା ॥ ୨୦ ॥
ଢ଼ମପଣ ମାର୍କଣ୍ଡର । ଢ଼ାଙ୍କିଥିବା ଧନ ଡାର ।
ଢ଼ଳଲା ଜୁଆରେ ଭାବ ଯା ମନରେ ବାସୁ ପାଇ ଧନେଶ୍ୱର ॥ ୨୧ ॥
ଡ଼ାଆଁ ମାରି ବନମାଳୀ । ଡୁବଣ ଜୁଆର ସ୍ଥଳୀ ।
ଡ଼ାକ କହୁଥିଲେ ନ ସରିବ କାଳେ ଜୁଆ ଅସାର ଯା ସ୍ଥଳୀ ॥ ୨୨ ॥
ଠୁଲ ଭବେ ଏ ଅସାର । ଠକ ବେଶ୍ୟା ଜୁଆଘେର ।
ଠାଣି ଥାଉ ଦେଖ ମନୁଆଙ୍କୁ ରଖ ମାଦକ ସବୁ ଅସାର ॥ ୨୩ ॥
ଟଙ୍କଧର ପାଡ଼ୀ କଥା । ଟକା ଯିବ ବୃଥା ।
ଟଙ୍କା ସୁନାସାରି ମଦଭାଙ୍କୁ ଧରି ଅପୁ କଣି ଧନ ବୃଥା ॥ ୨୪ ॥
ନୟମ ନୀତ ନିପୁଣ । ନସ୍ପଦ ଭାବ ମନ ।
ନିର୍ଗତ ପ୍ରେମ ଉଲ୍ଲାସରେ ମାତ କୁତ୍ରେ ହୁଅ ପୋଷଣ ॥ ୨୫ ॥
ଝରୁଥିବ ସୁଧାଗିର । ଝଗଡ଼ାଙ୍କୁ ଦୂର କର ।
ଝଲକା ଉପାସ୍ତ ହୃଦୟେ ସଞ୍ଚୟ ଭାବନା ରଖ ଶରୀର ॥ ୨୬ ॥
ଜୁଆ ଜପା ମାଳକାଣ୍ଠି । ଜାଣି ଅନ୍ତର କଣ୍ଟରି ।
ଯକ୍ଷାମ୍ନୀ ବୋଲାଅ ଜାଗ୍ରତରେ ଥାଅ ଜାଣି କାଳକୁ ନହାରି ॥ ୨୭ ॥

ଛଦ୍ମବେଶଧାରୀ ଗୁଣି । ଛଳ ଲୋକ ସଙ୍ଗ ଚଢ଼ ।
ଛଡ଼ କରି ଗୋଲ ହୋଇ ବନ୍ଧୁପ୍ରେମ ଭାବବଶ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ॥ ୨୮ ॥
ଜଗତର ଅଟେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ଚମତ୍କାର ଏ ଭୁବନ ।
ଜଗତ୍ସୃଷ୍ଟେ ନାହିଁ ଦେଖ ଏ ଯେମନ୍ତ ବିଚିତ୍ର ଭାବ ସ୍ୱ ମନ ॥ ୨୯ ॥
ଝୁଲୁଥିବା ଦେଖ ଶଶି । ଝାଉଁସ ବନକୁ ଘୋଷି ।
ଉଦୟ ପୂର୍ଣ୍ଣିମୀ ଅମାବସ୍ୟା ଭ୍ରମି କାଳ ଯାଉଅଛୁ ଖସି ॥ ୩୦ ॥
ଘୃଣାକର ଏ ସଂସାର । ଘଟାଅ ବନ୍ଧୁ ସ୍ୱ ଉର ।
ଘର ବାଡ଼ି ଦେଖ ହେବ ଏ ବିମୁଖ ସବୁ ହେବ ନାରଖାର ॥ ୩୧ ॥
ଗମିଲ ଯାହା ହୃଦୟ । ଗମ୍ଭୀରତା ଜ୍ଞାନୋଦୟ ।
ଗମାଗମ ବାର୍ତ୍ତା ତୁମ୍ଭ ଯେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭକ୍ତ ରକ୍ଷ ପ୍ରେମମୟ ॥ ୩୨ ॥
ଖ୍ୟାତାପନ୍ନ ହୁଅ ବନ୍ଧୁ । ଖ୍ୟାତି କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇନ୍ଦୁ ।
ଖେଦ ଭାବମନ କର ହୃଦେ ଧ୍ୟାନ ଦେଖାଇଲ ସ୍ନେହ ବନ୍ଧୁ ॥ ୩୩ ॥
କହୁ ଦେଲ ବନ୍ଧୁଗଣେ । କର୍ମ ଧରି ତୁମ୍ଭ ସ୍ଥାନେ ।
କରୁଣ ଭ୍ରମଣ ଦୟାହୃଦେ ଯେନ ବଢ଼ାଅ ଦାସ ଅଙ୍ଗନେ ॥ ୩୪ ॥

—:o:—

ନୀତିହାର ।

ଅତଃ ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁଗଣ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ପ୍ରସାଦ ପରି ନୀତିହାର ଅର୍ପଣ କରୁଅଛୁ ।

ସର୍ବ ବଦାନ୍ୟ ଅଟେ ବାକ୍ୟଦେବୀ ଶୁଣି ।
ଧ୍ୟାନରେ ଆସି କଳ୍ପନାକୁ କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ୧ ॥
ଋଣ ଦାନଦ ହୁଅ କଣ୍ଠେ ଆସି ବସ ।
ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ମମ ଯେନ ଅଟେ ଉବକୁ ପ୍ରକାଶ ॥ ୨ ॥
ଅକାରଣେ କର୍ମ ଧର୍ମ ଭବରେ ଲକ୍ଷଣ ।
ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାହା ମନକୁ ତାହା ଶୁଦ୍ଧ ଚହ ॥ ୩ ॥
ଇତସ୍ତତଃ ଭ୍ରମୁଅଛ ନରକ୍କୁଣେ ହାଇ ।
ଇଚ୍ଛା କଳ୍ପନାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କର୍ତ୍ତା ହୁଅ ଧାଇ ॥ ୪ ॥
ଉଦ୍‌ବେଗ ସାହସ ଯନ୍ତ୍ର ଅଶ୍ରାନ୍ତ ହୃଦୟ ।
ଉଡ଼ାଇ ମନକୁ ନେଇ ଅଛ ହେ ଉନ୍ମାଦ ॥ ୫ ॥

ଋଷି ଯାଇଥିବା ବ୍ୟାସ ବଲ୍ମୀକାଦ୍ଧ ମନୁ ।
ୠଷାନନ୍ଦ ବ୍ରହ୍ମବୀଜ ଦେଶ ତାଙ୍କ ତନୁ ॥ ୬ ॥
ଌକାଇତ ହୋଇଅଛୁ ପ୍ରକାଶ କେ କରି ।
ୡକାରରେ ତାଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣ ଗମ୍ଭୀରତା ॥ ୭ ॥
ଏହିକାଲେ ତାଙ୍କପରି ଦେଖି ପାର କନା ।
ଐକ୍ୟ ଭବ ଭାବେ ଗନ୍ଧ ସ୍ୱଇଚ୍ଛା କଳ୍ପନା ॥ ୮ ॥
ଓପ୍ରାଶ୍ଚକ ଭାବେ ଗଲେ ଫଫଳ ରହୁଛି ।
ଔଦାସ୍ୟ କୋହଣ କଦ୍ଧ ଯ.ଦ୍ଧା ସେ ଦଶୁଛି ॥ ୯ ॥
ଅନ୍ତଃକରଣରେ କାଳ ନ ଦଶୁଛି ଗମ ।
ଅନ୍ତର୍ଗତେ ଭାବଦେଖ ଲକ୍ଷ ଧର୍ମ କର୍ମ ॥ ୧୦ ॥
କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ର ଏହି ଭବ ଆଉ କ ରହୁଛି !
ଖଲବୃଦ୍ଧି ଶକ୍ତି ବନ୍ଧୁ କରୁଅ ତା ଖ୍ୟାତି ॥ ୧୧ ॥
ଗଣ ଦେବତା ଭୂମ୍ବର କର୍ମ ସଙ୍ଗେ ଥାନ୍ତି ।
ଘଣ୍ଟାଥ ଢବ ମଧରେ ଭାବ ହୃଦେ ଚନ୍ତି ॥ ୧୨ ॥
ଡ଼ଇଁଥିବା ଏ ଜୀବନ ଚତ୍ର ନକ୍ରେ ଜାଣ ।
ଚମତ୍କାର ଭବ ଶାନ୍ତି ଉର୍ଦ୍ଧେ ସରେ ଲୀନ ॥ ୧୩ ॥
ଛନ୍ଦାନୁସରଣ ଶାନ୍ତି ସ୍ୱ ନାସ୍ତ୍ୟମ ହେଜ ।
ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ହୃଦୟ ଷଡ଼ରସ ଭୂଞ୍ଜ ॥ ୧୪ ॥
ଝଂଟକ ଭୂମ୍ବର ଶୃଙ୍ଗ କର୍ଟକୁ ଦେଖାଇ ।
ଞଦ୍ଧ୍ୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗିର ହିବ ବାକ୍ୟ ଏହି ॥ ୧୫ ॥
ଟାଳ ସବଶ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଧର୍ମକୁ ଯାଉଲେ ।
ଠାବ ଭୂମନାହିଁ ବନ୍ଧୁ ଭାବ ହୃଦ ସ୍ଥଳେ ॥ ୧୬ ॥
ଡ଼ଅଁ ମାରି ଶୁଳଯଲେ ଧର୍ମ ମୂଳ ନାଶ ।
ଢ଼କା ବଜାଇଣ କାମ ପ୍ରବଳ ହୁତାଶ ॥ ୧୭ ।
ଥଣି ହୃଦେ ହିଡ଼୍ଗ ଭାବ ଦାଣ୍ଡରେ ପଥିକ ।
ଢ଼କାଇବା ଠାରେ କାମ ଯମଗ୍ରନ୍ଥି ବଖ ॥ ୧୮ ॥
ଥସ୍ତକାଶ୍ଚି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସମାଜ ମାତା ପତା ।
ଦାମ୍ପତ୍ୟରେ ଦେଇଥିବା ଭାବ କାମ ଚନ୍ତା ॥ ୧୯ ॥
ଧର୍ମପତ୍ନୀ ଯାତା ଗର୍ଭୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଯା ହେବ ।
ନବଜନ୍ମେ ପ୍ରଶଂସିତ କାନ୍ତି ଦେଖାଇବ ॥ ୨୦ ॥

ପ୍ରକାଶ ହେବ ସନ୍ତାନ ବଶ ରକ୍ଷାକାରୀ ।
ଫଳ ମଧୁ ଶସ୍ୟ ଖାଇ କୁଟୁମ୍ବ ନଦାରି ॥ ୨୧ ॥
ବଶିଷ୍ଠାଦି ଗୃହସ୍ଥ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ।
ଭୂତାଦି ମଧ୍ୟେ ମାନବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜ୍ଞାତା ମର୍ମ ॥ ୨୨ ॥
ମମଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାବବାର ଯୁକ୍ତି ନ ଯାଉ ଲବ ।
ଜାଣି ବୁଝି ତବେ ଅସି ପାଥ ପରାଭବ ॥ ୨୩ ॥
ରଘବ ଈଶ୍ୱର ଥମ୍ଭ କାଳ ଖାଡ଼ ଗଡ଼ ।
ଲକ୍ଷ କରି କ୍ଷମା ଶାନ୍ତି ଦେଉଣ ଅଛନ୍ତି ॥ ୨୪ ॥
ବସିଛ ହେ ସଭ୍ୟ ବୃନ୍ଦ କର୍ମ ଧର୍ମ କାମ ।
ସଂସାରେ ଦେଖାଇ ଦେଲ ମୋକ୍ଷାଦି ସେ ମର୍ମ ॥ ୨୫ ॥
ଷଡ଼ଙ୍ଗ ଧାରଣ ବନ୍ଧୁ ଷଡ଼ଭଙ୍କ ନୃଥ ।
ସଂଗ୍ରାମହୁ ତରିଥିଲୁ ହୃଦପ୍ରେ ତା ବନ୍ଦ ॥ ୨୬ ॥
ହର୍ଷାନନ୍ଦେ ଭାବ ଗ୍ରହିଁ ସଙ୍ଗେ ଅଛୁ ରହ ।
କ୍ଷମା ମାଗୁଅଛୁ ବନ୍ଧୁ ରଖ ଠାବ ଦେଇ ॥ ୨୭ ॥
କ୍ଷାତପନ୍ନ ତବେ ହେବ ହୃଦଲେ ସଂସାର ।
ହୃଦସ୍ଥରେ ଶାନ୍ତିରସ ଭାବ ସୁଧାଗିର ॥ ୨୮ ॥
ସଂହତା ପୂର୍ବ ସପ୍ତକ ଦାଶ୍ରକୁ ସୁନ୍ଦର ।
ଷଟ୍‌କର୍ମ ଅଶ୍ରପୃ ଧରି ଏ ତବେ ବନ୍ଦର ॥ ୨୯ ॥
ଶୋଧନ ହୋବ ଧଇଲେ ଶୋଭିତ ହୋଇବ ।
ବ୍ୟସନକୁ ଦୂର କରି ବ୍ୟବହୃତେ ଥିବ ॥ ୩୦ ॥
ଲକ୍ଷ ହେବ ଜନସ୍ଥଳେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସିଂହାସନ ।
ରଖ ସଦାକାଳେ ଯଶ ରୂପ ଦେଖାଇଣ ॥ ୩୧ ॥
ଯୋଡ଼ ହେବାଭାବ ଧର ଯୋଗ୍ୟତା ଦେଖାଇ ।
ମର୍ମହନ୍ତା ହୃଅବନ୍ଧୁ ସୁଧାଗିର ଦେଇ ॥ ୩୨ ॥
ଭଯ୍ୟୁବନ୍ଧ ବାଟ ଛଡ଼ ଉଦ୍ରତାକୁ ରଖି ।
ବଳ କୌଶଳରେ ରହ ବନ୍ଧୁ ଭାବ ଗୃହି ॥ ୩୩ ॥
ଫଳ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବ ସୁନ୍ଦସ୍ପେ ଥିଲେ ।
ପ୍ରକାଶ ହେବ ଜଗତେ ପ୍ରେଟିକ୍କର ସ୍ଥଳେ ॥ ୩୪ ॥
ନଢ ଚନ୍ଦ୍ର କୁଳନ୍ତୁଲ କୌଳକ ବଂଶଯୁ ।
ଧର୍ମ ଧରି କର୍ମ ସଙ୍ଗେ ମାତ ପ୍ରେମାଶ୍ରୟ ॥ ୩୫ ॥

ଦୁର୍ମତି ସଙ୍ଗକୁ ଛାଡ଼ ଦୁଷ୍କାଳ ଦୁଦ୍ଧାଥ ।
ଥୋଇବା ତର କାଳକୁ ଯଶ ଗୁଣ ଧାଥ ॥ ୩୬ ॥
ତତ୍ତ୍ୱ ଜ୍ଞାନୀ ସଙ୍ଗ ଚାହିଁ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ।
ଅଣିମାଦି ପାଇ ରହ ଚାହିଁ ଉବଲୋକ ॥ ୩୭ ॥
ଢ଼ପ ଦେଖାଇରହିଲେ ସର୍ବନାଶ ଭାଇ ।
ଡଙ୍ଗର ଗୁଣେ ବର୍ବର କଷ୍ଟ ଫଳ ନାହିଁ ॥ ୩୮ ॥
ଠୌର ଦେଖ ରାବଣାଦି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରାଜା ।
ଟେକ ଅବା ମୁଁ ଶବ୍ଦରେ ବୁଡ଼ାଇଲେ ହେଜା ॥ ୩୯ ॥
ନମ୍ରତାକୁ ଦୃଢ଼ରୂପେ ଧରି ଚାଲ ଭାଇ ।
ଝଗଡ଼ାକୁ ଦୂରକରି ସ୍ନେହ ଭୋଗ ମହି ॥ ୪୦ ॥
ଯଶସ୍ୱୀ ହେବାକୁ ଥିଲେ ଗର୍ବ ଛାଡ଼ି ରହ ।
ଛଦ୍ମ ବେଶ ଧାରୀ ଛାଡ଼ ଶୁଦ୍ଧ ଗୁଣ ଚାହ ॥ ୪୧ ॥
ଚମତ୍କାର ଭୁବନ ଏ ଚାହିଁ ଦେଖ ବାରେ ।
ଉର୍ଦ୍ଧେ ଚନ୍ଦ୍ରମା ଚନ୍ଦ୍ର ଥିବାକ ସଂସାରେ ॥ ୪୨ ॥
ଘୃଣିତ ବିଷୟ ସବୁ ଛାଡ଼ ମନ ବନ୍ଧ ।
ଗଦା ପାଣି ସ୍ମରି ରହ ଦେଖାଇ ପ୍ରୀତି ଇନ୍ଦ୍ର ॥ ୪୩ ॥
ଖ୍ୟାତ ଖ୍ୟାତି ଖ୍ୟାତିପନ୍ନ ହୁଅ ଏ ଜଗତେ ।
କର୍ମ ସଙ୍ଗେ ଧର୍ମ ଚାହିଁ ରହ ପର ହିତେ ॥ ୪୪ ॥
ଅନ୍ତର୍ଗତେ ଭାବ ଦେଖ ସଂସାର ବିଷୟ ।
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଲୀଳା ଶୋଭାମୟ ॥ ୪୫ ॥
ଔଦ୍ଧତ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ପ୍ରଭୁ ହନ୍ତାରୂପ ହୋଇ ।
ଓଜଟା ବିନାଶ କାଶୀ ରହ ହୃଦେ ଧାଇ ॥ ୪୬ ॥
ଐଲ ନର ଦେହ ବୋହି କର୍ମସ୍ଥାନ ଦେଖ ।
ଏକାକୀ ହୋଇଣ କବେ ପାଇଲଭ ସୁଖ ॥ ୪୭ ॥
ଳୁକାହରେ ଦୁଃଖୀ ଧନୀ ସମସ୍ତ ସମାନ ।
ଲୁପ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭାବ ଗୁଣ ଚାହ ॥ ୪୮ ॥
ଋଷି ଦେଖ ସ୍ନେହବୀଜ ଉବ ଯୋଗ୍ର ଜାଣି ।
ୠଷିଥିବା ସ୍ନେହଫଳ ଜାଥ ଭାବ ଟାଣି ॥ ୪୯ ॥
ଊତ୍ସାହିତ ଭାବେ ରହ ଦାଠ ଶୁଭେ ଦନ ।
ଉଡ଼ାଇ କୀର୍ତ୍ତିପତାକା ସ୍ମରି ନାରାୟଣ ॥ ୫୦ ॥

ଇହ ପର ହେଳ କର୍ ତ୍କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ରଖ ।
ଇଷ୍ଟ ଧର୍ମ ମାନ୍ୟକରି ଧନ ଜନ ଲଖ । ୬୧ ॥
ଅର୍ଥି ନାଦ ବାଞ୍ଛା ଦାନ ଜନଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳ ।
ଅତିଥି ଓ ଅଭ୍ୟାଗତ ଧର୍ମ ସେବା ମୂଳ ॥ ୬୨ ॥
ସୁଝ ପାଇଣ ସଂସାରେ ଯଶସ୍ୱୀ କୁହାଇ ।
ରକ୍ଷକ ହୁଅ ସଂସାରେ ମାନ୍ୟ ଧର୍ମ ଗୃହୀ ॥ ୬୩ ॥
କ୍ଷଅନରେ ଯାହାଥିଲା କଲି ମୁଁ ପ୍ରକାଶ ।
ବିବାଦ ଯେ ସର୍ବ୍ବା ଭାବ ଏ ସଂସାର ରସ ॥ ୬୪ ॥
ବହାଖି ଦାସ କହଇ ଦୋଷ କ୍ଷମା କର ।
ବାଯୃ ହୋଇ ଭ୍ରମୁଅଛୁ ନବୋଧ ମୋ ହର ॥ ୬୫ ॥

—୦:୦:୦—

ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଏଥି ଅନନ୍ତରେ ଶୁଣ ହେ କୋବଦ ଜନ ।
ହୃଦୟେ ବକାଶ ହେଲେ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ ॥ ୧ ॥
ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳ ମହୀପାଳ ମମ ଇଷ୍ଟ ଜାଣ ।
ତାଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତନ୍ୟରେ ମୋକ୍ଷ ହେବ ଭାବ ଧ୍ୟାନ ॥ ୨ ॥
ଧରଣୀଧର ପର୍ବତ ଟେକ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ।
ବ୍ରଜପୁର ସୁରକ୍ଷକ ଇନ୍ଦ୍ର ମାନ ହାନ ॥ ୩ ॥
ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଚରିତରେ ଦେଅ ଧ୍ୟାନ ମନ ।
ମାର୍ଜାର ରକ୍ଷାକୁ କଲେ ଅଗ୍ନି ମଧ୍ୟେ ଯେନ ॥ ୪ ॥
ଗଜେନ୍ଦ୍ରର କୁମ୍ଭୀର ମୁଖରୁ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ।
ଦ୍ରୌପଦୀ ଲଜ୍ଜ୍ୟାକୁ ମୁକ୍ତ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଚିନ୍ତା ॥ ୫ ॥
ଭାରତ ଯୁଦ୍ଧର କାଳେ ଭାରତଥ ପକ୍ଷୀ ।
ଘଣ୍ଟତଳେ ରକ୍ଷାକଲେ ଅତଙ୍କ ତ ଦେଖି ॥ ୬ ॥
ଭୀଷ୍ମ ପିତାମହ ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷାକାରୀ ସେହୁ ।
ସତ୍ୱ ରଜଃ ତମ ତ୍ରୀଗୁଣରେ ଖ୍ୟାତ ମହୁ ॥ ୭ ॥
ସେହୁ ତ୍ରୀଗୁଣ ଜ୍ୱାଳାରୁ ହୋଇ ସୁରକ୍ଷିତ ।
ହୋଇଛନ୍ତି ସାଧୁ ସନ୍ଥ ନାରଦାଦି ଭକ୍ତ ॥ ୮ ॥

ସିଦ୍ଧ ଋଷି ବୃନ୍ଦଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ଦାୟକ ।
ସେହୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଶ୍ରୟୀ କର ତା ବିବେକ ॥ ୯ ॥
କମଳାକାନ୍ତ ଦାସଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ହୋଇ ।
ଭକ୍ତଙ୍କର କଳ୍ପନାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣକର୍ତ୍ତା ସେହୁ ॥ ୧୦ ॥
ଅଶା କଳ୍ପତରୁ ସେହୁ ଧ୍ୟାନ ଜ୍ଞାନ ବଳେ ।
ବିଶ୍ୱାସ ମନ ଚୈତନ୍ୟ ଯେ ରଖେ ନିଷ୍ଠଲେ ॥ ୧୧ ॥
ଯାହା ଭାବେ ଯେ ଗୃହିଁକ ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣହାସ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣକର୍ତ୍ତା କଳ୍ପନା ତା ଦେବେ ହେତୁଧର ॥ ୧୨ ॥
କେଶବ କମଳ ନେତ୍ର ସାଧୁଙ୍କର ପାଦ ।
ଅସାଧୁଙ୍କ ହନ୍ତା ସେହୁ ନାଶକୁଳ ଗୋତ୍ର ॥ ୧୩ ॥
ଗର୍ବ ଗଞ୍ଜନ ବାନା ପ୍ରଭୁଙ୍କ ମାନତନ୍ଦ ।
ବଳ ମାନଧାତା ଅଛ ଦେଖ ସେ ଚନ୍ଦ୍ର ॥ ୧୪ ॥
ଦ୍ୱିଜ ସୁଦାମାଙ୍କୁ ଦାନ ଅଜାମିଳ ଜ୍ଞାନ ।
ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କ ଚରିତ କରନ୍ତା ସ୍ମରଣ ॥ ୧୫ ॥
କେହୁ ଶିବ ପୂଜକ କେ ଦେବୀ ଉପାସନା ।
କେହୁ ଗଣେଶ କେତେକ ଅନ୍ୟ ଦେବାର୍ଚ୍ଚନା ॥ ୧୬ ॥
କେତେକ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମାଶ୍ରୟୀ ବନ୍ଧୁଗଣ ।
ଯାହାର ଯହିଁ ବିଶ୍ୱାସ ତାହା ଧର୍ମ ଜାଣ ॥ ୧୭ ॥
ବିଶ୍ୱାସ ମୂଳ ଧର୍ମର ଭବେ ଭାବ ଯେନ ।
ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥିବା ଜନ ସେ ଯେ ଧର୍ମହୀନ ॥ ୧୮ ॥
କଦମ୍ବ ମୂଳଅ ସେ ଯେ ଏ ବାଙ୍କ ଚୂଳଅ ।
ବୃନ୍ଦାବନ ବିହାସରେ କୃଷ୍ଣ ମୁରଲିଅ ॥ ୧୯ ॥
ସର୍ବେଶ୍ୱର ପ୍ରଭୁ ମୋର ଗତି ମୁକ୍ତି ଦାତା ।
ତାଙ୍କବିନା ଅନ୍ୟମୋର ନାହିଁ କେହୁ ତନ୍ତ୍ରା ॥ ୨୦ ॥
ଏ ଭବ ମଧ୍ୟରେ ନାନା କର୍ମଫନ୍ଦା ହୋଇ ।
ଅହଂ ମଦିରାପାନରେ ମତ୍ତଥାନ୍ତି ରହି ॥ ୨୧ ॥
ବନ୍ଧୁଗଣ ଭାବଦେଖ ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ।
ନାନାକଷ୍ଟ ପାଇ ଭ୍ରମୁଛନ୍ତି ଏ ସଂସାରେ ॥ ୨୨ ॥
କେତେକର ଭୂସମ୍ପତ୍ ବଳେ ବଳଯୂନ ।
ଭଜ ଉପାଧି ପାଇଣ ବୋଲନ୍ତି ପ୍ରଧାନ ॥ ୨୩ ॥

ଧନବଳ ଦେଖାଇଣ କେତେକ ସୁଖ୍ୟାତ ।
ବିଦ୍ୟାବଳ ଚଖାଇଣ କେତେ ଉଗ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ॥ ୨୪ ॥
ନାନା ଗୁଣ ଧାରକରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେ ବୋଲନ୍ତି ।
ବାସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱ ମୂର୍ଖ ମୁଁ ଯେ ଅଜ୍ଞତା ମୋହସ୍ଥ ॥ ୨୫ ॥
ଗୁଣନିଧି କୃପାନିଧି ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳ ଭଞ୍ଜ ।
ସକଷ୍ଟ ହରବେ ମୋର ଆତ୍ମାରେ ବିରାଜ ॥ ୨୬ ॥
ନାଗରର ସୁଖଦେବଙ୍କର ରକ୍ଷାକାର ।
ନାମ ପ୍ରକାଶିତ ଏଣୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଈଶ୍ୱର ॥ ୨୭ ॥
ଈଶ୍ୱର ସର୍ବ ବ୍ୟାପକ ଏ ସଚରାଚର ।
ନାରାୟଣ ବ୍ରହ୍ମାଶିବ ରୂପଭେଦ କର ॥ ୨୮ ॥
ସେହିରୂପ ବିରଞ୍ଚି ବୃକ୍ଷ ଏ ଭବ ସାର ।
ସ୍ୱସ୍ୱ କର୍ମେ ଖ୍ୟାତଥାଇ ରକ୍ଷା ଭବ ଭାର ॥ ୨୯ ॥
ବିରଞ୍ଚି ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ୱରେ ଉତ୍ପତ୍ତି କରତା ।
ରୌଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତି ଶିବ ଯୋଗ ଧ୍ୟାନେ ବିଷ୍ଣୁ ଚିନ୍ତା ॥ ୩୦ ॥
ଶିବ ବିରଞ୍ଚି ଯାହାର ସଦା ସହକର ।
ସେହି ବିଷ୍ଣୁ ସେବା ଧ୍ୟାନ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଆହାର ॥ ୩୧ ॥
ଧ୍ୟାଇ ହୋଇ ରହିଅଛି ଏ ଭବ ସାଗର ।
ହବା ନଶି କାହିଁ ଅଛି ଭଞ୍ଜଣ ଶ୍ରୀଧର ॥ ୩୨ ॥
ହରଙ୍କ ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତିନ୍ୟ ପସରାକୁ ମେଲି ।
ବିଷ୍ଣୁଦାସ ଭାବମଧ୍ୟେ ବୈଷ୍ଣବ ମଣ୍ଡଳୀ ॥ ୩୩ ॥
ବିଷ୍ଣୁ ଅଣାତ ହୋଇଣ ବିଷ୍ଣୁ ମମ ବାସ ।
ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ଶ୍ରୀହରି ବିଳାସ ॥ ୩୪ ॥
ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋପିବଲ୍ଲଭ ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦ ନନ୍ଦନ ।
ଜଣାଇଲି ବୁଧଜନେ କରୁ ମୁ ଚିନ୍ତନ ॥ ୩୫ ॥
ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନେ ସଦା ମୋର କରଣ ସ୍ମରଣ ।
ରହିଛି ଭୂମିସଙ୍ଗରେ ଦୟାକର ଯେନ ॥ ୩୬ ॥
ଅଜ୍ଞାନତା ଦୂରକର୍ତ୍ତା ଶ୍ରୀ କମଳା କାନ୍ତ ।
ଇଚ୍ଛାମୋର ପ୍ରକାଶିଲି ଯେନ ତବ ଅନ୍ତ ॥ ୩୭ ।
ପ୍ରଭୁନାମ ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତି ଦେଖାଇଣ ଦେଲି ।
ଭବମାୟା ତରଙ୍ଗରେ ଭାସି ମୁ ରହିଲି ॥ ୩୮ ॥

ଅବେ କୃପାନିଧି ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣକର ଆଶ ।
ପୃଥ୍ବୀଧେୟ ତୁମ୍ଭେ ମୋର ହେ ସ୍ୱାମୀ କଳାସ ॥ ୩୯ ॥
ଧ୍ୟାନ ମନ୍ତ୍ରର ମାଳାକୁ କଲି ମୁଁ ପ୍ରକାଶ ।
ଗୀତବନ୍ଧେ ଜଣାଇଲେ ଶ୍ରୀ କବାସୀ ଦାସ ॥ ୪୦ ॥

— —꞉୦꞉— —

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚଉତିଶା ।

—꞉୦꞉—

ରାଗ—ଶ୍ରେଣି ।

କଳ୍ପବଟମୂଳେ ହରି ଅନନ୍ତ ରୂପକୁ ଧରି ପ୍ରକୃତି ପାଦ ମଷାଲେ ଶିରେ ଭୁଜଙ୍ଗ । କମଳ ନାଭିରୁ ଜାତ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଶିବ ଘାତ ତହୁଁ ସଂସାର ଉତ୍ପତ୍ତି କରିବା ରଙ୍ଗ । କଲେ ନାଶ ମଧୁ ଦୈତ୍ୟକୁ । କରି ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ ପ୍ରାପ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ॥ ୧ ॥

ଖଣ୍ଡ୨ କଲେ ମଧୁ ଘାତ କରିବାକୁ ସେହୁ ବନପର୍ବତ ବୃକ୍ଷାଦି କଲେ ଭକ୍ଷଣ । ଖଗାସନ ବ୍ରହ୍ମାପ୍ରଭୃତି ଜୀବାଦି ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥିତି କରି ତୁମ୍ଭେ ଚତୁର୍ବେଦକର ଗାୟନ । ଖର୨ ସେ ତେଜାକାର । ଖଳଜନ ନାଶ ଅର୍ଥେ ଶିବାଧିକାର ॥ ୨ ॥

ଗଜଗାମିନୀ ସେ କାନ୍ତ ତ୍ରୀପୁର ସମ୍ପଦ ଭୂତି ଗୃହୁଁ ନାମ ଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ଶ୍ରୀସ୍ତୁ କମଳା । ଗଜ ବାହିନୀ ତୁ ହୁଅ ଅଷ୍ଟ ନିଧି ଗୁଣେ ରହ ପଦ୍ମାକର ପଦ୍ମବାସ ହୁଅ କୌଶଲା । ଗମାଗମ ତ୍ରୀପୁରେ ଜାଣ । ଗମି ଜୀବାଦି ପୋଷିବା ବତ୍ସର ଧେନ ॥ ୩ ॥

ଘଟ ଗୃହିଁଣ ଆଧାର ସମ୍ପତ୍ତି ଭାବତା ଧରି ଅର୍ଣ୍ଣିପୂର୍ଣ୍ଣାଧାଇ ଥାଲୁ ଏ ପୁରପୁର । ଘଟି ନୋହୁବ କାହାର ତେମନ୍ତ ଜୁପାପୃକର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଲୋକମଧ୍ୟେ ହୁଅ ପ୍ରଖର । ଘୋଷଣା ସେ ହେଉ ତ୍ରୀପୁର । ଘଟାଇବା ଜୀବାଧାର ମଣି ପ୍ରଚୁର ॥ ୪ ॥

ଙଇଁଥିବା ବାଳଭାନୁ ପରି ଝଲକଇତନୁ ନିଶିନାଥ କପାଳରେ ବନ୍ଧୁ ଶୋଭନ । ଙଳଣା ଭାବରେ ଠିଆ କରାଟ ଈଶ୍ୱର ଯାହା ଆଜ୍ଞା ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ ତାହା କର୍ତ୍ତା ମୁହିଁତ । ଙଜ୍ୱଳ ଭାବ ସେ ପ୍ରକାଶ । ଙଚାରଣ ଶୁଣନ୍ତେଣ ବୋଲନ୍ତି ଈଶ ॥ ୫ ॥

ଚଞ୍ଚଳା ଚଞ୍ଚଳନୟନ ପୃଥ୍ୱୀ ସଙ୍କଷ୍ଟ ଅନାଥ ମମ ଅଙ୍ଗଯୋଗ ହେବେ ଯେ ଅବତାର । ଚଉଦଭୁ ଏହାବୃନ୍ଦ ଚରାଚରେ ମାତାହେଳ ବହୁ ଅବତାରଙ୍କର ଉଭୁ ସ୍ମର । ଚରାଚର ଗୃହି ଯୁଗରେ । ଚର୍ଚ୍ଚାକାଶ ହେବୁଜାବେ ଦୟାଚତ୍ୱରେ ॥ ୬ ॥

ଛଟକ ଚରଣକୁ ଧରି ପାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣାମ କରି ହରଷଭାବରେ ଗଲେ ପିଅର ପୁରେ । ଛନ୍ଦଣା ନଯୋଗ ସୁରି ସୁଲକ୍ଷଣୀ ଦାସୀ ଧରି ଛଡ଼ରସେ ସୁଧାଖାଦ୍ୟ ପୂଜା ବଧିରେ । ଛଟକରେ ହେଲେ ପ୍ରବେଶ । ଛଡ଼ାହୋଇ ଦାସୀସଙ୍ଗେ ଭାବପ୍ରକାଶ ॥୭

ଜଗନ୍ମାତ ମନେଧାଇ ଦେବତାଗଣଙ୍କୁ ସାଇ ଦେବର୍ଷିଙ୍କ ହସ୍ତେ ପୂଜା କରାନ୍ତି ବସି । ଜଗତ୍‌କର୍ତ୍ତା ବେଦଧ୍ୱନି ଶୁଣେ ଶ୍ରୀପୁର ମେହେନୀ ନାରୀଙ୍କର ହୁଲହୁଳି ତହିଁରେ ମିଶି । ଜାତହେଲା ସେ ମହାନାଦ । ଜଗନ୍ନାଥ ଦେଖି ହେଲେ ମହା ପ୍ରମୋଦ ॥ ୮ ॥

ଝଲକାଙ୍ଗି ଗଣସଙ୍ଗେ ପଡ଼ିଲେ ତହୁଁ ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ତହୁଁ ପରସିଲେ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଦେଇ । ଝଡ଼ ସେ ଲାଗିଲା ପରି ଅସି ପ୍ରସାଦକୁ ଧରି ଭର୍ତ୍ତି ପୂର୍ତ୍ତିକରି ଗଲେ ବହାଣ୍ଡ ନେଇ । ଝଟକ ଶାସ୍ତ୍ରଙ୍କର ଦେଖି । ଝୀନ୍ନ ଦେବାଙ୍ଗ ବସନ ହଥନ୍ତି ଲଖି ॥ ୯ ॥

ଞଯୁମ ଜାତ ଜୟୁଣା ଦେଖିଲ ତୁ ସୁଲକ୍ଷଣା ଏଣୁ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାମ ରହୁ ଜଗତେ । ଞଯୁମ ତୋ ଦୃଢ଼ବ୍ରତ ଚଞ୍ଚଳ ଭାବ ତୋ ହତ ଏଣୁ ଚଞ୍ଚଳା ନାମ ତୋ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅର୍ଥେ । ଞଯୁମ ଏକ୍କ ରହିଲା । ଞଗତେ ମ କମଳାକାନ୍ତ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ହେଲା ॥ ୧୦

ଟମକ ବଜାଇ ଯାଅ ଶ୍ରୀପୁରେ ବଳୟୀ ହୁଅ ଜଗତ ମାତା ହୋଇ ପାଳ ...ହ ଯେ ବଭୁ । ଟାକଇନ୍ଥ ମୁଁ ଜଣାଏଁ ଞପୁମ ବାଳକୁ ଗୃହେ ବାଉଥିବ ମାସ ଅଞ୍ଜଳି ହେଉ ହେ ପ୍ରଭୁ । ଟଙ୍କଧର ଏ ବେଦପଣ୍ଡ । ଟଙ୍କିଲ ପରା ଏ ସ୍ୱାମୀ ବସି ଅଛନ୍ତି ॥ ୧୧ ॥

ଠହୁରାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଗୀର ହଥନ୍ତି ବସ୍ତୁ ଉତ୍ତର ବହୁଂଦ୍ ଅଙ୍ଗିଙ୍କର ଗୀରାଙ୍କୁଣ ହ ହେଲା । ଠେସାଭାଷାଳାପ ପ୍ରିୟ ତାଙ୍କ ସଲାପ ପ୍ରବାହ ଧାଇଲେ ନାରୀଙ୍କଗୁଣ ଭାବ ଅବଲା । ଠୁଲ ମାୟାନାଶ ଦେହ ରେ । ଠାକୁରାଣୀ ପ୍ରେମମୟ ହେବେ ସସାରେ ॥ ୧୨ ॥

ଡମରୁଧର କହନ୍ତି ସ୍ୱପଲ୍ୟତା ଯାଙ୍କ ଭକ୍ତି ଏଣୁ ଚପଳା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୁଣ ବଖାଣ । ଡୁବକ ଏ ରୂପରେ ମୂଳବ୍ରହ୍ମବାକ୍ୟ ଧୂରେ ବ୍ରହ୍ମା କହନ୍ତି ହେମନ୍ତ ହେ ନାରାୟଣ ଡଅଁମାରି ଯାହା କହୁଛ । ଡାକୁ ନାରୀଙ୍କର ପ୍ରେମ ଭାବ ଉଲ୍ଲାସ ॥ ୧୩ ॥

ଢଳଯିବ ମନପ୍ରାଣ ଶୁଣିନାରୀଙ୍କ ବଚନ ମାୟାମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଥିବେ ନାରୀଏ ଜାଣ । ଢାଙ୍କିଥିବା ବୁଦ୍ଧି ଜ୍ଞାନ ତାଙ୍କଠାରେ ହେବଶୂନ୍ୟ ଅଚମ୍ଭିତ ଶୁଣି ହେଲେ ସେ ପଞ୍ଚାନନ । ଢଳଢଳ ଚକ୍ଷୁ ହୋଇଲେ । ଢଳା ହେବ ମନ ପ୍ରାଣ ନାରୀଙ୍କ ଭୁଲେ ॥ ୧୪ ॥

ଅଣ ଅମୃତରେ ପଡ଼ି ନାରୀଙ୍କ ପ୍ରେମରେ ଜଡ଼ି ସଂସାରି ଜନ ରହିବେ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ । ଅଣ ଅପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ଭାବ ନେବ ଏହା ସନ୍ଦେଶ ସଂସାରେ ମୋହନୀ ନାରୀ ହେବେ ଧୀପୁରେ । ଅଣେ ପୁରୁଷଙ୍କ ବିନାଶ । ଅଣି ପୂର୍ଣ୍ଣେ ଲକ୍ଷ୍ମୀମାତ ହେଲେ ଉଲ୍ଲାସ ॥ ୧୫ ॥

(ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉବାଚ)

ତଥ୍ୟ ବୁଝ ନାରୀଗଣ ପୁରୁଷ ଅମୂଲ୍ୟ ଧନ ତାଙ୍କ ବିନେ ଦୁର୍ଗତି ନାରୀଙ୍କର ହେବ । ତର୍କ ନ କରିବ କେହୁ ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଗୃହେଁ ଗୁରସ୍ତଙ୍କ ଜାୟା ଦାସୀ ହୋଇଣ ଥିବ । ତପିତ ସ୍ୱ ସ୍ୱାମୀଙ୍କି ରଖି । ତାଦାତ୍ମ୍ୟ ଭାବରେ ସେବା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷି ॥ ୧୬ ॥

ଥବିର ବା ରୋଗୀ ହେଉ ପଡ଼ିଇଥା ଅମୃ ସେହୁ ତାଙ୍କ ସେବାରେ ରହିଣ ଦିନ ସାରିବା । ଥାଉ ଧନ ସେ ଗୁରସ୍ତ ତାଙ୍କ ବିନାରେ ଅନାଥ ଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ରଖିଣ ସଂସାର ଗୃହିଁବା । ଥସ୍ୱ ବାକ୍ୟ ହୃଦପ୍ତେ ରଖ । ଥୂଇଲ ନୋହିବ କାହିଁରେ ଏ ମୋର ବାକ୍ୟ ॥ ୧୭ ॥

ଦୟା ଧର୍ମ ସାର ବାଣୀ ହୃଦୟେ ପ୍ରଭୂତ ଶୁଣି ନାରାୟଣୀ ନାମକୁ ଏ କମଳା ପାଉଁ । ଦେବ ମାନବ ଦାନବ ସଚରାଚର ପାଳକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହୃଦୟ ଖୋଜେ ତାହା ସେ କ୍ଷାନ୍ତି । ଦେବ ବାଣୀ ହେଲା ପ୍ରକାଶ । ଦେବତ୍ୱରେ ଅଦ୍ୟ ମାର୍ଗଶୀର ଏ ମାସ ॥ ୧୮ ॥

ଧରିବା ଏଠାରୁ ଶେଷ କାର୍ତ୍ତିକ ଯେ ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ ଶେଷ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଦିନ ବୈକୁଣ୍ଠ ଖୋଲା । ଯତ୍ନରେ ପାପି ଚଣ୍ଡାଲ ପାଇବେ ମୁକ୍ତିର ଫଳ ମଧ୍ୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ପାପୀ ମାନଙ୍କ ହେଲା । ଧର୍ମ ଧାରକ ଶେଷମାସ । ଧର୍ମନିଷ୍ଠା ପାଳଜନ ହେବେ ପ୍ରକାଶ ॥ ୧୯ ॥

ନନ୍ଦତରେ ସପ୍ତଦିନ ବାରମାସରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁବନ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଜନ ଭାବକୁ ଧର । ନମି ଶ୍ରୀ ପାଦ ପଦ୍ମରେ ପାଣି ଯୋଡ଼ି ଅର୍ଚ୍ଚିସ୍ୱରେ ନାରୀଙ୍କର ହୁଳହୁଳି ସେ ବେଦ ସ୍ୱର । ନମୋ ନମଃ ହେ ନାରାୟଣ । ନ ଜାଣୁ ଯେ ଧ୍ୟାନ ଜ୍ଞାନ ଅଜ୍ଞା ପଳନ ॥ ୨୦ ॥

ପଦ୍ମୋଦ୍ଭବ ପଦ୍ମେଶସ୍ତୁ ପଞ୍ଚାନନ ଭବୋଦୟ କରଯୋଡ଼ ଠିଆହୋଇ ସ୍ତୁତି କରନ୍ତି । ପଦ୍ମନାଭ ପୁରନ୍ଦର ପଞ୍ଚବାୟୁ ଦେହକର ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ୱ ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ କଲ୍ୟା ସ୍ଥିତ । ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ୱେ ଏ ପଞ୍ଚେନ୍ଦ୍ରିୟ । ପଞ୍ଚମନ ଶଙ୍ଖଶବ୍ଦେ ହେବ ନିର୍ଭୟ ॥ ୨୧ ॥

ଫଳୋଦୟ କାଳ ସ୍ମରି ପଦ୍ମ ସଙ୍ଗରେ କହନ୍ତି ପଦ୍ମା ହୁଳହୁଳ ମହା ନାଦରେ ସ୍ତୁତିରେ । ଫଳପୁଷ୍ପ ଦୂର୍ବାକ୍ଷତ ପୂଜା ବିଧିରୁ ସମ୍ପୃତ କରି ପଦ୍ମାଳୟା ଦେଲେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ କରେ । ଫେଡ଼ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସୁଧାଭୋଗ । ଫର୍ଦ୍ଦାରୂପେ ପୂଜାକର୍ମେ ହୁଅନ୍ତି ଯୋଗ ॥୨୨

ବର ତୁମ୍ଭେ ବ୍ରହ୍ମା ଉଠ ବସ ପୂଜାବିଧି ପୁଷ୍ପ କରଣୀ ପ୍ରାଣ ସଯମେ ଆସନେ ବସି । ବର ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି ଏ ଠିଆ ବ୍ରହ୍ମବାଦ ସ୍ୱରେ କାଯ୍ୟା ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ତବେ ପୂଜାକଲେ ମନ ନିବେଶି । ବବାଞ୍ଛିଳ ବନ୍ଧୁ ନାଇକା । ବନ୍ଧୁ ମୁଖ ହୁଳହୁଳ ଦ୍ୱୀପୁର ଡ଼ଙ୍କା ॥ ୨୩ ॥

ଭକ୍ତିଭାବ ପ୍ରେମ ଗୃହଁ ସନ୍ତୋଷରେ ଭାବଗ୍ରାହୀ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଶୋଚନା ମୂଳ ଭଞ୍ଜଣ ବହୁ । ଭବ୍ୟ ଭବ ଭାବ ରଖ ଭାନୁଶଶି ନ୍ୟାୟଲକ୍ଷ ହବାନଶି ଭ୍ରମୁଥିବେ ପାଳକ ଗୃହଁ । ଭକ୍ତ ଜଟାଧର ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ । ଭାଗଡ଼ପୂର୍ତ୍ତି ଫହାର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଖ ॥୨୪

ମଙ୍ଗଳାଚରଣ ଭାବ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଠାବ ମର୍ଷ ମର୍ଷିତ ରହନ୍ତୁ ଏଥି ସଙ୍ଗରେ । ମହା ପୁରୁଷ ବରିଷ୍ଠ ମହାପ୍ରଭୁ ମହାଭୂତ ମହର୍ଷି ଏ ଧର୍ମ ଲକ୍ଷ ମନ ଯୋଗରେ । ମହାଦେବ ଏହା ଜଣାଅ । ମନସ୍ତାପ ପ୍ରତିକାରେ ହେ ପ୍ରଭୁ ରହ ॥୨୫

ଯଜ୍ଞ ପୁରୁଷ ଯୋଗାଡ଼ ଆଜ୍ଞା ଯା ହେଲା ସେ ଗୁଡ଼ ଯଥାଶକ୍ତି ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ହୋଇବୁଁ । ଯଜ୍ଞେଶ୍ୱର ହେ ଯୋଗେଶ ମୁକ୍ତିଦ ଅସାଧ କ୍ଳେଶ ଦୁହଭାର ଅପଣଙ୍କୁ ବରଣ ଦେବୁଁ । ଯାତ ଅସହ୍ୟ କାଳେ ସ୍ମରୁ । ଜାଗ୍ରତ କରାଇ ଭାର କରାଇ ପାରୁ ॥ ୨୬ ॥

ରକ୍ଷକ ମୁଁ ପୃଥିବୀର ଭବଗାହୀ ଭକ୍ତଙ୍କର ରକ୍ଷିତ ହେଲ ବଗ୍ଧର ଗମ ଆନନ୍ଦେ । ରମେଶ ରମାଙ୍କୁ ଧରି ରହିଲେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପୁରେ ଶିବପୁରେ ଶିବଗଲେ ସେ ପ୍ରେମାନନ୍ଦେ । ରଖି ଧ୍ୟାନ ବ୍ରହ୍ମା ସେ ଗଲେ । ରମ୍ୟ ଗୁଣେ ଉତ୍ପନ୍ନ କର୍ତ୍ତା ବୋଲାଇଲେ ॥ ୨୭ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲକ୍ଷଣୀୟ ସ୍ୱର ଭୂମି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରୀ ଜୀବାଦ ପାଳନ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ବସିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀବନ୍ତ ଗୃହ ଦେଖି ଜମ୍‌କର ପ୍ରେମ୍ୟୁମଖି ଧର୍ମ ଅର୍ଥ କାମ ମୋକ୍ଷ ଶିକ୍ଷାଇ ଦେଲେ । ଲକ୍ଷହେଲେ ଶ୍ରୀପୁରେ ସେହି । ଲକ୍ଷ୍ୟଭଞ୍ଜ ନାରୀମାନେ ଆନନ୍ଦ ବହି ॥ ୨୮ ॥

ବାନ୍ଧବ ଏ ମାର୍ଗଶୀର ଅଦ୍ୟମାସ ମନୋଧର ଗୃହ ଶୁଦ୍ଧମନ ଶୁଦ୍ଧଭାବ ମୁଁ ଦେଖି । ବସାଇବା ମନୋଭାବ ପଦ୍ମ ମୁରୁଜର ଛବ ପାଦ ଚିହ୍ନମାନ ଗୃହଦ୍ୱାରରେ ରେଖି । ଉଦ୍‌ଗତ ମନରେ ତା ଭାବ । ବଡ଼ ସନ୍ତୋଷରେ ଆସି ନିଶ୍ଚେ ରହିବ ॥୨୯॥

ଶଶିମୁଖୀ ଏକାଦଶୀ ଗୁରୁବାର ଶୁଭଦିନ ପୂଜାକରି । ଖଇଦ୍ରବ୍ୟ ସବୁ ସଞ୍ଚିବ । ଶୁକ୍ଳ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ ଧାନ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିମାଣ ଦୁଗ୍ଧ ଘୃତ ସୁଧାସମ ଭୋଜନ ଦେବ । ସୁସ୍ଥଚିତ୍ତେ ପ୍ରସାଦ ନେଇ । ଶର୍ଣାଗତ କରିବନ ବାନ୍ଧବ ସହି ॥ ୩୦ ॥

ଷଟ୍‌କର୍ମଙ୍କୁ ଧ୍ୟାଇଚିତ୍ର ଷଟ୍‌ପ୍ରଜ୍ଞା ଭାବେ ଭାବିତ ଷୋଡ଼ଶ ଉପଚାରରେ ମୋତେ ପୂଜିବ । ଷଡ଼ବର୍ଗଙ୍କୁ ନ ଛୁଇଁଣ କଟାଇବ ସୁଖଦିନ ଷୋଡ଼ଶକ ଅଣି-ମାଦ କଷ୍ଟେ ପାଇବ । ଷଣ୍ମୁଖ ମୂର୍ତ୍ତି ଧରିଲେ । ଶୀଘ୍ର ସଙ୍ଗେ ଧନ ଘରେ ଥିବ ନିସ୍ତଲେ ॥ ୩୧ ॥

ସତ୍ୟ ଧର୍ମ ମୋର ଏହି ବର୍ଣ୍ଣି ଲକ୍ଷ ମୋରନାହିଁ ନିୟମ ଛଡ଼ା ତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭାବ ସ୍ଥଳେ । ସର୍ବ ସମ୍ପତ୍ତି ସଞ୍ଚିର ଅନାଦରେ ଭ୍ରମ ନାହିଁ ଏହି ଆଜ୍ଞା ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେଲେ ସଂସାର ମୂଳେ । ସଙ୍ଗଯାର ଗୃହିଁବା ଅଛି । ସଦସ୍ୟ ଭାବରେ ସଦାଶ୍ରେ ରହୁଛି ॥ ୩୨ ॥

ହରିପ୍ରିୟା ବାକ୍ୟସାର ମର୍ମ ଭେଦ ନାରୀନର ମାର୍ଗଶିର ଗୁରୁବାର ପାଳନେ ମାତ୍ର । ହର୍ଷିତ ହୃଦୟ ରଖି ହବିଷ୍ୟ ଆଧାର ସମ୍ମ ହରିପ୍ରିୟାଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା ସେ ଶୁଦ୍ଧ ମତି । ହେଉ ଧନ ଜନ ଅମର । ହର୍ଷାନନ୍ଦେ ଲକ୍ଷ୍ମୀମାତ ସୁଦୟା କର ॥ ୩୩ ॥

କ୍ଷୀରାବ୍ଧି ଯା ଗୁଣରତ୍ନ କ୍ଷୀରାବ୍ଧି ତନୟା ଭକ୍ତି ଯାଚକଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରପାଳ କ୍ଷେମ ପ୍ରମର । କ୍ଷମାବାନ୍ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଧ୍ୟାଇ କ୍ଷଣିକ ଯାଉଛି ପଇ କ୍ଷଣିକ ଜୀବନ ପଣ୍ଟ ଆଶାକୁ ଧର । ଯାଚକଙ୍କ ଭାବ ପ୍ରକାଶ । କ୍ଷମାମାଗେ କ୍ଷିତୀଶ ହେ ବିଦ୍ୟାଶ୍ରୀ ଦାସ ॥ ୩୪ ॥

—:୦:—

ରାମ ଚାଳିଶା ।

—:ॐ:—

(ରାଗ — ଭାଗବତ ବୃତ୍ତରେ)

ଶ୍ରୀରାମ ମମ ହୃଦୟରେ । ବିଳାସ କର ନିରନ୍ତରେ ॥ ୧ ॥
ହେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ହରି । ତୁମ୍ଭେ ଭକ୍ତଙ୍କ ରକ୍ଷା କାରୀ ॥ ୨ ॥
ଦାରିଦ୍ର ଭଞ୍ଜନ ଦୟାଦ । ନିରଞ୍ଜନ ମୋ ଖଣ୍ଡ ଖେଦ ॥ ୩ ॥
କାନ୍ତ ଅଗମ୍ୟ ସୀତା ନାଥ । ଶୋକ ନାଶକ ପୁରୁଷାର୍ଥ ॥ ୪ ॥
ପାର୍ବତୀ ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ । ସତତ ପ୍ରଣମ୍ୟ ମୋ ବାସ ॥ ୫ ॥
ନବରତ୍ନ ଅକର ଦାତା । ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ନିର୍ବେଦ ପୂଜିତା ॥ ୬ ॥

ଗୀତଙ୍କ ଅମୃତ ଯା ଗିର । ମମ କଣ୍ଠରେ ବିକେକର ॥ ୭ ॥
ବ୍ରହ୍ମା ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ନାରାୟଣ । ଶ୍ରୀରାମ ତତ୍ତ୍ୱଙ୍କ ଗୃହ୍ଁଣ ॥ ୮ ॥
ତବ ଆଶ୍ରୟ ନେତା ହୋଇ । କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣକାରୀ ଯେହୁ ॥ ୯ ॥
ଇନ୍ଦ୍ର ଶିବାଦି କରଧାନ । ଶ୍ରୀରାମ ସୀତା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥ ୧୦ ॥
ତବ ଅଶ୍ରୟୀ ମୁଁ କଙ୍କର । ଭକ୍ତି ହୃଦୟେ ଯୋଡ଼କର ॥ ୧୧ ॥
ଆଜ୍ଞା ମାଗୁଛି ଅହେ ପ୍ରଭୁ । ଦେଖାଅ କୃପାମୟ ବିଭୁ ॥ ୧୨ ॥
ରାମ ଲଳଣା ଗୁଣ କୀର୍ତ୍ତି । ଜଣାଇବାକୁ ଭାବ ଚିନ୍ତ ॥ ୧୩ ॥
ପ୍ରକାଶ ହେଲ ତବ ପାସ । ପ୍ରଣତ ହୁଏ ତବ ଦାସ ॥ ୧୪ ॥
ଭକ୍ତଙ୍କ ମନାନନ୍ଦ କାରୀ । ଜୟ ହେ ରଘୁବଂଶାରୀ ॥ ୧୫ ॥
ଜୟ ଜାନକୀ ସ୍ୱରୂପିଣୀ । ତବ ମହିମା ଭାବ ଯେନ ॥ ୧୬ ॥
ବିପତ୍ତି ଭବ ଦୁଃଖ ହର୍ତ୍ତା । ସୁନ୍ଦର ସୀତାରାମ ବାର୍ତ୍ତା ॥ ୧୭ ॥
କରୁଣାକର ଦାଶରଥୀ । ବିଳାସ ଭକ୍ତ ହୃଦ ସ୍ଥିତି ॥ ୧୮ ॥
ଗୁଣ ଜ୍ଞାନରେ ଯା ଅଗମ୍ୟ । ଜୟ ସୀତାୟୀ ଓ ଶ୍ରୀରାମ ॥ ୧୯ ॥
ତୁମ୍ଭ ମହିମା ସୁରନର । କହ ନ ପାରନ୍ତ ଗୋଚର ॥ ୨୦ ॥
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁର ମଧ୍ୟରେ । ଗୋଚର ନ ପାନ୍ତି ସଂସାରେ ॥ ୨୧ ॥
ତୁମ୍ଭ ଆଶ୍ରୟୀ ହନୁମନ୍ତ । ତ୍ରିପୁରେ ସେ ଯେ ବଳବନ୍ତ ॥ ୨୨ ॥
ଯା ଖ୍ୟାତି ଶିବାଦି ଭଜନ୍ତି । ଅହେ ଶ୍ରୀରାମ ବ୍ରହ୍ମ ଜ୍ୟୋତି ॥ ୨୩ ॥
ଭକ୍ତଙ୍କ ଭୟ ବିନାଶକ । ଚିରଞ୍ଜୀବୀ ବର ଦାୟକ ॥ ୨୪ ॥
ତବ ବାହୁବଳ ପ୍ରଚଣ୍ଡ । ଦାନବ ବଳ କଲ ଖଣ୍ଡ ॥ ୨୫ ॥
ଦୟାନ୍ତୁ ରାବଣ ମାଇଲ । ଦେବଙ୍କୁ କଲ ପ୍ରତିପାଳ ॥ ୨୬ ॥
ଅନାଥ ଜନଙ୍କର ନାଥ । ହୀନ ପୁଷ୍ଟ ପୋଷକ ଅର୍ଥ ॥ ୨୭ ॥
ମହିମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନାହିଁ । ବ୍ରହ୍ମାଦି ଥୟକୁ ନ ପାଇ ॥ ୨୮ ॥
ଶିର ମୁଖରେ ବେଦପଢି । ବର୍ଣ୍ଣିଲେ ଶେଷ ନ କରନ୍ତି ॥ ୨୯ ॥
ଶିର ବେଦ ଭରଥ ସାକ୍ଷ । ତୁମ୍ଭେ ଭକ୍ତଙ୍କ ପୂଜ୍ୟଦକ୍ଷ ॥ ୩୦ ॥
ସରସ୍ୱତୀ ବୀଣା ବାଦନେ । ଗୁଣ ଗାୟନେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥ ୩୧ ॥
ଯେଉଁ ସ୍ଥଳେ ବିକାଶ ନାମ । ପ୍ରକାଶ ହୋନ୍ତି ପ୍ରେମୋଦ୍ଗମ ॥ ୩୨ ॥
ହଂସବାହିନୀ ବୀଣାଧର । ପ୍ରବେଶ ଭାବେ ପ୍ରେମେ ପୁର ॥ ୩୩ ॥
ତ୍ରିପୁରେ ତୁମ୍ଭ ସମକକ୍ଷ । ହୋଇ ନ ପାରନ୍ତି କେ ଲକ୍ଷ ॥ ୩୪ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ନାମ ତତ୍ତ୍ୱନିଧି । ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଭାବେ ଭକ୍ତବୃଦ୍ଧି ॥ ୩୫ ॥
ମହାତ୍ମା ନାହିଁ ତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ନାମ ପ୍ରକାଶିଲେ ଅନନ୍ତ ॥ ୩୬ ॥

ତୁମ୍ଭ ନାମରେ ହନାଯୁକ୍ତ । ନାମ ପ୍ରତାପ କର ଲକ୍ଷ ॥ ୩୭ ॥
ପ୍ରଥମେ ପୂଜା ସେ ପାଇଲେ । ଖ୍ୟାତ ରହିଲ ସଦାକାଳେ ॥ ୩୮ ॥
ଅନନ୍ତ ନାଗ ଲୋକାଧିପ । ତୁମ୍ଭ ନାମକୁ କରଜପ ॥ ୩୯ ॥
ମସ୍ତକେ ବହିଲେ ଅବୋଧ । କୁସୁମ ଶିରେ ଥିବା ସର ॥ ୪୦ ॥
ଅପାର ଅତୁଲ ଶ୍ରୀରାମ । ବିଖ୍ୟାତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଧାମ ॥ ୪୧ ॥
ଭରଥ ସ୍ମର ହୃଦୟରେ । ସିଦ୍ଧି ଭଜଣ ଭବ ତରେ ॥ ୪୨ ॥
ଭରଥ ସହନତା ଗୁଣ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୁଖ୍ୟାତ ସ୍ମନନ ॥ ୪୩ ॥
ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ହୃଦୟ ବିଳାପ । ନାମ ପ୍ରଭାବ କର ଘୋଷ ॥ ୪୪ ॥
ଦୁଷ୍ଟ ସହାର ଗୁଣେ ରହୁ । ସଦା ବହିଲେ ତବାଶ୍ରୟୀ ॥ ୪୫ ॥
ଲକ୍ଷ୍ମଣ ତବର୍ନାମ ଚିହ୍ନି । ବ୍ରହ୍ମବେତ୍ତା ସେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ॥ ୪୬ ॥
ସନ୍ତତ ତବ ଆଜ୍ଞା ବହ । ଛାଡ଼ି ଗୃହସ୍ଥ ମାୟା ମୋହ ॥ ୪୭ ॥
ଷଡ୍ରିପୁ ମଧ୍ୟେ ଚୂଡ଼ାମଣି । ଯା ତେଜେ କମ୍ପଇ ମେଦନୀ ॥ ୪୮ ॥
ଭ୍ରାତ ତୁମ୍ଭର ବଳଶାଳୀ । ଦୁଷ୍ଟ ଦାନବ ଗର୍ବ ଦଳ ॥ ୪୯ ॥
ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁର ମଧ୍ୟରେ । ଜୟଶୀଳ ନାହିଁ ଶ୍ରୀପୁରେ ॥ ୫୦ ॥
ଯୁଦ୍ଧ କାଳକୁ ନ ଦେଖିଣ । କୃତାନ୍ତ ଅଢ ବଳହୀନ ॥ ୫୧ ॥
ଅଭ୍ୟୁଦ ସେ ଯେତେଛନ୍ତି । ଅବତାର ରୂପେ ଅସନ୍ତି ॥ ୫୨ ॥
ପୃଥ୍ୱୀ ସଙ୍କଟ ହନ୍ତାଜ୍ୟୋତି । ଅସଧ ଭାବ ତାଙ୍କ କଢ ॥ ୫୩ ॥
ସୀତା ପୁନ ତା ନାମ ପାଇଁ । ଭୁବନ ଈଶ୍ୱରୀ କୁହାଇ ॥ ୫୪ ॥
ଘଟରୁ ବିକଶିତ ହୋଇ । ପ୍ରଭାବ ବିଖ୍ୟାତ କରାଇ ॥ ୫୫ ॥
ମିଥିଳା ପୁର ସେ ପବନ । ପ୍ରକାଶ ମାନ ଧର୍ମ ସୂତ୍ର ॥ ୫୬ ॥
ଅଗମ୍ୟ ରୂପ ମନୋହର । ଛବିରେ ମୋହିତ ତ୍ରିପୁର ॥ ୫୭ ॥
ରୂପ ଗ୍ରହିଁଣ ତେଜକାନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରମା ଲଜ୍ଜିତ ହୁଅନ୍ତି ॥ ୫୮ ॥
ସେ ତବ ପାଦରେ କିଙ୍କର । ଅଷ୍ଟସିଦ୍ଧି ତବ ପଯୃର ॥ ୫୯ ॥
ନବନାଥ ଯେତେ ଅଛନ୍ତି । ତବ ଚରଣେ ସର୍ବ ଭୂତ ॥ ୬୦ ॥
ଅଷ୍ଟାଦଶ ସିଦ୍ଧ ମୁନୀଶ । ତବ ମଙ୍ଗଳ ଭାବରସ ॥ ୬୧ ॥
ସୁର ନରନ୍ତର ସୁଖ୍ୟାତ । ତବ ମହିମାକୁ ଘୋଷନ୍ତି ॥ ୬୨ ॥
ଅନେକ ପ୍ରଭୃତ୍ସୁ ସ୍ୱଗୁଣ । ବର୍ଣ୍ଣିବା ନୁହନ୍ତ ଭାର୍ଜନ ॥ ୬୩ ॥
ସ୍ମରଣ ତବ ଆଜ୍ଞାବହ । ଗୁଣ ଗ୍ରହିଁଣ ହେଲେ ମୋହ ॥ ୬୪ ॥
ସମସ୍ତେ ପବିତ୍ରତା ଦେଖି । ସୀତାପତି ଗୁଣକୁ ଲକ୍ଷି ॥ ୬୫ ॥
ଇଚ୍ଛାରେ କୋଟିଏ ସଂସାର । ନେତ୍ର ପଲକେ ରକ୍ଷାପାର ॥ ୬୬ ॥

ତେଜସ୍ୱୀ ଶକ୍ତି ପୁଣ୍ୟଗୁଣ । ଗୃହେଁ ସକଳ ଦେବଗଣ ॥ ୬୭ ॥
ତବ ଅଜ୍ଞା ପତ୍ରକୁ ନେଇ । ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ ପ୍ରଣିପତରେ ରହି ॥ ୬୮ ॥
ହେ ଜ୍ୟୋତି ସ୍ୱରୂପ ବିଜୟ । ପୂର୍ବ୍ବ ଭାବେ ଜୟଜୟ ॥ ୬୯ ॥
ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଭାବ । ନିର୍ଗୁଣ ସ୍ୱଗୁଣ ଉଭବ ॥ ୭୦ ॥
ଜୀବାର ସତ୍ୟ ବ୍ରତ ସ୍ୱାମୀ । ସନାତନ ତୋ ପାଦେ ଶ୍ରମୀ ॥ ୭୧ ॥
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ମୂରତି ଧାରୀ । ସତ୍ୟ ଜନମନ ବିହାରୀ ॥ ୭୨ ॥
ସତ୍ୟ ଭକ୍ତ ବତ୍ସଳ ହରି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରେ ବିହାରୀ ॥ ୭୩ ॥
ସତ୍ୟ ଭଜନ ଶୁଦ୍ଧ ମତି । ତବ ଗୁଣ ହୃଦୟେ ଚିନ୍ତି ॥ ୭୪ ॥
ବେଦ ବେଦାଙ୍ଗ ଯେ ପୁରାଣ । ତବ ଗୁଣ କରନ୍ତି ଗାନ ॥ ୭୫ ॥
ଧର୍ମ ଅର୍ଥାଦି କାମ ମୋକ୍ଷ । ଦେବାକୁ ପ୍ରଭୁ ହେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ॥ ୭୬ ॥
ଶିବଙ୍କ ସତ୍ୟବ୍ରତ ଧାର । ତୁମ୍ଭେ ଯେ ପ୍ରଭୁ ହିତକାରୀ ॥ ୭୮ ॥
ତୁମ୍ଭ ଭକ୍ତିରେ ସର୍ବ ସିଦ୍ଧି । ପାଆନ୍ତି ସଂସାର ଜଳଧି ॥ ୭୯ ॥
ଶ୍ରବଣେ ମୋ ଗୁହାରି ଶୁଣ । ପିତା ମାତା ପ୍ରଭୁ ଆପଣ ॥ ୮୦ ॥
ଆବର ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ଯେତେ । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଧ୍ୟାୟେଁ ମମ ଚିତ୍ତେ ॥ ୮୧ ॥
ଭାରତ କୁଳ ପୂଜ୍ୟ ନାଥ । ତବ ପୁଣ୍ୟାତ୍ମ ଏ ଜଗତ ॥ ୮୨ ॥
ଆମ୍ଭ କୁଳ ପୂଜ୍ୟ ହେ ପ୍ରଭୁ । ଗୁରୁ ସ୍ୱରୂପେ ମୋ ଅମ୍ଭୁ ॥ ୮୩ ॥
ଲାଳନ ପାଳନାଧିକାରୀ । ଅପ୍ରାଧି ହେଲେ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ॥ ୮୪ ॥
ଆମ୍ଭପତି ରାଜାଧିରାଜ । ତନ୍ମତେ ଗୃହେଁ ଦେବରାଜ ॥ ୮୫ ॥
ରାମ ଅମ୍ଭା ତୋଷକ ହରି । ଶାନ୍ତ ଧର୍ମ ଧାରକ ପୁରୀ ॥ ୮୬ ॥
ଧନଜନ ଭବ ଦାୟକ । ଧ୍ୟାଇଛି ମୋର ତୁମ୍ଭେ ଦେଖ ॥ ୮୭ ॥
ଜ୍ଞାନ ହୃଦୟ ପଣ୍ଡିତ । ଦେବ ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱରୂପ କ୍ଷିତ ॥ ୮୮ ॥
ବାରଂବାର ମୋ ନମସ୍କାର । ଗଜପତି ନୃପତିବର ॥ ୮୯ ॥
ଧନ୍ୟ୨ ତବ ପ୍ରତାପ । ଧନ୍ୟ ପ୍ରତାପୀ ବିଶ୍ୱରୂପ ॥ ୯୦ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ ତବ ନାମ ସ୍ମରି । ଦୁରିତ ନାଶି ଶାନ୍ତି ଧରି ॥ ୯୧ ॥
ସନ୍ତୋଷ ମନ ଚଇତନ୍ୟ । ନାମ ପ୍ରଭାବ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ॥ ୯୨ ॥
ସତ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ ସ୍ୱରନର । ଗାବନ୍ତି ନାମ ମୁଖେ ସ୍ୱର ॥ ୯୩ ॥
ଦୁନ୍ଦୁଭି ଶଙ୍ଖ ବାଦ୍ୟ ଧରି । ନାମ ରଟନ୍ତି ନରନାରୀ ॥ ୯୪ ॥
ସତ୍ୟ୨ ଯେ ତବ ମୂର୍ତ୍ତି । ସତ୍ୟ ସନାତନ ଶ୍ରୀ କୀର୍ତ୍ତି ॥ ୯୫ ॥
ମୋହର ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ । ନୃତ୍ୟ କରୁଛ ନିରନ୍ତରେ ॥ ୯୬ ॥
ଜନମନ ଧନ ଅର୍ପିତ । କହି ଗୃହେଁଛି ଯାନ ନାଥ ॥ ୯୭ ॥

ସଜ୍ଜନେ ଶିବ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ ।　ସହସ୍ର ବାର ପାଠ କରନ୍ତ୍ୟ ॥ ୯୮ ॥
ଜ୍ଞାନ ପ୍ରକାଶ ନଷ୍ଟ ହେବ ।　ହୃଦୟେ ରାମଙ୍କୁ ରହିବ ॥ ୯୯ ॥
ଏହୁ ଗୁଳଣା ଦବ୍ୟ ଗୁଣ ।　ନେଇଣ କର ହୃଦେ ଧାନ ॥ ୧୦୦ ॥
ଜନ୍ମ ମୃତ୍ୟୁ ନ ରହିବ ।　ବୈକୁଣ୍ଠ ଭୁବନ ପାଇବ ॥ ୧୦୧ ॥
ସତ୍ୟ ବଚନ ମାନ ଶିବ ।　ଅମର ଫଳ ପାଇ ହବ ॥ ୧୦୨ ॥
ଅନ୍ୟାଶା ଯାହାର ଯେ ଜୀବ ।　କଳ୍ପନା ପୂର୍ଣ୍ଣକାଶ୍ରି ହେବ ॥ ୧୦୩ ॥
ସିଦ୍ଧ ବଚନ ସତ୍ୟଗିର ।　ଜାନକୀ ଅଜ୍ଞା ମନେ ଧର ॥ ୧୦୪ ॥
ପ୍ରାତଃ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସାୟଂକାଳ ।　ଚନ୍ଦ୍ର ଚୈତନ୍ୟ ଯା ନିର୍ମଳ ॥ ୧୦୫ ॥
ତ୍ରୀବାର ପାଠ ଯେ କରିବ ।　ତୁଳସୀ କୁସୁମେ ପୂଜିବ ॥ ୧୦୬ ॥
ଶ୍ରୀରାମ ଜାନକୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।　ସାକାର୍ଣ୍ଣି ଭେଟକୁ ଦେଇଣ ॥ ୧୦୭ ॥
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନଇବେଦ୍ୟ ଖାଇ ।　ପ୍ରେମିକ ମଧ୍ୟେ ମାନ୍ୟ ପାଇ ॥ ୧୦୮ ॥
ସିଦ୍ଧ ଭଞ୍ଜବ ଇଚ୍ଛା ରୂପେ ।　ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଯିବ ସେ ଆପେ ॥ ୧୦୯ ॥
ଏହା ନିଷ୍ଣୟ କରି ମଣ ।　ତୁଳସୀ ଦାସଙ୍କ ବଚନ ॥ ୧୧୦ ।
ନିୟମ ପ୍ରମାଣେ ଭାଷଣ ।　ନିୟମ ବ୍ରତ ଏହା ଘେନ ॥ ୧୧୧ ॥
ତ୍ରୀବାର ପଠନ ମାନସ ।　ଧ୍ୟାନରେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ ପୋଷ ॥ ୧୧୨ ॥
ଭାବ କାଟିବ ରାଘବନ ।　ଦର୍ଶନେ ଶ୍ରୀରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥ ୧୧୩ ॥
ସିଦ୍ଧ ହେବ ଯେ ଏ ଜଗତେ ।　ସତ୍ୟ ବଚନ ଶିବ ଚିତ୍ତେ ॥ ୧୧୪ ॥
ଅନ୍ୟଥା କଦାଚ ନୋହିବ ।　ତୁଳସୀ ଦାସ ବାକ୍ୟଜୀବ ॥ ୧୧୫ ॥
ରାମ ଚରଣ ସେବା ପୂର ।　କାଟ କଳୁଷ ଭବ ଅରି ॥ ୧୧୬ ॥
ସିଦ୍ଧ ବଚନ ମନେ ଘେନ ।　ଶ୍ରୀରାମ ତତ୍ତ୍ୱ ହୃଦେ ଧ୍ୟାନ ॥ ୧୧୭ ॥
ମନର ଗଡ଼ ଏ ଚଞ୍ଚଳ ।　ଅତି ଅବୁଝ ସଦାକାଳ ॥ ୧୧୮ ॥
ନବୁଝି ଭ୍ରମେ ଅନ୍ତ୍ରୀଳ ।　ଜ୍ଞାନ ଅଙ୍କୁଶେ ଏ ନିର୍ମଳ ॥ ୧୧୯ ॥
ରାମ ଚରିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିବାକୁ ।　ରାମ ଚରିତ୍ର ଶ୍ରବଣକୁ ॥ ୧୨୦ ॥
ସଦା ସନ୍ତୋଷ ମନ ଲଭେ ।　ତେଣୁ ଜଣାଇଲି ଏ ଭବେ ॥ ୧୨୧ ॥
କୋବିଦ ଜନେ ନମସ୍କାର ।　ଭକ୍ତ ବୃନ୍ଦକୁ ଯୋଡ଼କର ॥ ୧୨୨ ॥
ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡବତ ।　ଆବର ଯେ ସନ୍ଥ ମହନ୍ତ ॥ ୧୨୩ ।
ଯଦ୍ଧତ ଭ୍ରମ ମୋର ଥାଏ ।　କ୍ଷମା କରିବେ ସୁ ହୃଦୟେ ॥ ୧୨୪ ॥
ଅକ୍ଷର ଶବ୍ଦ ଭ୍ରମ ଥିଲେ ।　ସୁଦ୍ଧ କରିବେ ପାଠ କାଳେ ॥ ୧୨୫ ॥
ଗୁଣଜ୍ଞ ଦୟା ହୃଦେ କର ।　ଅନଭିଜ୍ଞ ଯେ ମୁଁ ନିକର ॥ ୧୨୬ ॥
ଅଜ୍ଞାନୀ ଭକ୍ତି ମୁଁ ନ ଜାଣେ ।　ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦାସତ୍ୱ ଭବନେ ॥ ୧୨୭ ॥

ହେଗୋ ଦ୍ୱିଜ ଦେବତା ବ୍ରାହ୍ମଣ । ପାଣି ଯୋଡ଼ି ମୋ ନିବେଦନ ॥୧୨୮॥
ରାମ ଚରିତ୍ର ଦେଖାଇଲ । ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣିବେ ମୁଁ ବ୍ରହ୍ମିଲି ॥ ୧୨୯ ॥
କୃଷ୍ଣ ଦ୍ୱାରକ ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ । ନରକନ୍ତର କଳ୍ପନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ୧୩୦ ॥
ନୃପତି ଦଶରଥ ସୁତ । ହୃଦୟେ ସଦା ମୋ ଭାବିତ ॥ ୧୩୧ ॥
ହେ ପ୍ରଭୁ କରୁଣା ଗୋସାଇଁ । ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବଇଦେହୀ ॥ ୧୩୨ ॥
ମୋ କଣ୍ଠେ ଆସି ସଦା ବସ । ଜଣାଏଁ ମୁଁ ବଦାଗ୍ରୀ ଦାସ ॥ ୧୩୩ ॥

—:o:—

ଜୀବନ ଗତି ।

(ରାଗ—ଚକ୍ରକେଳି)

କେଣେ ଯିବ ଚେତନ ନଶୁଣୁନାହିଁ । କେଳା କେଳି କୂଳେ ନାବ ପୁରାଇ ॥ ୧ ॥
ଖଗପତି ମାୟାଧର ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଖଲାସ ଭାବ ନାବେ ଧାଇ ମନ ॥ ୨ ॥
ଗୁଣ ପ୍ରବନ୍ଧ ହୃଦୟେ ବିକାଶ । ଗୂଢ଼ ପୁରୁଷ କାମ ଲୋଭ ନାଶ ॥ ୩ ॥
ଘନ ଘୋର ପାଇ ହତାଶ । ଘଟାଅ କେ ନପାରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ॥ ୪ ॥
ଉଦ୍‌ଯୋଗ ସାହସ ମୋର ବୁଡ଼ିଲା । ଉଡ଼ାଇଲି ଏ କାୟା ନାବଗଲା ॥ ୫ ॥
ଚଣ୍ଡାଳ ଦୁଃଖ କଟି ଉଠେ ଘନା । ଚକ୍ଷୁ ସୁଝା ବୁଡ଼ାଇବା ଯାତନା ॥ ୬ ॥
ଛେଚି ଉଠାଏ ବୁଡ଼ାଏ ତଳକୁ । ଛେଉଣ୍ଡ ପାନ ରଖ ଏ ନାବକୁ ॥ ୭ ॥
ଜଗତ ପିତା ରଖି ଯେନ ଏ କାଳ । ଯାଉଛି ନାବ ହୋଇ ଅସମ୍ଭାଳ ॥ ୮ ॥
ଝୁରିବା ବ୍ରହ୍ମଁ ଅସହ୍ୟ ଭାବରେ । ଝାଁସ ଦେଉଛି ମୁଁ ମାୟା ସାଗରେ ॥ ୯ ॥
ନୃତ୍ୟ ସାର କୈବର୍ତ୍ତ ହୋଇଣ । ନୟନ ଲକ୍ଷ କହେ ନାରାୟଣ ॥ ୧୦ ॥
ଟଳ ଟଳ ନାବ ଗୋଟି ହେଉଛି । ଟପି ଯିବ କନା ଟାଳ ନାହିଁଛି ॥ ୧୧ ॥
ଠୌଲି ହେବା ଉବେ ଉଡ଼ ଭାବନା । ଠିକ ଦେଖାଅ ନ ପଥ ଯାତନା ॥ ୧୨
ଡ଼ଙ୍କା ପକାଇ ହୁଏଁ ଠେଲା ଠେଲି । ଡ଼ାକରା ଡ଼ାକୁଅ ଭୁବନ ଭାଳ ॥ ୧୩ ॥
ଢ଼ଳଢ଼ଳ ନାବ କାଳକୁ ଆସି । ଢ଼ାଳେ ବ୍ରହ୍ମଁ ପ୍ରଭୁ ହେ ବ୍ରହ୍ମ ରାଶି ॥ ୧୪ ॥
ଅଣ ଅସ୍ତ୍ରେ ପଡ଼ିଲି ଶ୍ରୀହରି । ଅଣୁ ପ୍ରମାଣେ କୃପା ହେଲେ ପାରି ॥ ୧୫ ॥
ତଦ୍ଧ ସ୍ଥାନ ତଟକୁ ମୁଁ ବ୍ରହ୍ମଁବା । ତବାଶ୍ରୟୀ ରକ୍ଷିତ ଖ୍ୟାତି ହେବା ॥ ୧୬ ॥
ଥକ୍‌ବା ନାବ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଛି । ଥୟ ହାନେ ଥର ହେନ୍ତି ॥ ୧୭ ॥

ଦର୍ଶକ ନୃଥ ପ୍ରଭୁ ବନମାଳୀ । ଦୟାନିଧି ଭାବ ଏହା କହିଲି ॥ ୧୮ ॥
ଧପକ ଧପ ଧପ ଦୃଷ୍ଟି କର । ଧର୍ତ୍ତିବ୍ୟ ଧର୍ତ୍ତା ଧର୍ମ ଗୁଣ ଧର ॥ ୧୯ ॥
ନବରସ ପାନ କର ଅଞ୍ଜନ । ନାବ ଭବଲଘଙ୍କ ଗ୍ରୁ ଯେନ ॥ ୨୦ ॥
ପିତା ମାତା ସ୍ୱଜନ ଥିଲେ ଯେତେ । ପର୍ଯ୍ୟାସ କ ଛନ୍ତ୍ର ପବନ ପଥେ ॥ ୨୧ ॥
ଫୋପାଡ ଦେଇଣ ସେ ଭବ କୂପେ । ଫେର ଗୃହ୍ନିବେ କ ଅଛି ସମୀପେ ॥ ୨୨ ॥
ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ଆଦ ପରିଜନ । ବଳ ହୋଇ ଗଲେ ଏହି ଭୁବନ ॥ ୨୩ ॥
ଭଙ୍ଗା ନାବ ଗୋଷ୍ଠ ଥୟ ନ ପାଇ । ଭଗାଇ ଶାସ ହୃଦୟରେ ବୋହି ॥ ୨୪ ॥
ମର୍ମ ଭେଦକ-ସଦା ହେଉଅଛୁ । ମର୍ମ ବଦାର ହେବାକୁ ଗୃହିଁଛୁ ॥ ୨୫ ॥
ଜଗି ରହିଅଛୁ ମନ ଚୈତନ୍ୟ । ଜାଣି ଲଗାଥ କୂଲେ ଭଗବାନ ॥ ୨୬ ॥
ରଚ୍ଛୁ ରଖ ଅହେ ନାରାୟଣ । ରଖାଥ ଭଙ୍ଗା ନାବ ଖଣ୍ଡି ଯେନ ॥ ୨୭ ॥
ଲଗାଥ ତଟେ ଅହେ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ଲଙ୍ଘିତ ଭୂଷଣ ଏ ଭବସିନ୍ଧୁ ॥ ୨୮ ॥
ବାନ୍ଧନ ପାରୁ ଅଛୁ ମନେ ଦମ୍ଭ । ବସ୍ତ୍ର ଦେଖୁ ଅଛୁ ଯେ ଏହି ଭୂମ୍ଭ ॥ ୨୯ ॥
ସବାଙ୍ଗ କମ୍ପମାନ ମୋର ହୁଏ । ସର୍ବେଶ୍ୱର ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଧାଇ ଗୃହେଁ ॥ ୩୦ ॥
ଷଡଙ୍ଗ ଇଷ୍ଟୋଦର ନରହର । ଷଡ୍‌ଭୁଜ ଦେଖାଇ ରଖ ଏ ତର ॥ ୩୧ ॥
ସଙ୍କଟୁ ତାର କାରଣ ଦେଖାଥ । ସଦା ଦାସ ମୁଁ ହେଉଛୁ ଅଥୟ ॥ ୩୨ ॥
ହର ହେ ଅନାଥ ବନ୍ଧୁ ହୋଇଣ । ହର ସଙ୍କଟ ଦାସକୁ ଗୃହିଁଣ ॥ ୩୩ ॥
କ୍ଷାତକନ୍ ଜୀବନ ଗତ ଗୁଣ । କ୍ଷମା ମାଗେ ବଦ୍ଧାସ ଦାସ ଧ୍ୟାନ ॥ ୩୪ ॥

——:0:——

ନୀତି କଳିକା ।

—:#:—

(ସ୍ୱର — ଚୌରବ)

ଖ୍ୟାତ ଭକ୍ତି ଚଳ ଦେଇ ତବାଗ୍ରତ ଥୟ ନ ପାଉଛି ମନ । କ୍ଷିତ ଦର୍ପ ସ୍ଥାନ ଦେଖାଇବା ଧ୍ୟାନ ଭାବନାକର୍ମ ଲକ୍ଷଣ । ଯେକନ । ଧୁମ୍ରଙ୍କୁ ମୁଁ କରେ ନଣ୍ଟ-ଷଣ ଯେ । କହିବାକୁ ହେଲ ଠିଅ ପୁଣ ହେ । ଭବ ଛାବ ଯା ବଧାନ ମାନ ଯେ । କର୍ଣ୍ଣ ମନ ଦେଇ ଏବେ ଶୁଣ ଯେ ॥ ୧ ॥

ବଉ ଭବ ଖ୍ୟାତ ଯାଉ ଏ ଦୂର୍ଗତି ଅନନ୍ଦାର୍ଣ୍ଣବ ଭୁବନ । ହେବ ଏ ସୁଖ୍ୟାତ ଯେହୁଁ ରସେ ମାତ କବୁଛ ତାହା ଭୂଷଣ । ଯ୍ୟାଗୁଣ । ବଦ୍ୟାପରମ ଧନ ପ୍ରମାଣ ଯ୍ୟ ।

ବିଦ୍ୟା ଜ୍ୟୋତି ଅସୀମତା ଗୁଣ ଯୁକ୍ତ । ବିଦ୍ୟା ଅକ୍ଷୟ ଧନ ସମ୍ମାନ ଯୁକ୍ତ । ବିଦ୍ୟା ନାନା ଭୋଗ ଦାତା ମଣି ଯୁକ୍ତ ॥ ୨ ॥

ସଲ୍ଲାପ ହାସ ପରିହାସ ଯା କର ବିଦ୍ୟା ରସ ଥିଲେ ଖ୍ୟାତି । ହେତୁ ତହିଁରେ ଭାବ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଚିତ୍ତରେ ବିଦ୍ୟା ହୀନେ କି ଦୁର୍ଗତି । ବିଦ୍ୱାନ । ସବୁଠାରେ ହୁଏ ପୂଜ୍ୟ ବାନ । ଯଶ ସୁଖ ମଣ୍ଡିତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ବିଦ୍ୟା ଉତ୍ପନ୍ନ କରଇ ଧନ । ବିଦ୍ୱାନ୍ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁଣଙ୍କ ଜନ ॥ ୩ ॥

ଷଡ଼ାଙ୍ଗ ପାଇଣ ହୁଅ ଭାଗ୍ୟବାନ ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ ଟାଣି ଘେନ । ଷଡ଼୍ ଦର୍ଶନ ତତ୍ତ୍ୱ ଶତ୍ରୁ ଦୁର୍ଗରେ ତତ୍ତ୍ୱ ଶତ୍ରୁକର୍ମେ ଲଗାଅ ଧ୍ୟାନ । ସୁଜନ । ଷଡ଼ଋତୁଙ୍କେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏ ଜୀବନ । ଏହି ପ୍ରକାରେ ବଳାଇବ ମନ । ଷଡ଼ରିପୁଙ୍କୁ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ମଣ । ଷଡ଼ଙ୍ଗ ଛାଡ଼ି କର ସ୍ମରଣ ॥ ୪ ॥

ଶାସିତ ଯେ ହେବ ବାଲ୍ୟକାଳ ଠାରୁ ବିଦ୍ୟାରତ୍ନ ଉପାର୍ଜନ । ଶାନ୍ତ ହେଲେ ଜଡ଼ ସତ୍ ସଙ୍ଗରେ ଉଡ଼ି ହେବା କୁହାଅ ସୁଜ୍ଞାନ । ହେ ବୁଝିବେ । ଶାସ୍ତ୍ରାଳାପରେ ଯେ ମନ ବୁଝେ । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଧର୍ମ ଚର୍ଚ୍ଚାକୁ ସାଧେ । ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ହୁଅ ଏ ଭବ ମଧ୍ୟେ । ସର୍ବ-ସମ୍ପତ୍ତି ଏଥିର ମଧ୍ୟେ ॥ ୫ ॥

ବଳାଇବ ମନ ଯେଉଁ କର୍ମେ ଧ୍ୟାନ ସୁଖ୍ୟାତି ପାଇ ଭାବନା । ବସି ଘଷୁଥିବ ଯେ ରହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦୂରହେବ ଏ ଭବ ଯାତନା । ବତୁର । ବ୍ୟାହତ ବ୍ୟାହତ ହେବ ଦୂର । ବ୍ୟାସ ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କୁ ମନେ କର । ବ୍ୟବସାୟକୁ ଯେ ବୁଝିସାର । ବନ୍ଧୁ ଧନକୁ ସଞ୍ଚୟ କର ॥ ୬ ॥

ଲୟ କର ଘେନ ହୃଦତ ଯା ସ୍ଥାନ ବିଦ୍ୟା ଦିଷାକୁ ନ ଦେଇ । ଲଳିତ ବିଷୟ ନୋହୁ ପରିତୟ ଲମ୍ପଟ ଗୁଣେ ସେ ବାଇ । ସେ ଧୀର । ଲୁପ୍ତ ମୂର୍ଖ ପଣେ ଗର୍ବେଶ୍ୱର । ଲୟ ନାହିଁ ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନ ତାର । ଲବ୍ଧ ଧୀକାର ଜନ୍ମ ତାହାର ଲକ୍ଷ ପିତା ମାତା ଲଜ୍ୟାଘର ॥ ୭ ॥

ରଚନା ଅଖ୍ୟାତ ସନ୍ତାନ ଦୁର୍ଗତି ଲକ୍ଷ କର ଦିବାରାତି । ରଥାରେ ଯେ ଧାନ ଜନ ଧନବନ ଦେଖି ଫାଟି ଯାଏ ଛାତି । ଯୁକ୍ତିଦେଖି । ରଙ୍କ ବିଦ୍ୟାବଳେ ବଡ଼ ଲୋକ । ରହୁ ତାଙ୍କ ପାଖେ ମାଗ ଭିଖ । ରଙ୍କ ଅଣିମାଦ ତା ଅନେକ । ରବେ ଲଭେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଲୋକ ॥ ୮ ॥

ଜନ୍ମିତ ବାଳକ ବାଳିକାମାନଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟାରସ ଦିଅଭାଇ । ଯାହାର ମାନସ ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା ଘୋଷ ଲବେ ଲୁବ ସ୍ନେହ ପାଇ । ତା ଭାବ । ଜାଣି ଶିଖାଇ ଚନ୍ଦ୍ରାରସ ଠାବ । ଯଦ୍ୟପି କଳ୍ପନା ତା ନଷ୍ଟ ହେବ । ଜାତ ବିଦ୍ୟାରୁ ହେବ ବଡ଼ । ଜାତ ଦୁଃଖଦୂର ପରିଭବ ॥ ୯ ॥

ମର୍ମରେ ସ୍ମୃତିଶ ବୁଦ୍ଧିବଳେ ଦେଖ ବିଦ୍ୟାକୁ ଏକ ଅନେକ । ମନ ଚଇ–ତନ୍ୟ ଶିକ୍ଷାରେ ଯା ଧ୍ୟାନ ଜ୍ଞାନ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବୁଝିବ । ମୁମୁକ୍ଷୁ । ମନ ଲଗାଇ ବିଦ୍ୟାକୁ ଖୋଜ । ମନସ୍ତାପେ ନୂଆ ହବଉବାର୍ଯ୍ୟ । ବିଦ୍ୟାବଳେ ଶୋଭା ଅଇଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ । ମନ ଶାନ୍ତ କୌଶଳ ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ ॥ ୧୦ ॥

ଭବେ ଅଶା ତୃଷ୍ଣା ହୃଦେକରେ ବସା ମନ୍ଦା ଦୃଢ଼ ଭଜ ଭାଇ । ଭୂତ ଉପାର୍ଜନ ବ୍ୟବସାୟ ଯେନ ତାକୁ ଶୁଦ୍ଧ ମନ ଦେଇ । ସ୍ୱାଧୀନ । ସର୍ବାନନ୍ଦରେ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି । ଭକ୍ତ ଦବା ନଶି ଭାବ ମନ । ଉଡ଼ାଇ ସ୍ନେହ ଶାନ୍ତ ବଚନ । ଭ୍ରମାଇ ଚନ୍ଦ୍ରାକର୍ଷକ ଗୁଣ ॥ ୧୧ ॥

ବଗ୍ଯନ ପାଇ ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ବରଣ ଯେ ଜନ ମନ । ବଣିକର ଧ୍ୟାନ ଫସାର ବଧାନ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରୀକା ଯୋଜନ । ସୁଜନ । ବିଦେଶ ଚର୍ଚ୍ଚାକୁ ଆକର୍ଷଣ । ବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ ନୃତ୍ୟ ବିଚକ୍ଷଣ । ବର୍ଗ ପଣ୍ଡିତର ସ୍ୱନପୁଣ । ବଳାଇ ମନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯୋଜନ ॥ ୧୨ ॥

ଫଲ ଖାଇବାର ବ୍ୟବସାୟ ଧରି ଲକ୍ଷାଦ୍ଧ ପଢ଼ ଲୁହାଇ । ଫନ୍ଦା ବ୍ୟବସାୟ ବଳବନ୍ତ ଶୁଦ୍ଧି ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ଶ୍ରମେ ରହୁ । ଚଞ୍ଚଳ । ଫେଶ ଫେରି କତ୍ରୀ ପଣ ସାର । ଫାକା ପଡ଼ିଲେ ସମୂଳ ଚୂର । ଫଳସୃଷ୍ଟ ହେବା ଫଳ ସାର । ଫେଡ଼ ଦେଲୁ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ବେଭାର ॥ ୧୩ ॥

ପ୍ରଧାନ ବିଦ୍ୟା ବୁଦ୍ଧି ବଳ କୌଶଳ ଜନ ପ୍ରିୟତା ବିଶ୍ୱାସ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ଧନ ଲୁହାଇବ କର୍ମ ଆରମ୍ଭ ମାନସ । ସନ୍ତୋଷ । ପ୍ରିୟ ବୁଝି ଜନମନ ତୋଷ । ପ୍ରଣାଳୀ ବୁଝି ସ୍ୱକର୍ମେ ପଶ । ପଣ ଧରି କାର୍ଯ୍ୟ କର୍ମେ ବଶ । ପଶ୍ଚାତ୍ ତାପ ନ ପଡ଼ିବ ପାଶ ॥ ୧୪ ॥

ନର ଜନ୍ମ ପାଇ ହତାଶ କପାଇଁ ନବମେଳ ଭାବଶୂନ୍ୟ । ନର୍ମ ଭାବଧରି ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ସ୍ମରି ନିତ୍ୟ କର୍ମେ ରହ ଧ୍ୟାଇ । ନମୁନା । ନାୟକ ହେବାଙ୍କର ଭାବନା । ନାସ୍ତି ନ ଶୁଣ ହିଁ ଭଜ ସୁମନା । ନଜର ଗିର କର ଭାବନା । ନକୁଧାସ୍ତ ଭଜଲେ ଲୁମନା ॥ ୧୫ ॥

ଧଇର୍ଯ୍ୟକୁ ଧର ପୋଷକ ହେବାର ଝ୍ୟାଙ୍କ ହେବା ଏ ସଂସାର । ଧୂମ୍ରଧେୟ ଶୁଭ କଳ୍ପନାକୁ ଭାବ ଉପାୟ ସନ୍ଧ୍ୟ କର । ହେ ଧୀର । ଧର୍ମାର୍ଥ କାମ ମୋକ୍ଷାଦ ସାର । ଧ୍ୟାନେ ରହିବା ହୃଦୟ ଧର । ଧାରଣୀକ ଏ ଭବକଶୃର । ଧନ୍ୟୀ କହିଲ ଭୂମି ଅଗାର ॥ ୧୬ ॥

ଦଳ ବଳ ଯାଞ୍ଚ କ୍ଷେତ୍ର ଉପେ ମନ୍ତ୍ରି ଭୂମି କର୍ଷଣ ବିଶ୍ୱରି । ଦଣ୍ଡ ନଡ ଭାବ ଦେଖାଅ ସ୍ୱଛନ୍ଦ ଦମନ ଶୁଣଙ୍କୁ ଧରି । ଦର୍ଶକ । ଦର୍ଶନୀୟ ଭାବେ ଜୁଷିରଖ ।

ବର୍ଣ୍ଣିତ ଫଳ ହେଉ ଅନେକ । ଦରଯାଇ ବଜାରକୁ ଦେଖ । ଦର୍ଶିତ ବକ ଧନ ଗଣ ॥ ୧୭ ॥

ସ୍ଥାପିବା କର୍ମରେ କୃଷି କ ଗୃହ୍ଣିବ ସ୍ଥଳ ଗୁଣ ଲକ୍ଷ କରି । ଥୁଇଥିବା ଧନ ନେଇ ହଳ ଜନ କ୍ଷେତ୍ରପାଳ ଭାବ ସ୍ମରି । ସେଥିବ । ଥକା ମଗ୍ନଭାବ ନ ସ୍ମରିବ । ଥପୃ କରି କୃଷି ଗୁଣଭାବ । ଥୋଇବାକୁ ମନେ ନ ପାଞ୍ଚିବ । ଥାଠଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମନ୍ତ୍ରି ରହିବ ॥ ୧୮ ॥

ତତ୍ତ୍ୱକୁ ଜାଣି କୃଷିଗୁଣ ସ୍ମରି ନିରନ୍ତର ମନ୍ତ୍ରି ରହ । ତତ୍ତ୍ୱର ଭାବରେ କୃଷିକର୍ମୀଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତା ଭୁଞ୍ଜାଅ । ତାତ୍କାଳ୍ୟ । ତତ୍ତ୍ୱରତା ଭାବ ଗୃହ୍ଣି ରହ । ତତ୍ତ୍ୱରପୂର୍ଣ ଜନଙ୍କୁ ଗୃହ୍ଣି । ତତ୍ପୂନେଇ ସଦା ଦୁଃଖ ପାଅ । ତାମସିକ ମୂର୍ଖଙ୍କୁ ନ ଗୃହ୍ଣି ॥ ୧୯ ॥

ଅଣ ଅଯୁକ୍ତରେ କୃଷିକର୍ମ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ଖୋଜିଲେ । ଅଣିମାଦ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ମତ ହରଅ ସେ ସ୍ଥଳେ । ଯୁଗ୍ମଭାଳ । ଅଣିବାକ୍ ଗୃହିଙ୍କର ମେଳ । ଅଣ ଅଯୁକ୍ତ କରି ସକଳ । ଅନୁକ୍ଷଣେ ଭାବ କର୍ମ ସ୍ଥଳ । ଅଣି ନିୟମ ରଖିଣ ଗୃହ୍ଣ ॥ ୨୦ ॥

ଡ଼ାଳଦଅ ମନ ରାଜସିଂହାସନ ରାଜଧନ ଅର୍କର୍ଷଣ । ଢ଼ପ ଦେଖାଇଣ ଉପାଧି ପାଇଣ ରାଜାଙ୍କ ତୋଷିବ ମନ । ମେସ୍ଥାନ । ଢ଼ଙ୍ଗରାଜ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିପୁଣ । ଢ଼ସ୍ଥାନ ଗୁଣ ତହିଁ ପ୍ରଧାନ । ଢ଼ଙ୍ଗେ ପ୍ରଜାଙ୍କ ତୋଷିଣ ମନ । ଢ଼ପ ଦେଖାଇଲେ ବିଚକ୍ଷଣ ॥ ୨୧ ॥

ଣ୍ଡର ଲାଗୁଅଛି କାଳକୁ ଗୃହ୍ଣିଛି କବଳେ ଅଯୁକ୍ତ ନାହିଁ । ଡ଼ାକୁ ରାଜ କୀର୍ତ୍ତି ଉପାଧିକୁ ପ୍ରାପ୍ତି ବିଦ୍ୟା କୌଶଳରେ ବହି । ହେ ଧୀର । ଢ଼ୁବ ବିଜ୍ଞାନ ଦଣ୍ଡେ ବିଶ୍ର । ଢ଼େରା ପଶିଥିବା ଘର ଦ୍ୱାର । ଢ଼ଣ୍ଡିମରେ ଧନପୂର୍ଣ୍ଣ ଘର । ଢ଼ମା ଢୋଲ ଗୃହ୍ଣି ସ୍ୱନେଶ୍ୱର ॥ ୨୨ ॥

ଠାବମାନ ରଖି ଧନ ଠାଣେ ରଖି ବିହାର କର ଏ ଭବ । ଠାଣି ବିଦ୍ୟା ବଳ କୌଶଳ ନ ଗୃହ୍ଣି ଗୃହ୍ଣିବ କ ସୁଖଭାବ । ଏଥିକ । ଠଥ ହୋଇ ଜଣାଏ ବିଢକ । ଠଠା ନ ବୁଝି ଭାବ ମଢକ । ଠିକ ଦେଖିଲେ କାଳ ଗଡ଼କ । ଠୌର ଛାଡ଼ ନ ଭଜ ଭ୍ରାନ୍ତିକ ॥ ୨୩ ॥

ଡ଼ିପି ପ୍ରେମାଶୟ ହବକ୍ଷ ଆଶୟ ଅଳସୁକୁ ଶୂନ୍ୟ ଦେଖ । ଡେକ ହୋଇଥିବ ଭଡ଼ ଭବଭାବ ନରଙ୍କ ଢରେ ପଥିକ । ଡ଼ହକ । ଡ଼ହଳରେ ହୁଅ ନା ପୋଷକ । ଡ଼ାକ କୁଟୁମ୍ବ ଜନ ନିରେଖ । ଡ଼ହ ଡ଼ହ ଅଶାନ୍ତିକୁ ଯୋଖ । ଡ଼କ୍କା ଅମ୍ବକ ଶଙ୍କାକୁ ଲେଖ ॥ ୨୪ ॥

ନିସ୍ପୃହ ଦେଖାଇ ନିଗମଙ୍କୁ ଗୃହୀଁ ଦେଖାଇ ଦେଲି ଅଗ୍ରତେ । ନିସ୍ପୃହ ସ୍ୱଗୁଣ ଥିଲେ ବିଦ୍ୟାଧନ ଶୋଭନ ଲଭି ଜଗତେ । ହେ ବନ୍ଧୁ । ନୀତି ଶିକ୍ଷା ହେଳ ଭବ ମଧ୍ୟୁ । ନିଜ ହୃଦୟ ଦାସତ୍ୱେ ବାନ୍ଧୁ । ନିତ୍ୟ ପ୍ରିୟାଳାପ ଘୃତ ଦ୍ୱନ୍ଦୁ । ନୀଚ ଶିକ୍ଷିତ ସ୍ଥଳକୁ ଛନ୍ଦୁ ॥ ୨୫ ॥

ଝୁଣ୍ଟାମରି ଭାବ ଯେ ଏହା ଗୃହୀଁର ହୃଦୟେ ବିସ୍ତର ଧରି । ଝିଙ୍କମାରି କରି ଏ ହବା ସର୍ବସ୍ୱ ଲଦି ଦାସତ୍ୱ ସୁମରି । ହେ ଭାଇ । ଝଲବା ସ୍ଥାନ ଖୋଜି ସେ ଯାଇ । ଝପ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଇ । ଝଳି ହେବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଇ । ଝାଲି ପୁଚ୍ଛି ରହି ଶ୍ରମ ପାଇ ॥ ୨୬ ॥

ଜାନପଦ ବାର୍ତ୍ତା ଅଣା ପୋଷକତା ଜୀବଗତ ଭକ୍ତିବାର । ଯେ ହବା ଜାଣିଥିଲି ଜଣାଇ ତା'ଦେଲି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଭାବ ଧରି । ଯାଚକ । ଜାଡ୍ୟ ଜାନ୍ତୁଲ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଚିନ୍ତ । ଜାତି ପ୍ରଣାଳୀ ବୁଝି ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ଜାଗ୍ରତରେ ଗୃହୀ ଏ ଜଗତ । ଜାଗରୁକେ ରହିଛି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ॥ ୨୭ ॥

ଛରଖାରି ନୂଢ଼ ଛାୟାପଥ ନୁଅ ବୁଝାଇ କହୁଛି ବନ୍ଧୁ । ଛତ୍ରାନୁସରଣ ଭାବରେ ଗମନ ହୃତ ନୁହେ ଏକ ବନ୍ଧୁ । କହିଲି । ଛନ୍ତି ତର ବନ୍ଧୁସଙ୍ଗେ ମେଳ । ଛଦ୍ମବେଶୀଙ୍କୁ ନ କର ଅଳ । ଛତ୍ରାନ୍ୱେଷୀଙ୍କୁ ହଅ ମେ ଦଳ । ଛାୟାପଥ ହୁଅ ପ୍ରେମ ଭଲ ॥ ୨୮ ॥

ଚରଚାର୍ଥ ବୁଝି ସ୍ୱନିସ୍ପୃହ ଖୋଜ ଭାବଣ ଅପର୍ତ୍ତାମନ । ଚଉକାଳୁ ପିତୃ ପିତାମହଗଣ ପନ୍ଥାକୁ କର ସ୍ମରଣ । ଚଳଗ୍ନ । ଚଳୁଅଛୁ ସନାତନ ଚର୍ଚ୍ଚା । ଗୃହ-ଯୁଗରେ ରହିଛି ସର୍ଜ୍ଜା । ଚଭୁର ଚତ୍ୱାର ମନବାଞ୍ଛା । ଚଣକ ମନୁ ଅବ ମୂର୍ତ୍ତି ରକ୍ଷା ॥ ୨୯ ॥

ଙୁଁସତନ୍ତ୍ର ପ୍ରାୟେକ ହୋଇଯିବ ଗୃହୀଁ ରହିବ କି ମହି । ଙଇଁଥିବା ମନ ହେବ ଅନ୍ତର୍ଧ୍ୟାନ ନମୁନା ରଖିବ କାହିଁ । ଯୁ ହେଳ । ଙୁପଦ୍ରବ ସବୁ ତ୍ୟାଗୀ ମଙ୍କ । ଙୁତ୍ତମ ହେବା କର୍ମକୁ ଖୋଜ । ଙୁତ୍ତମର୍ଣ୍ଣି ହେବା ପାଇଁ ନ୍ୟାଜ । ଙୁଲ୍ଲଣ୍ଠିତ ହେବା ମନୁ ତେଜ । ୩୦ ॥

ଘଟୁଦ୍ଭବ ବୁଦ୍ଧି ନ ପାଇଣ ସିଦ୍ଧି ସେଧା ବାଣ୍ଠ ତା ଯାଚକ । ଘର୍ଷ୍ଟ ଯାଇ ପୋଡ଼ା ପେଟ ପାଇଁ ଭ୍ରମି ମର ଦଳଯାକ । ଷଠତା । ଘର୍ମଭାନୁ କାନ୍ତ ପ୍ରୀତି ଦାତା । ଘାତ ପାଇ ଅସହ୍ୟ ଅତନ୍ତା । ଘୂରବାର ମଣ ସୁଖ ଯେ ତା । ଘୃଣୀତ ହବେ ତା ଅଯୋଗ୍ୟତା ॥ ୩୧ ॥

ଗର୍ବିତ ଯେ ହୃତ ବିସ୍ତର କରଇ ଉପାୟ ସ୍ଥଳତା ପାଶ । ଗଣ୍ଡି କଣ୍ଠା ଗ୍ରେର ଗାଳ୍ପ ଛବ ତାର ଗାଳ ନବନ୍ତର ହେଖ । ଲୁକର୍ମ । ଗ୍ରାହକମାନେ ହେଯ ହତୋଦ୍ୟମ ।

ବୃଦ୍ଧ ଖେଳରେ ଦୃଢ଼ତା ମର୍ମ । ଗ୍ଲାନ ସଦା ଥାଏ ଚତୁର୍ଥାମ । ଗ୍ରାସ ଷଦନେ ସେ ପ୍ରିୟତ୍ତମ ॥ ୩୨ ॥

ଖଣ୍ଡ୍ର୨ କର କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଇଲ ଖପ ନୋହୁବ ହେ ଭାଇ । ଖଣ୍ଡିଣି ମୋ· କାର୍ଯ୍ୟ ଷଣ୍ଟିବାରେ ନ୍ୟାଜ ଖିଲନାଥ ମୁଁ ସ୍ମରଇଁ । ଏକାଲ । ଖଣ୍ଡ୍ରମାୟୁରେ ଯେ ବୃନ୍ଦ ଭଲ । ଖବର କହୁନ୍ତ ଏହା ଶଲ । ଖୃପି ଭଜ ସ୍ୱ ଇଚ୍ଛାରେ ଗୃଲ । ଖୋଜ ଯାହାକୁ ଯେ ହଣେ ଭଲ ॥ ୩୩ ॥

କର୍ମସ୍ଥାନ ମୋର ଦେବ ପୂଜାଧାର କାଳ ନିୟମ ସୁମର । କର୍ତ୍ତବ୍ୟତା ବୁଝି ଢଢ ପ୍ରେମେମଙ୍କି ଯାଉଛୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପୁର । ମୋଇଗ । କାର୍ଯ୍ୟ ଅଲତ ଧୂପପ୍ରକାଶ । କୃଷ୍ଣ ସେ ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱଧା ବଳାସ । କରେଁ ଧ୍ୟାନ ମୁକ୍ତିଦ ମାନସ । କର ଯୋଡ଼ୁଛୁ ବେଦ୍ୱାସ୍ୱ ଦାସ ॥ ୩୪ ॥

—:o:—

ନଶ୍ୱରତା ।

(ରାଗ—କଳସା)

ଶେଷା ପ୍ରଜ୍ୱଳନ୍ତ ସ୍ଥାନ ଯମ ଅମଙ୍ଗଳ ।
ଷ୍ୱଅବ କର ଭୁ ମନ ସେ ସ୍ଥଳ ଭୀଷଣ ॥ ୧ ॥
ବଖୁଅଛୁ ନିରନ୍ତର ଯାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରା ସ୍ଥଳେ ।
ସୁଭକର୍ତ୍ତା ବଏ ଅଚ୍ଛ ଭାବତା ନରେଳେ ॥ ୨ ॥
ଅକାରଣ ହୋଇଯିବ ଏହବ ବାସନା ।
ଅମଙ୍ଗଳ କୃତାନ୍ତର ଔାରଣ୍ଣ ତା ଅନା ॥ ୩ ॥
ଇଚ୍ଛାଧୀନ କରି ନଏ ନାହିଁ ବୁଦ୍ଧି ବଳ ।
ଇଚ୍ଛାକଳ୍ପ ତରୁକୁସେ କରିଣ ନିର୍ମୂଳ ॥ ୪ ॥
ଉଡ଼ାଇ ନେଉଛି କାହିଁ ନ ଜାଣନ୍ତି କେହୁ ।
ଉପସ୍ଥିତ ବନ୍ଧୁ ଜାଣି ଥିଲେ ଢଅ କହୁ ॥ ୫ ॥
ରୂପଗୁଣ ଜାତଶୀଳ ଧନ ଓ ସୁଖ୍ୟାତ ।
ବୁଝି ବସିବାକୁ କାଲ କେହୁ ନ ଥାଅନ୍ତି ॥ ୬ ॥

ଲୁଚିଲେ ଜଳ ଅନଳେ ପର୍ବତ ଗହ୍ୱରେ ।
ଳୁକାଇଛ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ଶୂନ୍ୟେ ସେ ଧୀପୁରେ ॥ ୭ ॥
ଏ ବିଷୟ ନିରନ୍ତର ଦେଖା ଦେଉ ଅଛୁ ।
ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ହରାଇ ଗଲେ ଯିବାକୁ ରହୁଛୁ ॥ ୮ ॥
ଓଜସ୍ୱଳ ଓଜସ୍ୱୀ ଏସ୍ଥଳେ କାନ୍ତି ଓଜ ।
ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ କୃତାନ୍ତ ନେଲେ ହୁଏ ପାଦରଜ ॥ ୯ ॥
ଅନ୍ତଃ କୃତାନ୍ତର ଜଣାଥିବା ସୁପଣ୍ଡିତ ।
ଅନ୍ତଃକରଣ ଦେଖାଅ ଥିଲେ ହୃଦେ ଜ୍ଞାତ ॥ ୧୦ ॥
କହୁଅଛୁ ଅଚେମନ ଦେଖ ଭାବ ଚିନ୍ତା ।
ଖଣ୍ଡିତ ସ୍ୱ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ବଢ଼ିତା ॥ ୧୧ ॥
ଗନ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛୁ ଭାବ ଦେଖାଇ ସ୍ୱକାନ୍ତ ।
ଘଟାଇ ନ ପାରୁଅଛୁ ଯମଗୁଣ ଗତି ॥ ୧୨ ॥
ଉଦୟ ଗୃହ ଜଞ୍ଜାଳ ନିରନ୍ତର ଧ୍ୟାନ ।
ଚମତ୍କାର ଗୃହ ଅଟୁ ଏହି ସେ ଭୁବନ ॥ ୧୩ ॥
ଛଡ଼ା ହେଲେ ଥାଉ ବ ଦେଖିବୁ ଏହିପୁର ।
ଜାଗ୍ରତ ନୋହୁଣ ସେ ଭ୍ରମୁକ୍ତ ନିରନ୍ତର ॥ ୧୪ ॥
ଝିମିଟ ମାତ୍ରକ ଗୃହ୍ନକୁ ଏ ଖେଳଘର ।
ନିଯୂମ ସେବ କଳ୍ପନା ରହିବନ ଚିର ॥ ୧୫ ॥
ଟାଳ ଦେଉଅଛୁ କାଳ ଅନ୍ତିମ ନ ଗୃହି ।
ଠଉର ହେବାକୁ ମନ ଭାବିବାକୁ ନାହିଁ ॥ ୧୬ ॥
ଡହବାଡ଼ ଘର କେଡେ ଦିନ ପାଇଁ ତୋର ।
ଢ଼ଳିଗଲେ ଏ ଜୀବନ କେ ବୋଲିବ ମୋର ॥ ୧୭ ॥
ଅଣୁ ପ୍ରମାଣେ ତୋ ଗୁଣ ସ୍ମରନ୍ତା କେନାହିଁ ।
ତକାଇ ରହିବୁ ମନ ଭାବ ରସ ଧାଇ ॥ ୧୮ ॥
ଥାଉ ରଖିଥିବା ଧନ ଯା'ବଢ଼ିକୁ ମୋର ।
ଥିଇବୃନ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ନେବୁ ତାକୁ ଦେହୁକର ॥ ୧୯ ॥
ଦର୍ଶକ ଦର୍ଶନ ଦର୍ଶନୀୟରେ ଦର୍ଶିତ ।
ଧ୍ୱଂସ ହୋଇ ଗଳିଯିବ ଦେହ ମାଟି ଯୁକ୍ତ ॥ ୨୦ ॥
ନ ରହିବ ବର୍ଣ୍ଣକାନ୍ତି ଖ୍ୟାତି ତବ ଛଟା ।
ପ୍ରକାଶ ରହିବ ତୋର କୃତ କର୍ମ ନିଷ୍ଠା ॥ ୨୧ ॥

ଫଳଭୋଗୀ ହୋ ଆମ୍ଭର ଦେହ ବଳବାନ ।
ବସ୍ତ୍ରସନ ପାଇ ଦେବ ମୁଖେ ଅଗ୍ନି ଦାନ ॥ ୧୨ ॥
ଭୂତ ପ୍ରେତ ପିଶାଚ ମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ ଦେଇ ।
ମର୍ମ ନଦ୍ରାଳସେ ସ୍ୱପ୍ନେ ରୂପ ଯେ ଦେଖଇ ॥ ୧୩ ॥
ଜଳୂପଥ ଦବାକାଶେ ଦବା କେଉଁ ସ୍ଥାନ ।
ରକ୍ଷକ ଜୀବନ ରୂପ ହେବ ଅନ୍ତର୍ବ୍ୟାନ ॥ ୧୪ ॥
ଲକ୍ଷ କରଇ ଯା'ଛନ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରମାଣେ ।
ବସି କେହୁ ଦେଖିନାହିଁ ନଜ ଆମ୍ଭଙ୍କନେ ॥ ୧୫ ॥
ଶବ ମାଟି ପିଣ୍ଡ ନେଇ ଦେଖାନ୍ତି ଶ୍ମଶାନ ।
ସମସ୍ୟା ଶୋକଙ୍କୁ ଧରି କୁଟୁମ୍ବ କ୍ରନ୍ଦନ ॥ ୧୬ ॥
ସର୍ବାଙ୍ଗ ଅଗ୍ନିରେ ଦବା ଭୂମିରେ ନିକ୍ଷେପ ।
ହେଲେ ସବୁ ନିଷ୍ଫଳ ଖାଇଣ ହେଲେ କ୍ଷାନ୍ତ ॥ ୧୭ ॥
କ୍ଷାନ୍ତହେବେ ଏ ସସାରେ ପ୍ରେମାନନ୍ଦ ବନ୍ଧୁ ।
ଉଦାସୀ ଦାସ କହନ୍ତି ଦୟାବନ୍ତେ ଶୁଣିଁ ॥ ୧୮ ॥

———:o:———

ମାନବ ଜୀବନ ।

— :*: —

(ରାଗ — କଳସା)

କାୟାକୁ ମାୟା ଉପିନ୍ଥ ମନ ତହିଁ ରଜା ।
କର୍ତ୍ତା ମାୟାରସେ ମଜି ବୁଡ଼ାଇଲା ଦେଜା ॥ ୧ ॥
ଖଟଳ ଲବଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୃହର ବିଷୟ ।
ଖଣ୍ଡମାୟା ପୂର୍ଣ୍ଣକାୟା ଅଶୋଭାକୁ ଗୃହଁ ॥ ୨ ॥
ଗମିଲେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାହିଁ ଅସୀମ ମାୟା ବୃକ୍ଷ ।
ଗମି ସେ ବୃକ୍ଷରେ ମନ ଉଡ଼େ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ॥ ୩ ॥
ଯୋଡ଼ିଛି ଦେହକୁ ମାୟା ଲତା ଗୁଣ ଛବ ।
ଘାଣ୍ଟି ହେଉଅଛି ମନ ମାୟାରସେ ଦ୍ରବ ॥ ୪ ॥
ହୃଦୟ ଜନ୍ମ କାଳରେ ମାୟା କ ଶୃଙ୍ଖ ବନ୍ଧୁ ।
ଭଇଁଥିବା କାୟା ଶୋଭା ଲକ୍ଷିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇନ୍ଦୁ ॥ ୫ ॥

ଚିହ୍ନି ଦେଇ ବାଲ୍ୟକାଳେ ମାୟାଗୁଣ ଚୟ ।
ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱୟରେ ଥିଲେ ବନ୍ଦ ଥବେ ବନ୍ଧ ଜନ ॥ ୬ ॥
ଛବିରନ୍ଧ୍ର ମାତା କୋଳେ କେତେକାଳ ଗଲା ।
ଛଇମାତା ପିତା ତୃପ୍ତି ବାଲ୍ୟ କ୍ରୀଡ଼ା ଲୀଳା ॥ ୭ ॥
ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ଭବନେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଶିଶୁ ।
ଜଣାଇଲେ ମାତା ପିତା ସ୍ୱର ଚୟ ଭାଷା ॥ ୮ ॥
ଝାଡ଼କାରେ ଦୁଇବର୍ଷ ବ୍ୟତୀକ୍ରମ ଭାଇ ।
ଝୁଲାଗୁଳି କ୍ରୀଡ଼ା ଭୁଲୁଥିଲ ରୂପବନ୍ତ ॥ ୯ ॥
ଞ୍ଜୟମରେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଦେବାକୁ ପ୍ରବେଶ ।
ଞ୍ଜୟମ ଧ୍ୱଂସକ ଲୋଭ ଦେହ କଲା ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ୧୦ ॥
ଟଣାଟଣି ହୋଇ ବିଦ୍ୟା ଉପାର୍ଜନ ଭାବ ।
ଟଳାଇଲ କେତେଦିନ ହୃଦେ ଦଥ ଠାବ ॥ ୧୧ ॥
ଠେଲିହେଲା ନବବର୍ଷ ମାୟାର ଅଙ୍କୁର ।
ଠିକ ଦଶବର୍ଷ ମାୟା ଶାଖା ତା ବିସ୍ତାର ॥ ୧୨ ॥
ଡୋଳା ଲୀଳା ସଙ୍ଗଭାବ ଶିକ୍ଷାରେ ପ୍ରସନ୍ନ ।
ଡେଇଁ ବାଳକ ଖେଳାରେ ଗଲା କେତେଦିନ ॥ ୧୩ ॥
ଢାଙ୍କିଲ ଅଗ୍ନି ଷୋଳବର୍ଷେ ମାୟାକୁହୁ ଚୟ ।
ଢାଙ୍କି ଅବୁ ଭାବେ କାୟା କଲା ଅଲିଙ୍ଗନ ॥ ୧୪ ॥
ଅଣିମାରେ ଅଣିଲକ୍ଷ କରାଇଲା ଦେଶ ।
ଅଣୁ ପ୍ରମାଣକୁ ଗୃହି ଅହଂ ଜ୍ଞାନ ଲୟ ॥ ୧୫ ॥
ତଦାଥ ବିଂଶତି ବର୍ଷେ ବନ୍ଧୁଳ ତା ତନ୍ତୁ ।
ତହୁଁ ଅଭୂତ ଘଟଣା ମାୟା ପକ୍ଷବନ୍ତ ॥ ୧୬ ॥
ଥଣ୍ଟ ନ ପାଇଣ ମନ ମାୟା ଲତା ଭଙ୍ଗ ।
ଥଳ କୂଳ ନ ଚିହ୍ନିଣ ଲୋଭ ଶୋକେ ମଗ୍ନି ॥ ୧୭ ॥
ଦମ୍ଭଧର ଦେଖିବା କାଳକୁ ସେ ନ ପାଇ ।
ଦ୍ରବ୍ୟାଶ୍ରୟୀ ମାର୍ଗେମନ ମାୟାହିସେ ବାଇ ॥ ୧୮ ॥
ଧ୍ୟାନରେ ନାଥ ହେ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ ପଦ କାନ୍ତ ।
ଧଳା କଳା ହରିତ ବର୍ଣ୍ଣରେ ଶୋଭା ହୋଇଛି ॥ ୧୯ ॥
ନରପୁର ମହର୍ଷି ଏ ବହ୍ମର୍ଷି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।
ନ କର ପାର ବର୍ଣ୍ଣନା ମୁଁ କ କରେ ଖ୍ୟାତ ॥ ୨୦ ॥

ଚଉତିଶା ହାର ।

ପ୍ରକାଶ ଯା ହେଲା ହୃଦେ କଲି ମୁଁ ଚରଣ ।
ପ୍ରମାଣ ହେଉ ବା ନହୁ ଭାବ ଅମ୍ଭ ଜ୍ଞାନ ॥ ୨୧ ॥
ଫଳ ଧର୍ମ ଚତୁଷ୍ଟୟ ଧର୍ମିଙ୍କ ସ୍ଥାନେ ।
ଫନ୍ଦାରୂଢ଼ି ଦେଖାଇଲି ଭାବ ସର୍ବଜନେ ॥ ୨୨ ॥
ବଡ଼ ବିଷମ ଏ ମାୟା କାନ୍ତ ଲଖ ଧ୍ୟାନେ ।
ବଂଶବର୍ଦ୍ଧେ ଦୋଷ୍ଟ ଦେଲା କାୟା ଗୋପ୍ୟ ସ୍ଥାନେ ॥ ୨୩ ॥
ଭୟାନକ ରୂପତାର ଅଲେଖ ତା ଗୁଣ ।
ଭୟଙ୍କର ପୁଷ୍ଟ ସତ ରଜ ତମ ଚିହ୍ନ ॥ ୨୪ ॥
ମର୍ମି ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ୱ ପଞ୍ଚ ପ୍ରାଣ ମାୟା ଭଣ୍ଡ ।
ମନଭ୍ରମେ ମାୟାରଣ୍ୟେ ଶୋକ ମୋହେ ଜଡ ॥ ୨୫ ॥
ଯାତ କାଳ ରୂପ ତାର ସବୁ ଗଲା କାହିଁ ।
ଯାତନାରେ ମାୟାଲତା ସୁଖ ମଣୁ ଥାଇ ॥ ୨୬ ॥
ରହ ମାୟା ଭବ ପ୍ରେମ ପଥରେ ପଥିକ ।
ରସାର୍ଣ୍ଣବ ମାୟାପୁର ବୁଦ୍ଧଜନେ ଦେଖ ॥ ୨୭ ॥
ଲକ୍ଷ ଲୀଳାବତୀ ରହେ ମାୟା ଅଶେଷ ଧର ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସିଂହାସନ ଶୃହେ କୁଟୁମ୍ବ ନହାର ॥ ୨୮ ॥
ବସିଛ ହେ ସର୍ବବୃନ୍ଦ ନାହିଁ ଦୁଃଖ ଭେଟ ।
ବଜାଅ ପଞ୍ଚମ ସ୍ୱରେ ପଞ୍ଚଭୂତ ଘଣ୍ଟ ॥ ୨୯ ॥
ଶରୀରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଛୁ ବସ୍ତୁଗୁଣ ଶୀତ ।
ଶାନ୍ତରସେ ବ୍ୟବହାର ବ୍ୟବହର୍ତ୍ତି କାନ୍ତ ॥ ୩୦ ॥
ସମସ୍ୟା ବ୍ୟସନ ଅବା ବ୍ୟବହୃତ କ୍ରୋଧ ।
ଷଡ଼ବର୍ଗ ରଖ ଅବା ଷୋଡ଼ଶଙ୍କ କଢ ॥ ୩୧ ॥
ସଙ୍କଟିତ ବିଷୟକୁ ଦେଖାଇ ମୁଁ ଦେଲି ।
ସଂକ୍ଷେପ ଭଜନ ରୂପ ଗୃହିଁ ମୁଁ ରହିଲି ॥ ୩୨ ॥
ହେବ ସଦୟ ହୃଦୟ ଭାବେ ଲକ୍ଷ ଏହା ।
ହଉଅଛ ମାୟାତଳେ କାୟା ତଳେ ତାହା ॥ ୩୩ ॥
କ୍ଷାତ କରାଇବ ବନ୍ଧୁ ଭାବ ହୃଦେ ବାସ ।
କ୍ଷିତି ଗୃହିଁ ଅଛୁ ମୁଁ ଯେ ଶ୍ରୀ ହରାଶ୍ରୀ ଦାସ ॥ ୩୪ ॥

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

